

לב שומע

הלכות ימי בין המצרים

אוצר החכמה

*

פתחי לב

בירורי הלכות

אזהרה 22/07/2018

שנלמד ע"י הרה"ג ר' שמעיה לעזו שליט"א
דומ"ץ וראה"כ דקהל יטב לב דסאטמאר

ובסופו

דברי אגדה לימי בין המצרים

יו"ל ע"י תלמידיו ושומעי לקחו

דובעריש כהן רפאפורט שרגא פייש הערצאג

תמוז תשע"ב, לונדון יצ"ו

כל הזכויות שמורות
להוצאת דרך המלך

י"ל ע"י הוצאת דרך המלך
mechonderechhamelech@gmail.com

הרוצה להשיג שאר הקונטרסים שיצא לאור על ידינו
יפנה למל: 07946109606

אוצר החכמה

תשס"ז/תשפ"א

עיצוב ועימוד 972-5731-48188

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 2

מפתח הענינים

סימן א' - דיני משא ומתן של שמחה י
 א. משא ומתן של שמחה כשעיקר פרנסתו מכך, וכשאין עיקר פרנסתו מכך. ב. קניית כלים יקרים המביאים לידי שמחה. ג. חפצים העשויים לנוי. ד. שאר כלי הבית היקרים. ה. מתנה. ו. טעי"פ רעקארדע"ר. ז. כשיכול לקנות עכשיו בזול. ח. גם בראי' לחוד שייך שמחה, הולך לחנויות לראות ולא לקנות. ט. קנייה לצורך מצוה.

סימן ב' - דיני בנין וציור יג
 א. בנין של שמחה, ציור, פעינ"ט פשוט. ב. שכירת נכרי בקבלנות אחר ר"ח, לפני ר"ח. ג. כותלו נוטה ליפול. ד. התחיל לבנות ביתו להרוחה ונתמשך, וא"א לדור בו. ה. בנין שאינו להרוחה ואינו מוכרח לבנותו עכשיו, בנין לצורך אחר ז' אב. ו. בנין לצורכו וגם להרוחה. ז. בנין לצורך מצוה דרבים. ח. פועל ישראל. ט. בונה בתים לשכירה ולמכירה. י. צבע דירתו מתקפל. יא. קניית עצים.

סימן ג' - דיני כיבוס וגיהוץ מז
 א. איסור כיבוס וגיהוץ. ב. דין שבוע שלפני שבת שחל בו ת"ב. ג. זמן התחלת איסור כיבוס. ד. דין אשה אם נגררת אחר בעלה. ה. דין כובס ישראל בכיבוס בגדי ישראל אחר. ו. דין כובס ישראל בכיבוס בגדי עכו"ם. ז. כובסת נכרית. ח. נתנם לכובסת נכרית לפני ר"ח, התחלת כיבוס ביום ונגמר בלילה. ט. יש לו חלוק עליון אחד וקיבל זיעה. י. נתלכלך חלוקו. יא. שריית בגדים במים, יש לו כתמים על בגדו. יב. לכלוך שבלא כיבוס יתקלקל הבגד. יג. דין בעל מלון בכיבוס מצעות. יד. כיבוס כתונת לשבת באין לו אחר. טו. כיבוס בגדי פשתן לכמה שבתות אם לא יוכל לכבסן אח"כ. טז. כיבוס בגדי קטנים. יז. בגדים שמלפפים התינוקות. יח. אופן הכיבוס בהנ"ל. יט. תכפוהו אבליו. כ. הדחת הרצפה. כא. צחצוח נעלים. כב. צחצוח כלי כסף.

סימן ד' - דיני לבישת בגדים מכובסים כו
 א. איסור לבישת בגדים מכובסים. ב. הכנת הבגדים לפני ר"ח. ג. נתלכלך חלוקו. ד. הכנת בגדים בשבת לפני ר"ח ובשבת חזון. ה. בגדי זיעה. ו. פוזמקאות. ז. מטפחות הידים ואלונטית. ח. הצעות המטות, המתארח במלון. ט. בעל המלון י. הצעת המטה בשבת. יא. הצעת המטה כשאינו משתמש בו. יב. קטנים בבגדים מכובסים.

סימן ה' - דיני לבישת בגדים חדשים ל
 א. איסור לבישת בגדים חדשים. ב. בגדים חדשים בשבת. ג. חתן שנישואיו בשבוע הבא. ד. בגדים שגיהוצן ניכר. ה. לבישת בגדי שבת בחול אם אין גיהוצן ניכר.

ו. תפילין חדשים, טלית חדש. ז. בעלי ברית. ח. שהיית בגדי שבת אחר הברית.
ט. בחור בר מצוה. י. נתלכלך בגדו ויש לו חדש בביתו. יא. יש לו בגד מכובס ואין
גיהוצו עומד ובגד שאינו מכובס וגיהוצו ניכר, יש לו בגד מלוכלך ובגד שגיהוצו ניכר.

סימן ו' - דיני תיקון וקניית בגדים חדשים לד
א. תיקון בגדים חדשים. ב. נגמר כל הבגד רק חסר תיקון קצת. ג. תיקון בגדים
ישנים. ד. נשתנה מדתו ומשנה את הבגד. ה. תיקון בגדים ישנים להיות ראוי לאיש
אחר. ו. תיקון בגדים לישראל אחר או לנכרי. ז. תיקון בגדים ע"י נכרי שיהי' מוכן
לאחר ת"ב. ח. עריכת חוטי שתי, סתימת נקבי בגדים, טויית חוטיין. ט. רקימת ציורים.
י. אריגת חוטים העשויים מעצים או מניילון. יא. קניית בגדים חדשים, מתנה.
יב. סעי"ל. יג. קניית בגדים ישנים החביבים. יד. קניית בגדים לצורך נישואי חתן
וכלה.

סימן ז' - דיני תספורת וקציצת צפרניים למ
א. זמן התחלת האיסור להסתפר. ב. שפה עליונה. ג. בעלי הברית בשבוע שחל בו
ת"ב, מר"ח, י"ז בתמוז. ד. חל הברית בשבוע שחל בו ת"ב, ורוצה להסתפר בשבוע
הקודם. ה. חל ת"ב בשבת כל השבוע אין לו דין שבוע שחל בו. ו. תכפוהו אבליו.
ז. קציצת צפרניים. ח. צפרניו עודפים על הבשר.

סימן ח' - דיני רחיצה מב
א. איסור רחיצה. ב. צוננים, פניו ידיו ורגליו, שערות. ג. חולה. ד. במקומות שמזיעין
הרבה. ה. באופן המותר יש לעשותו בצנעא. ו. רחיצה בע"ש חזון. ח. זמן הרחיצה
בע"ש חזון. ט. רחיצה בר"ח אב שחל בערב שבת. י. קטנים. יא. טבילה.

סימן ט' - דיני אכילת בשר ושתיית יין מז
א. זמן התחלת האיסור באכילת בשר ויין, שבוע שחל בו, ר"ח. ב. זמן התחלת האיסור
בלילה. ג. בשר עוף ומלוח, יין תוסס, חומץ. ד. תבשיל של בשר, נתבשל בקדירת
בשר בת יומא, נפל לתבשיל שיש בו ששים, טעימה לראות אם יש בו טעם בשר.
ה. בירך על חתיכת בשר. ו. חולה, מניקת, מי שא"א לו לאכול מאכלי חלב. ז. יולדת.
ח. קטנים. ט. שבת חזון, ערב שבת. י. יין הבדלה. יא. מלוה דמלכה. יב. סעודת
מצוה מר"ח עד שבוע שחל בו ת"ב. יג. סעודת מצוה שבוע שחל בו ת"ב. יד. אכילת
בשר ויין לפני ואחר הסעודת מצוה. טו. כוס של ברכה שאחר הסעודת מצוה.
טז. למהר או לאחר הסיום כדי שיוכל לאכול בשר, סיום אחר ז' אב. יז. שמיעת
הסיום.

פתחי לב

מילואים לדיני כיבוס וגיהוץ נה

* דין גיהוץ בכלי פשתן ישנים בזמנינו

* מי שהתפלל ערבית בעוד יום מהו הדים לגבי אשתו

* בירור בדעת הפוסקים בטעם איסור כיבוס

* ביאור מחלוקת הפוסקים בדים כיבוס לקטנים שלא הגיעו לחינוך

החומר 2018/2007

* טעם ההיתר בבגדי קטנים המלפפים

* דין אבל שנגמרו השלשים מר"ח עד שבוע שחל בו ת"ב

מילואים לדיני לבישת בגדים מכובסים סו

* אי מהני מה שמכינים את הבגדים לפני ר"ח בשבוע שחל בו ת"ב

* בדין בגדי זיעה

מילואים לדיני לבישת בגדים חדשים ע

* בדין בגדים שגיהוצן ניכר

* אם בעל הברית מותר להשהות על עצמו את הבגדי שבת כל היום

מילואים לדיני תיקון וקניית בגדים מכובסים עב

* ביאור דברי הפוסקים בטעם האיסור של תיקון בגדים

* בירור הלכה בדין קנייה בסעי"ל באלו הימים

מילואים לדיני אכילת בשר ושתיית יין עו

* בדין בעלי שמחה באכילת בשר ויין כל היום

הלכות ימי בין המצרים

דינים הנוהגים מ"ז בתמוז ואילך*

אוצר החכמה

(א) אין עושין נישואין בימים האלו, משום דלא מסמני מילתא, אמנם שידוכים מותר לעשות ואפי' ביום ת"ב עצמו.

(ב) אסור לעשות סעודת אירוסין מר"ח עד ת"ב, אבל מ"ז בתמוז עד ר"ח מותר לעשות סעודה בלי ריקודין ומחולות, ואמנם מה שנותנין

אוחזר חכמה

במו"מ של שמחה, שנושא ונותן בה כל השנה, בזה אינו צריך למעט רק משנכנס אב ואילך, משא"כ דברים המוסיפים להאדם שמחה יותר מכל השנה, וכלשון האליה רבה 'שמחה יתירה' דבר זה כבר אסור מ"ז בתמוז ואילך. ובאמת מנהג הזה למעט בדברים המשמחים כבר מ"ז בתמוז מקורו טהור בדברי הקדמונים, וז"ל ספר מנהגים דבי מהר"ם מרוטנבורג (ע' 31), שנינו באיכה, כל רודפיה השיגה בין המצרים, אלו כ"א ימים שבין י"ז בתמוז לט' באב, ועוד שנינו מ"ז בתמוז עד ט' באב שכיחי מזיקים, לכך נוהגין שלא לרחוץ באלו הימים כלל בנהרות וכו' וממעטים בשמחה ובמשתאות באלו הימים, ע"כ. וכבר נזכר בדברי הפוסקים מנהג קדמון שלא לאכול בשר ויין כל בין המצרים, ועוד חומרות מה שאינו נהוג בינינו, עי' בספר המנהגים לרבינו אייזיק מטירנא (ע' ע"ד), מעשי הגאונים (סי' מ"ט), וע"כ בודאי יש מקום להחמיר עכ"פ בדברי האליה רבה לאסור כל דבר שיש בו שמחה יתירה.

ב. רמ"א (סעי' ב').

ג. מג"א (סק"ח).

ד. שו"ע (סעי' ב'), מג"א (סק"י).

ה. שו"ע (שם).

ו. א"ר (ס"ק כ"ה), דרך החיים (סעי' א'),

מ"ב (ס"ק כ"ט).

א. נקדים הקדמה קטנה לסימן זה, הנה במתני' (תענית דף כ"ו.) מבואר 'משנכנס אב ממעטין בשמחה' וכן נפסק במחבר (סעי' ב'), ומבואר מזה דליכא דין ממעטין רק מר"ח אב ואילך וכן הלכה. ועכ"ז מבואר בדברי הפוסקים דריקודין ומחולות כבר אסור מ"ז בתמוז ואילך, והנה לדעת המג"א (סק"י) דס"ל דלא אסרו משום שמחה באלו הימים רק ריקודין ומחולות, משא"כ קניית דברים חדשים אע"פ שיש בו שמחה יתירה עכ"ז אינו אסור רק מטעם שהחיינו, החילוק ברור, דמר"ח אב ואילך אסרו כל דבר שיוכל להביא לידי שמחה, משא"כ לפני ר"ח אין בזה איסור, אבל ריקודין ומחולות שהוא השמחה בעצמו, דבר זה אסור כבר מ"ז בתמוז ואילך. ולדעת האליה רבה (ס"ק י"ז) - ויתבאר להלן דכן מנהגינו - דכל דבר שיש בו שמחה יתירה אסור, ומטעם זה כ' דאסור לקנות או ללבוש בגדים חדשים אפי' באופן שאין מברך עליהם שהחיינו, הקשה בשער הציון (ס"ק מ"ח) שנשאר בצ"ע על האלי' רבה, מדינא דמתני' הנ"ל דמשנכנס אב דוקא ממעטין בשמחה. אמנם נראה לחלק, דיש ב' עניני שמחה, (א) שמחה הרגיל שיש לאדם בכל השנה, (ב) הוספת שמחה יותר מהרגיל, וע"כ מה דאמרו דרך משנכנס אב ממעטין בשמחה. היינו השמחה הרגילה שיש להאדם

מיני מרקחת בשעת קבלת הקנין או בשעת כתיבת שטר התנאים, לא חשיב סעודה, ומותר אפי' אחר ר"ח.

22/07/2018

(ג) אסור לעשות ריקודין ומחולות בימים האלו, ואיסור זה נוהג אף בשומעו מטעי"פ, וכן אסור לשמוע שירה בפה המוקלט בטעי"פ.

(ד) יש ליזהר מלברך שהחיינו על פירות או על בגדים חדשים בימי בין המצרים, חוץ מפדיון הבן, וי"א שבשבת מותר לברך שהחיינו, ויש אוסרין גם בשבת, וכן המנהג, אמנם ברכת הטוב והמטיב מברכין בימי בין המצרים.

(ה) כשחל שבעה עשר בתמוז בשבת ונדחה, מותר לברך שהחיינו בשבת,

בזכור לאברהם (ח"א אות ק"א) אריכות גדול בדברי כל הפוסקים הנוגע לענין זה, ועי' בכף החיים (ס"ק רי"ד).

יב. מג"א (ס"ק מ"ב) בשם המטה משה וספר חסידים, וע"ע במג"א (ס"ק כ"א), ועי' בשו"ת כתב סופר (או"ח סי' ק"ג), וכ"פ במ"ב (ס"ק צ"ח).

יג. שם בשם כתבי האר"י. וכ' בשו"ת חיים שאל (סי' כ"ד) דלפ"ד המג"א הנ"ל בטעם האיסור לומר שהחיינו מובן היטב דעת האריה"ק, דע"כ לא הקילו בשבת רק מה שהוא מצד דין אבילות, דאין אבילות בשבת, אבל דבר התלוי מצד עצם הזמן גם שבת זמניה הוא ובכלל ימי הרעה הוא, ע"ש. וכן דעת היעב"ץ לדינא במור וקציעה (ס"ק י"א).

יד. היעב"ץ בסידורו.

זו. מג"א (שם). והסמך לזה המבואר בסעי' ד', דיש שני דיעות בת"ב כשחל בשבת, אם יש לשבוע הקודם דין שבוע שחל בו, וא"כ כ"ש בזה דאינו רק מנהג, דבודאי יש להקל.

ז. מג"א (סק"י).

ח. שם.

ז. עי' בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קכ"ז או"ב).

י. שו"ע (סעי' י"ז). והנה בטעם הדבר כ' המג"א (ס"ק מ"ב), דאין לומר דהוא משום אבילות, דלא מצינו באבל שיהי' אסור לברך שהחיינו, וע"כ כ' דהוא משום הזמן, דהזמן הוא זמן פורעניות, ע"ש. אמנם בביאור הגר"א כ' דאיה"נ דחומרא יתירה הוא. ולעומת זה מצינו בשו"ת בית דוד (סי' שכ"ה) דכ' דמטעם אבילות הוא, והא דמצינו באבל דיכול לברך שהחיינו, מיירי בנזדמן לו שכבר נתחייב בשהחיינו, אבל גם לאבל אסור להביא עצמו לידי חיוב לומר שהחיינו, ע"ש. ועי' טו"ז (ס"ק י"ז), ועי' בערוך השלחן (סעי' ל"ח) שמנהיגו לברך עד ר"ח אב שהחיינו, ע"ש.

יא. שם, וכן הוא בכל מצוה, והיעב"ץ בסידורו כ' דקרב לומר שה"ה בדבר הרשות אם כבר נזדמן לו הדבר וכבר נתחייב בשהחיינו, דחשיב כמצוה ומברך שהחיינו, ע"ש. ועי'

ויש מחמירין^ט, ויש אומרים שמ"מ בליל ש"ק לכו"ע יכול לברך^י.

(ו) אסור לקנות בימים האלו בגדים חדשים אם הם חשובים, מפני שצריך לברך עליהם שהחיינו^י, ואף שבזמנינו אין מברכין על בגדים חדשים שהחיינו, עכ"ז לא נהגו להקל בזה, דיש אומרים שגם בלא טעמא דשהחיינו אסור, כל שיש בה שמחה יתירה^ט.

22/07/2018

(ז) וכן נהגו להחמיר מטעם זה בכל קניית דברים יקרים המוסיפים שמחה אל האדם, כל שאין בו צורך לכך^ב, אולם מאחר שאינו אלא מנהג, יש להקל בכל צירוף שהוא.

(ח) וכן נהגו שלא להסתפר בימי בין המצרים, ונתבאר בדיני תספורת (סי' ז')^{כא}.

(ט) כל הדינים והחומרות הנהוגים בימים האלו, אסורים מליל שבעה עשר בתמוז ואילך^{כב}.

יש להקל בזה, ועי' בשדי חמד (מערכת בין המצרים סי' א' אות א') שהאריך בדין זה. יח. ב"ח (ס"ס תקנ"א), מג"א (ס"ק כ"א). יט. אליה רבה (ס"ק י"ז), א"ז (ס"ק כ"ז). כ. אף שבדברי כמה פוסקים שבזמנינו מבואר להקל בזה, מ"מ כל זה תלוי במנהג המקום.

כא. ויש לציין דדעת היעב"ץ בסידורו כחומרת הקדמונים דלא לקצץ הצפרנים בכל הג' שבועות רק לכבוד שבת.

כב. שו"ת חיים שאל (סי' כ"ד), דומן הפורעניות הוא כבר בלילה, ורק דין תענית אינו נוהג אלא ביום, ע"ש באורך, וכן דעת רוב הפוסקים. אולם במטה אפרים [ארדיט] (הל' תענית פ"ה ה"ו) כ' שומן הפורעניות אינו מתחיל אלא ביום, ע"ש דמיירי לגבי שהחיינו, ולדידי' ה"ה בשאר

מז. שו"ת חיים שאל (סי' כ"ח). וע"ש שהאריך בטעמו, דמאחר דאין הטעם משום אבילות כי אם משום דימי הרעה הוא, ומטעם זה אסור האריה"ק אפי' בשבת, א"כ ה"ה ב"ז שחל בשבת, דגם בזה הזמן רע ומר, ומה שנדחה י"ז בתמוז ות"כ בשבת, רק גוף התענית הוא דנדחה, ע"ש באורך. וע"ע בדברי היעב"ץ בסידורו שכ' 'ואין מברכין שהחיינו אפי' בשבת כן הוא דעת האר"י ז"ל, ואין צריך לומר כשנדחה י"ז דלא כמג"א', ומבואר דבשבת זו פשוט יותר דיש להחמיר משאר השבתות, ומשמע משום די"ז בתמוז בעצמו חמור יותר.

יז. פני מבין [בנבנשתי] (ח"ב דף מ"ו), ע"ש דחשיב כעין ס"ס, הדא דדעת המטה אפרים (הובא להלן ס"ק כ"ב) דבליל י"ז בתמוז מותר לברך שהחיינו, ודעת המג"א דבי"ז בתמוז שחל בשבת מותר לברך שהחיינו, ע"כ

דין נשים שאינם יכולות להתענות בדין הבדלה על הכוס במוצאי ת"ב
 דהאי שתא²²

נשים שאינם יכולות להתענות, יכולות לאכול בלי הבדלה על הכוס²³.

סימן א

דיני משא ומתן של שמחה

(א) כ' המחבר (סעי' ב') מראש חודש עד התענית ממעטים במשא ובמתן, אמנם נהגו העולם דבכל משא ומתן שאינו של שמחה אינן ממעטין כלל²⁴, ויש אומרים שבזמנינו אין צריך למעט אף במשא ומתן של שמחה²⁵, אמנם יש אומרים שאף בזמנינו יש למעט לגמרי במו"מ של שמחה²⁶, אמנם כ"ז במי שאין עיקר פרנסתו בכך, ואינו עוסק בו כי אם להרוחה, אבל מי שפרנסתו הוא במו"מ של שמחה, מותר לעסוק בו אף ביותר מכדי פרנסתו²⁷.

תקנ"ו) דכשחל ת"ב ביון א' אין צריך להבדיל על הכוס כלל, ע"כ שפיר יש להקל עכ"פ גבי נשים.

א. כן כ' הב"י והב"ח, וביארו דהיינו טעמא משום דמו"מ אין הכוונה על כל מו"מ, כי אם על מו"מ של שמחה כגון צרכי חופה וכדומה, ומה דמשמע קצת בדברי הרמ"א (סעי' ז') דכל מו"מ אסור, עי' בפרמ"ג (א"א סק"ז) מה שביאר דברי הרמ"א, וע"ע בערוך השלחן (סעי' כ') שביארו באו"א קצת.

ב. טו"ז (סק"א), וטעמא משום דאפי' אם יש לנו מעות, מ"מ יש עלינו מס המלך והשרים, וכן דעת הא"ר (סק"ב).

ג. מג"א (סק"ז).

ד. כן הוכיח הפרמ"ג בדעת המג"א, שאחר שכ' דיש למעט במו"מ של שמחה, הביא

דברים, וכן דעת המשנת יעקב כאן, אולם כבר נתבאר דדעת רוב הפוסקים להחמיר בזה מבלילה.

כג. היות שדין זה נוגע מאוד לשנה הזאת, ע"כ צרפנוהו פה, אע"פ שאין כאן מקומו, שלא הספיק הזמן לברר שאר הלכות תשעה באב.

כד. הנה יש מחלוקת בזה בגדולי פוסקי זמנינו, אמנם נראה להכריע כן, בהצטרף שני צירופים (א) דעת הגה"ק מבוטשאטש בעזר מקודש (סי' ס"ב) דנשים מותרות באכילה אף אם לא שמעו הבדלה על הכוס, שהרי יש אומרים שנשים פטורות לגמרי מהבדלה, וידי אורייתא יוצאים באמירת ההבדלה בלי שם ומלכות, ע"ש באור. ואף דלא קי"ל הכי, מ"מ בהצטרף דעת הרמב"ן המובא בטור (סי'

(ב) וכל הנידון הזה הוא רק למכור לעכו"ם, או אפי' למכור לישראל אם הישראל קונה אותו בדרך מו"מ, אבל לכו"ע אסור לקנות כלים יקרים המביאים לידי שמחה לצורך עצמו, ונכללים בדין מו"מ של שמחה.

(ג) וכן אפי' חפצים שאינם יקרים כ"כ, אולם אינם עשויים להשתמשות כי אם ליפות את הבית, הרי הם בכלל מו"מ של שמחה.

(ד) וכן הדין בשאר כלי הבית הצריכין לו כגון קא"ר, ווא"ש מאשי"ן, עי"ר קאנדישע"ן, פרידז"ש, מעבע"ל, אם אינו צריך להם עכשיו בדוקא, אסור לקנותן באלו הימים, שכל אלו מוסיפים שמחה על האדם,

(ע' 107) 'והתיר לקנות כלים חדשים כגון כפות וקערות אע"פ שכתוב באורח חיים (סי' תקנ"א סעי' ז') אסור לתקן בגדים חדשים, ועי' כעין זה בקוצר בשו"ת לבושי מרדכי (ח"ג סי' קפ"ה או"ד), דבריהם מוכיחים דמיירי בכלים שבאים להשתמשות ואינם חשובים, כי אם כפות וקערות פשוטים, וע"כ בזה שפיר חילקו בין בגדים לשאר כלים, דבגדים אסור לקנות כל הבגדים, ואף הבגדים שאינם חשובים, ודבר זה מיוחד הוא בבגדים, משא"כ בשאר הכלים, אמנם בכלים המביאים לידי שמחה, וכן בכלים שאינם באים להשתמשות כי אם להרוחה, בזה אין לנו ראי' מדבריהם שיש היתר בזה. והיעב"ץ בסידורו עירב דין זה עם דינא דקניית בגדים חדשים וז"ל, וה"ה לשאר כלי בית ותשמיש החביב, ואף לקנות כלים גמורים בלבד אסור. וצ"ל דאין כוונתו כי אם אכלים חשובים וכנ"ל. וצ"ע קצת במה שעירב הני תרי דינים ביחד, דבפשטות קניית בגדים אינו שייך לדין מו"מ של שמחה, והא ראי' דלדעת המחבר אין איסור בקניית בגדים חדשים, ולאידך גיסא לדעת הגר"א ודעימי' דין קניית בגדים מדינא הוא, וע"כ כתבו קצת אחרונים להחמיר בו אפי' אם יכול לקנותו עכשיו בזול, משא"כ דין מיעוט מו"מ אינו חמור כ"כ.

דברי המהרי"ל דהסרסורים לא ישאו הכלי כסף, ולכאוף האיך מותרים הסרסורים בעצמם לשאת ולתן במו"מ של שמחה, ועכ"ה דלהסרסורים שרי משום דזהו פרנסתם, ועיקר מחלוקת המו"ז והמג"א הוא כשמשאו ומתנו הוא בדברים אחרים, וגזמין לו מו"מ בדבר של שמחה, דלדעת המו"ז שרי, ולדעת המג"א אסור.

ה. פשוט, דהא בזה לא שייך טעם המו"ז משום מם המלך. ומה דאינו אסור רק מר"ח ואילך, היינו לפי מנהגינו שאין מברכין שהחיינו בקניית כלי כסף ושאר כלים יקרים, עי' בפרמ"ג (סי' רכ"ג א"א סק"ה), שו"ע הרב (סדר ברכת הנהנין פי"ב סעי' ה'), דאילו לפי דינא דשו"ע דיש לברך עליהם שהחיינו אסור לקנותן מי"ז בתמוז ואילך, אמנם עדיין נפק"מ כשקונה את הכלים לו ולבני ביתו דאז מברך הטוב והמטיב, והטוב והמטיב מברכין גם בבין המצרים.

ו. כן נראה מסברא, דהא כל אלו מביאים שמחה על האדם בעת קנותו אותם, וע"כ אם אינו מוכרח לקנותם בימים האלו, וכגון שיש לו מכבר אלו הכלים, אלא שרוצה לקנות חדשה דוקא לפי שעובד יותר טוב אין היתר לקנותו עכשיו. ואף שכ' בלקט יושר

אמנם אם צריך להם עכשיו, וכגון שנשברה הישנה, פשוט דיכול לקנות אף נאה ויקרה¹.

(ה) ובכל אלו הדברים שאסור לקנות ה"ה דאסור ליתן במתנה לאחרים, אמנם סתם מתנות מותר ליתן².

^{אוצר החכמה}

(ו) טעי"פ רעקארדע"ר, נראה דמותר לקנותו באלו הימים, דאינו מיוחד דוקא לדברים של שמחה, דיכול לשמוע עליהם דרשות, ופשוט דאסור לקנות נאה ויקרה כנ"ל.

(ז) ובכל אלו שהזכרנו, אם יכול לקנות עכשיו בזול, ואחרי ת"ב לא יהי אפשרות לקנותם במחיר הזה, מותר לקנות באלו הימים³.

(ח) אלו הסרסורים שמשאם ומתנם הוא בכלי כסף, אעפ"י שהותר להם מפני שפרנסתם מזה, מ"מ לא ישאו הכלי כסף בגלוי, כי שמחה הוא לרואים, ומטעם זה יש לצדד דגם בשאר הדברים המביאים לידי שמחה כדלעיל, אסור לילך אל החנויות אפי' לראותם לחוד, לפי שיש שמחה בראיתם⁴.

(ט) מותר לקנות כלים יקרים לצורך מצוה, והיינו כגון לצורך נישואין של חתן וכלה שעדיין לא קיים מצות פו"ר⁵, והיינו אם זמן הנישואין הוא מיד אחר ת"ב⁶, וא"א לקנותם אחר ת"ב.

דינא הכי, מ"מ זיל בתר טעמא, והמציאות הוא דכל אלו הדברים מביאים שמחה אל האדם, וכדאי הוא בית אלקינו וכו'. יב. כן מבואר לפ"ד המג"א (סק"ח), ועי' להלן (סי' ו' סעי' י"ד) שהבאנו כמה דיעות דיש לתקנם ע"י עכו"ם, ודעת האמרי ברוך מבואר דלא החמיר רק כשאפ' לעשותן ע"י עכו"ם, וכן נראה גם בדרך החיים דלא החמיר בזה רק כשאפ' לעשותן ע"י עכו"ם, משא"כ בדליכא עצה אחרת, אמנם דעת הפרמ"ג משמע קצת דנהגו לאסור בכל אופן. יג. מחצה"ש (שם).

ז. פשוט, דהא מאחר שנצרך לכלי זה, אינו צריך לקנות את הפשוט, דהא עי"ז יצטרך לחזור ולקנות את היקרה אח"כ, ובכה"ג לא אסרוהו.

ח. כן מוכח מדברי המג"א (סי' תקנ"ד ס"ק כ"א) דאסור לשלוח דורון לחבירו בת"ב, דזהו בכלל שאילת שלום, ומוכח דבתשעת הימים מותר.

ט. פרמ"ג (א"א סק"ז).

י. מג"א (שם) בשם המהרי"ל.

יא. ואף שיש לחלק ולומר דדוקא בכלי כסף

סימן ב

דיני בנין וציור

(א) מר"ח אב עד התענית ממעטין בבנין של שמחה, כגון בית חתנות לבנו, או בנין של ציור וכיור^א, וכן אסור לצייר את ביתו^ב, וכן אסור לצייר ציורים על שאר חפצים^ג, וה"ה שאסור לבנות כל בנין שאין צריך לדירתו, אלא שעושה כן להרווחה בעלמא^ד, ואפי' אם כבר התחיל לפני ר"ח, צריך להפסיק המלאכה בר"ח^ה, אמנם יש אומרים שבאופן שאם יפסיק המלאכה יתקלקל, מותר להמשיך ע"י נכרי^ז.

(ב) וכן אסור לשכור את הנכרי בקבלנות לבנות לו בית להרווחה או לצייר את ביתו באלו הימים^ו, אבל אם כבר שכרו בקבלנות לפני ר"ח אין בזה איסור^ז, ומ"מ אם יכול לפייסו בדבר מועט שלא יצייר עד אחר ת"ב תבוא עליו ברכה^ח (עי' בהערה).

ז. ב"ח, מג"א (סק"ז). והטעם בזה שבמה שנותן את המלאכה להנכרי לעשותו, דבר זה מוסיף לו שמחה.

^אאוצר החכמה 22/07/2018

ח. שם, וכן מבואר מדברי המהרי"ל (הל' ת"ב). והנה מסתימת דברי הפוסקים משמע, דבכה"ג אף אם יודע בעת ששוכר את הנכרי שא"א לגמרו אא"כ יעשה מלאכתו בט' ימים, עכ"ז מותר לשכרו, אמנם במקור חיים (להחז"י) נשאר בצ"ע לדינא, ע"ש.

ט. מג"א (שם) בשם המהרי"ל, והנה המג"א וכן האליה רבה (סק"ד), והח"י אדם (כלל קל"ג דין י'), והבן איש חי (פ' דברים אות ג'), והערוך השלחן (סעי' ו') לא כתבו דין זה במפורש רק על מי ששכר נכרי בקבלנות שיצייר את ביתו, ולא כתבוהו גם בבנין, וגם מדברי המהרי"ל בעצמו משמע דדין זה הוא

א. שו"ע (סעי' ב'). ובמהרי"ל (הלכות ת"ב) כ', אמהר"י סגל שלא לבנות ושלא לנטוע בשבוע של ט' באב וכו'. והוא פלא, דהא דין זה מבואר במתני' דמתחיל בר"ח.

ב. מג"א (סק"ז). אמנם במקור חיים (להחז"י) כ', דבפוסקים הראשונים משמע דדוקא בנין של ציור וכיור אסור, אמנם ציור וכיור לחודיהו מותר, ומסיק דלפני שבוע שחל בו ת"ב, או אפי' בשבוע שחל בו ת"ב כל שקודם ג' ימים לפני ת"ב, יש להקל, ע"ש.

ג. בן איש חי (פ' דברים אות ג').

ד. מג"א (שם) בשם הב"י, ומקורו מדברי הר"ן, ע"ש.

ה. בן איש חי (פ' דברים אות ג'), וכן מבואר מדברי הב"ח, ופשוט הוא.

ו. שו"ת מהר"י ברונא (סי' י').

ג) אמנם אם יש לו בנין להרוחה, וכותלו נוטה ליפול, ואם לא יתקנו ישבר יותר, ויש לחוש להפסד, מותר לתקנו^א.

ד) וכן מי שבונה את ביתו להרוחה בעלמא, אמנם כבר התחיל זמן הרבה קודם ר"ח אב, ולא ידע שיתמשך המלאכה עד ר"ח, ועכשיו א"א לדור בו מחמת המלאכה, מותר להמשיך המלאכה גם באלו הימים עד ז' באב^ב.

ה) יש אומרים שאף אם אינו בונה להרוחה, מ"מ אם אין המלאכה הכרחי על עכשיו, אסור להתחיל באלו הימים^ג, אמנם אם כבר התחיל לפני ר"ח מותר להמשיך המלאכה, ויש שהחמירו שבתוך ג' ימים לפני ת"ב יש להחמיר בכל בנין^ד.

^אאוצר החכמה

ו) והיכא שביתו צר, ובונה בנין גדול, אף שאינו צריך לכל הבנין, ונמצא שבבניית בנין זה יש בו גם כן הרוחה, מ"מ מותר לבנותו באלו הימים,

נמוך מאוד המתחיל בשבוע זו דוקא, ואין מצוי מחיר הזה בזמן אחר, די"ל דיש לו דין דבר האבד, ומותר לבנותו גם באלו הימים, ודומה קצת לדברי הפרמ"ג (א"א סק"ז) לגבי מו"מ של שמחה, דבידיד שרי דהוי דבר האבד, וה"ה בזה, דהא בשניהם שורש האיסור ממתני' דמשנכנס אב ממעטין בשמחה, וצ"ע.

יא. שו"ע (שם), לפי דעת הטו"ז (סק"ב) דגם בשאין בו סכנה שרי, ע"ש ראייתו, וכ"פ הבן איש חי (שם), ובמ"ב (ס"ק י"ג), אמנם ע"ש בשעה"צ (ס"ק י"ז) שציין להפרמ"ג ולהיד אפרים שפקפקו על ראיית הטו"ז, וכן בכף החיים (ס"ק כ"ט) ציין לכמה פוסקים החולקים על הטו"ז.

יב. שו"ת עולת שמואל [שנת תקפ"ג] (סי' פ'). יג. בן איש חי (פ' דברים אות ג').

יד. מקור חיים (להחז"י).

רק בציור, דו"ל: ומעשה בא' שקצב עם גוי לצייר ביתו וטרם שגמר חל ר"ח אב, ושאל פי מהרי"ל וא"ל לא נכון לצייר כל בין המצרים, והואיל דקייץ עמו והתחיל יגמור, ואם יכול לפייסו בדבר מועט להמתין עד אחר ט' באב תע"ב, ע"כ. והנה זה ברור דלעת המהרי"ל חמור דין ציור מדין בני', דהחמיר לכתחילה בציור משבעה עשר בתמוז, ואילו בבנין לא החמיר רק בשבוע שחל בו, וא"כ אע"פ דלדינא לא קי"ל כחומרת המהרי"ל לאסור את הציור מי"ז בתמוז ואילך, מ"מ איו לנו ראי' להחמיר ולהצריכו לפייס את הנכרי רק בציור דחמיר יותר, כדמוכה בדעת מהרי"ל, משא"כ בבנין לא, ואפ' דמטעם זה לא הזכירו כל הפוסקים הנ"ל דין זה גבי בנין. וגם בדברי המ"ב (ס"ק י"ב) אינו מבואר להדיא דהחמיר גם בבנין, ע"ש.

י. ולכאז' ה"ה באם קבלן נכרי עושה מחיר

מאחר שאינו בונהו להרוחה גרידא, ובפרט אם כבר התחיל לבנותו לפני ראש חודש^{טו}.

(ז) אמנם בית הכנסת וכן כל דבר שהוא מצוה דרבים מותר לבנות^{טז}, וכן מותר לעשות בהם ציור וכיור^{יז}, אמנם אם אין צורך לזה עכשיו, וכגון שלא ישתמשו בבית הכנסת זה מיד, אסור^{יח}.

(ח) פועל ישראל מותר לבנות בית לעכו"ם^{יט}, או אפי' לישראל באופן המותר, דאין האיסור על הפועל^כ.

(ט) יש אומרים, שמי שבונה בתים לשכירה או למכירה, מותר לבנותו ולציירו גם באלו הימים^{כא}.

(י) אע"פ שציור אסור, מ"מ מותר לצבוע מה שצריך שיהי' ראוי לדירה [דהיינו צבע הראשון שקורין אנדערקוי"ט], ויגמור אחר ת"ב את הציור כמו שהוא רוצה, אמנם אם הצובע אינו מוכן להפסיק ממלאכתו רק אם ישלם לו יותר, אפי' להקל בזה^{כב}.

(יא) יש אומרים שנכון לזהר בימים האלו שלא לקנות עצים הן לבנין

^{הרב}

שעדיין לא קיים פו"ר, זה דוקא אם הנישואין הוא מיד אחר התענית.

יט. שו"ת בית דוד (סי' ש"ד).

כ. מכיון דגוף הבנין אינו מעורר שמחה מאחר שעושהו לפרנסתו, ואין לומר דיש לחוש בזה משום מראית עין, דא"כ גם ע"י קבלן נכרי יש לחוש משום מראית עין [ע"י בב"ח], ועכ"ה דבזה לא חששו משום מראית עין, וע"כ אם שכרו בקבלנות לפני ר"ה מסתבר דאסור, דהא אפי' בנכרי לכתחילה צריך לפייסו בדבר מועט, אמנם בשאר אופנים הנזכרים דמותר לכתחילה, גם ע"י פועל ישראל מותר.

כא. שו"ת דבר יהושע (ח"ב סי' ע"ג).

כב. דהא הוי דבר האבד.

טו. שו"ת שארית יעקב [שנת תרמ"ח] (סי' ל"ח).

טז. מג"א (סוף סק"ז), ומה דדקדק המג"א משום שהוא מצוה דרבים, אעפ"י שכלשון הרמ"א משמע דכל שהוא לצורך מצוה שרי, אפי"ל דלפ"מ שביאר המג"א (סק"ח), דכוונת הרמ"א להקל רק במי שלא קיים מצות פו"ר, ע"כ ס"ל להמג"א דרק בפו"ר שהיא מצוה רבה התירו, וע"כ לא התיר רק משום מצוה דרבים דשקיל כפו"ר (ע"י בתוס' מס' שבת דף ד'. ד"ה וכי), וצ"ע. וע"י בערוך השלחן (סעי' ז') שכ' דה"ה לצורך רבים, דכל צורך רבים הוי כלצורך מצוה.

יז. בן איש חי (פ' דברים אות ג').

יח. כן מוכח מדברי המחצה"ש (סק"ח), שכ' דמה שמותר לבנות בית חתנות למי

והן להסקה^כ, ואומרים טעם לדבר משום שבטלו עצי המערכה^כ, ויש מקילין דאין המנהג רק לקנות להסקה ולא לבנין^כ, ולכן יש להתיר לצורך.

סימן ג

דיני כיבוס וגיהוץ

(א) בשבוע שחל בו ת"ב אסור לכבס בגדים^א, ואפי' אם מכבסם במים לבד בלי בורית^ב, ואפילו כדי ללבשם לאחר תשעת הימים, וגם גיהוץ הנקרא ביגלען אסור^ג, ומנהגינו לאסור כל זה מר"ח^ד.

(ב) כשתשעה באב חל להיות בשבת, דעת כמה פוסקים, דמאחר דהמחבר (סעי' ד') הביא דעת המקיל בסתם, הכי קי"ל דאין לו דין שבוע שחל בו ת"ב^ה, ולדידן אין כ"כ נפקותא בזה, מאחר דמנהגינו לאסור כל

דס"ל דעיקר היסוד הדעת הוא בעת הנתינה לכובס ולא בגוף הכביסה, פשוט דאין חילוק, רק אפי' לדעת הב"ח דס"ל דעיקר היסוד הדעת שייך רק ע"י עסק הכביסה, מ"מ כל כיבוס חד הוא, ולא פלוג רבנן באופן הכיבוס. ב. זכור לאברהם (ח"א דף ל"ד. וח"ג דף ט:), וכן מוכח מדברי המחבר בסעי' מ"ו, אמנם משם אין לנו ראי' רק לכבס וללבוש, אבל עדיין איכא למימר דלהניח שרי אם מכבס במים לבד, אמנם מדברי הרמ"א בס"ג שכ' 'ואנו נוהגין להחמיר בכל זה וכו' משמע דבכל מה שהזכיר המחבר נוהגים להחמיר, וא"כ יש להחמיר אפי' להניח, ע"ש.

ג. ואפי' בכלי פשתן הקרובים לבשר דינא הכי, ועי' בפתחי לב שהארכנו בזה.

ד. רמ"א שם. ועי' בביאור הגר"א (סעי' ז') שכ' דמנהג זה נובע מדברי הירושלמי שנהגו הנשים שלא לערוך חוטי שתי מר"ח ואילך, ע"ש היטב.

ה. שלחן גבוה (ס"ק כ"ז), בן איש חי (פ' דברים אות י"ב). אמנם מדברי המג"א

בג. יוסף אומץ (אות תתס"ט), וכ' שם 'והדבר ידוע שבימים ההמה היו מקפידים חכמי עירנו נוחי נפש מאוד על הדבר, ומי שקנה עץ לקחוהו ממנו ונתנו אותו לעניי הקדש'. ובמקור חיים (להחז"י) כ' דאפי' ע"י גוי נהגו להחמיר שלא לקנותו ולא לחוטבו על ידו, ואם קנה מפקירין אותו, ע"ש.

בד. בן איש חי (פ' דברים אות י"ז). אמנם חומרא זו הוא רק על גוף הקניה, אבל מי שיש לו עצים מכבר, ורוצה לבנות דבר לצורכו, משמע מדבריהם שאין מקום חומרא בזה.

כה. שו"ת זכתי צדק (או"ח סי' ל"א).

א. שו"ע סי' תקנ"א סעי' ג', ומקורו ממתני' (תענית כ"ו:), ובגמ' (כ"ט:), ופ' רש"י (דף

כ"ט: ד"ה אפילו לכבס, והובא במג"א ס"ק י"ב) הטעם דאסור אפי' כשלוכשן אחר תשעת הימים, דנראה כמסירה דעתו שעוסק בכיבוס בגדים. ואעפ"י שבימינו אלה שהכל נכבס בווא"ש מאשי"ן אין זה טירחא כ"כ, אין להקל, לא מיבעיא לפי דעת רוב הפוסקים

הדברים מר"ח ואילך, ומ"מ עדיין יש בו כמה נפקותות בכמה הלכות שגם לדין מקילין עד שבוע שחל בו ת"ב.

ג) זמן התחלת איסור כיבוס - וכן כל מה שאסור באלו הימים - מתחיל מזמן צאת הכוכבים, ויש שהחמירו מזמן שקיעת החמה, והיינו שקיעה שניה, ואם התפלל ערבית לפני צאה"כ, נחשב כלילה ואסור בכל אלו הדברים, וכן אפי' אם לא התפלל ערבית, רק בביהכ"נ שהוא רגיל להתפלל שם כבר התפללו ערבית והוא מתפלל ביחידות, דינו כדין הציבור ואסור בכל אלו הדברים, אבל אם מתפלל במנין אחר המתפללים באיחור, אעפ"י שבכל השנה הוא מתפלל במוקדם, אינו נגרר אחריהם.

ד) אם הבעל הקדים להתפלל ערבית בביהכ"נ, ויש הרבה בתי כנסיות שעדיין לא התפללו ערבית, יש לצדד לגבי אשתו שאינה נגררת אחר בעלה, וע"כ מותרת לכבס בגדי, אבל בגדי בעלה אסורה לכבס.

י. ומש"כ הפרמ"ג שם דהיינו מתחלת שקיעה, כוונתו לתחלת שקיעה שניה, ובהכרח לומר כן דהא דעת המג"א בכ"מ כשיטת ר"ת. ועי' בחדות יהושע (הגהות על סדר השו"ע) שכ' ולענ"ד המנהג כן במדינותינו להפסיק בער"ה מנחם אב מאכילת בשר מבעוד יום, ע"ש. יא. מג"א (שם), ובחיי אדם (כלל קל"ג דין ט"ז) הקשה על דברי המג"א ממש"כ המג"א בעצמו (סי' ל' סק"ז) דבמילתא דרבנן אין היחיד נגרר אחר הציבור, ועי' בערך ש"י כאן מש"כ בישוב קו' זו, וע"ע בפרמ"ג מה שהק' על דבריו, וע"ע בשו"ת כתב סופר (יו"ד סי' קפ"ה) שחלק על דברי המג"א והקיל בזה, ובשעה"צ (ס"ק נ"ז) הביא מש"כ בפתחי תשובה החדש דהכא שאני דחייב אדם לצער עצמו עם הציבור, ובה נסתלקו כל ההערות שיש על דברי המג"א.

יב. עי' בפתחי לב שנתבאר היטב.

יג. דהא האיסור הוא על הנותן, ולגבי הבעל כבר נוהג כל דיני תשעת הימים.

(ס"ק ל"ה) משמע קצת דחשש גם לדעת המחמיר, שכ' שם לגבי דיני סעודת ברית מילה שיש בו חילוקי דינים, מר"ח עד שבוע שחל בו ואח"כ כמבואר שם, וכ' המג"א דמ"מ בחל ת"ב בשבת כו"ע מודו דלגבי זה אין לו דין שבוע שחל בו. ומשמע דכלא"ה יש מקום להחמיר, וכן הוכיח בתורת חיים (ס"ק ט"ו) מדברי המג"א (ס"ק י"ח), ע"ש. וכן מוכח ממה שהחמירו האחרונים בדין תגלחת צפון לאסרו בשבוע שחל בו ת"ב, וכשת"ב חל בשבת לא התירו רק משום כבוד שבת, ומשמע דבכל השבוע אסור, עי' להלן (סי' ז' סעי' ד').

ו. פרמ"ג (א"א ס"ק י"ז).

ז. ויש לדון בזה בכל דבר ביחוד, ובכל צירוף יש להקל.

ח. כן נראה מסתימת דברי המג"א (ס"ק כ"ו).

ט. מג"א (שם). וע"ע באשל אברהם (מהד"ת) כמה חילוקי דינים בזה.

(ה) איסור כיבוס בגדים נוהג הן בכובס בגדי עצמו, והן בכובס בגדי אחרים^ד, ולכן אסור לכובס ישראל לכבס באלו הימים אע"פ שכבר נתנו לו לפני ר"ח^ט, ואפי' אם מתנה עמו שלא יכבסנו עד אחר תשעת הימים ג"כ אסור^{יז}.

(ו) וכן אסור לכובס יהודי לכבס אפי' בגדי עכו"ם בשבוע שחל בו ת"ב^ז, ויש שהחמירו מר"ח ואילך^{יח} ונהגו להקל, ואם אין לו מה לאכול כדי

אוצר החכמה

חזינן דמותרת לכבס בגדי נכרים מדינא. ולפ"ז יש להעיר על הך דינא, דהלא כ' במשנה ברורה (ס"ק מ"ג) דמשום חומרא דמראית עין אין להחמיר רק בשבוע שחל בו, וכעין זה כ' בבה"ל (סעי' ז' ד"ה של הנכרי) ע"ש, וא"כ עכ"פ עד שבוע שחל בו לישתרי, ועי' בפתחי תשובה שהקשה עוד יותר, דא"כ יהי' מותר ליתן לכובס ישראל לפני ר"ח והוא יכבסנו בצניעא דליכא בזה משום מראית עין ע"ש, ועכצ"ל כמש"כ בס"ק הקודם דלא רצו לחלק בישראל עצמו אם כובס בעצמו או ע"י אחר.

מזו. עי' מג"א (ס"ק ט"ו) שהחמיר באופן זה אפי' בכובס נכרי, ובא"ר שם פקפק בזה, ומסתימת הפוסקים משמע דכל הנידון הוא רק בכובס נכרי, אבל בכובס ישראל לכו"ע אסור.

יז. שו"ע (סעי' ה'), וכ' המג"א (ס"ק י"ט), דטעם האיסור אינו משום כיבוס רק משום מראית עין שהרואה יאמר שבגד ישראל הוא מכבס, וכ' החיי אדם (כלל קל"ג דין י"ב) דמדלא הגיה רמ"א על דברי המחבר, ש"מ דאין האיסור רק בשבוע שחל בו ת"ב, וכן מסיק המ"ב (שעה"צ ס"ק מ"ה), דכיון דמר"ח אינו אלא מנהג ע"כ נראה להקל, ע"ש. ומ"מ מדברי הב"י משמע דאין האיסור לכבס בגדי עכו"ם משום מראית עין רק מדינא הוא וכן דעת הגר"א ומטה יהודה, ע"ש. וע"ע ביד אפרים משה"ק בזה.

יח. דרך החיים (אות ב').

יד. פשוט מדברי המחבר (סעי' ה'). וכ' המחצית השקל (ס"ק י"ט) דאעפ"י דלא שייד היסח הדעת כשמכבס בגדי אחרים בשכר כדמשמע מלשון המג"א, מ"מ איכא היסח הדעת על בעל הבגד הנותן את בגדיו. ולפ"ד משמע דאיסור הכיבוס ע"י כובס ישראל אחר או ע"י נכרי שוים הם, וכ"מ דעת הפרמ"ג (א"א ס"ק י"ב). אמנם לפ"ז נמצא דבכל מקום שהקילו בדין כיבוס, ורק כתבו הפוסקים דטוב שיכבסנו ע"י נכרי, ה"ה ע"י ישראל אחר, דהא טעם האיסור שוה בזה כבזה, ואמנם לא משמע כן מדברי הפוסקים. וצ"ל דמ"מ כיון דישראל הוא הכובס, השווהו לגמרי לישראל הכובס בגדי עצמו, ובפרט דיש לחוש למראית עין, ועי' בהערה הבאה מש"כ שם.

מזו. כף החיים בשם מטה יהודה, והנה באמת כן משמע מדברי הרמ"א (סעי' ג') דלא התיר נתינה לפני ר"ח רק בכובסת נכרית ולא בכובס ישראל, אמנם המטה יהודה אויל למעמי' דס"ל דגם בגוף הכביסה שייד היסח הדעת, ולא רק בהנתינה, וכמו שהארכנו בפתחי לב (כאן), ולהלן בהערות (ס"ק י"ז) בקצרה, משא"כ לדעת המג"א (ס"ק י"ט) צ"ל בטעם האיסור, דהוא משום מראית עין, שהרואה יסבור שבעל הבגד נתנו לאחר ר"ח, או שהרואה יסבור שהכובס מכבס בגדי עצמו, אבל משום נתינה דלפני ר"ח ליכא איסור, וגם בגוף הכיבוס ליכא איסור, דהא

חיו ודאי שריי, ואם ניכר על הבגדים שהם של עכו"ם שריי, וכן במקום צינעא אפשר דיש להקל^{כא}.

^{18207/2018} ^{18207/2018}

ז) אסור ליתן בגדים לכובסת נכרית מר"ח ואילך^{כב}, ואפי' אם אומר לה שהיא תקח את הבגדים ותכבסם ג"כ אסור^{כג}, וי"א שאפי' אם מצוה לה שתכבס את הבגדים לאחר ת"ב ג"כ אסור^{כד}, ויש שצדדו להקל בזה^{כה}, ובכלי פשתן (אונטע"ר ווע"ש) יש לסמוך ע"ז^{כו}.

^{18207/2018} ^{18207/2018}

ח) אם נתנם להכובסת מלפני ר"ח, אפי' יודע שתכבסם אחר ר"ח^{כז} או אפי' בשבוע שחל בו ת"ב^{כח}, ג"כ שרי, וכ"ז בבית הנכרית אבל אם היא כובסת בבית ישראל יש להחמיר^{כט}, ואפי' אם התחילה לכבס לפני ר"ח אסורה להמשיך בלילה בבית הישראל, אמנם כהיום שמכבסין

משמע דעת הגר"א שהביא רא' להך דינא מלשון הגמ', ע"ש. ובטעם האיסור ע' בפתחי לב מש"כ בזה.

כג. ברכי יוסף (סק"ד).

כד. מג"א (ס"ק ט"ו), ועי' בתורת חיים שכ' דנ"ל דגם המג"א לא החמיר כי אם בשבוע שחל בו ת"ב, אבל מר"ח עד שבוע שחל בו מותר ליתנם להכובסת באופן זה.

כה. א"ר (סק"ח), ועי' ביד אפרים שמגי' בדברי המג"א, וכוונת המג"א שאפי' אם א"א לו לכבסם אחר ת"ב אסור ליתנם לכובסת נכרית ע"ש.

כו. מ"ב (ס"ק ל"ד).

כז. רמ"א (שם).

כח. מ"ב (ס"ק ל"ה).

כט. שו"ת זרע אמת (ח"א סי' ע"ז), דהרואה יאמר שנתנם להכובסת אחר ר"ח, וע"ש שהאריך שאפי' אם התחילה הכביסה לפני הלילה שיש מקום לצדד להתירא, מ"מ אסור משום מראית עין, דהרואה לא ידע שכבר התחילה מבעוד יום.

יט. פרמ"ג (שם), ועי' בשו"ת שלמת חיים (סי' שכ"ח ושכ"ט), שהתיר בעני שאין לו מה לאכול אפי' בכיבוס ישראל, ע"ש. ודבריו מובנים היטב לפ"מ שהבאנו לעיל מדברי המחצה"ש שלכבס בגדי ישראל אחר אין האיסור על הכובס כי אם על הנותן, וע"כ באין לו מה לאכול גם זה שרי, ויל"ע בדבריו אי מתיר אפי' ליתן להכובס אחר ר"ח, ועי' מש"כ בזה (סי' ו' ס"ק י"ד) בשם המחנה חיים, וע"ע בשו"ת בית דוד (סי' ש"כ) דדן בנידון זה אי שרי ליתן מלאכה אם אין להפועל מה לאכול, ומסיק דלא ניתנו דבריהם לשיעורין ואין היתר בזה.

כ. מג"א (שם).

כא. מג"א (שם), והטעם דבאיסור דרבנן לא החמירו משום מראית עין כי אם בפרהסיא, ע"ש. אמנם לדעת הגר"א ומטה יהודה הנ"ל אף בצינעא אסור, וכן דעת המ"ב.

כב. רמ"א שם. ודעת הב"ח דאין זה רק ממנהגא ולא מדינא, אמנם הפרמ"ג (א"א ס"ק י"ב) הוכיח בדברי המג"א דמדינא הוא, וכן הוא לדעת המחצה"ש (ס"ק י"ט), וכן

בווא"ש מאשי"ן, נראה דאם נתנם שם לפני הלילה וחלק ניכר מהכביסה כבר נעשה לפני הלילה שריל.

(ט) מי שאין לו חלוק עליון (רעקי"ל) אלא אחד וקיבל קצת זיעה, אסור בכיבוס מר"ח ואילך, ואם קיבל זיעה הרבה ונרגש ריח מהזיעה, מותר לכבסו אפי' בשבוע שחל בו ת"ב, לפי שיש לו דין מלוכלך, ואם קיבל זיעה באופן בינוני, מותר לכבסו מר"ח עד שבוע שחל בו ת"ב^א, אבל בשבוע שחל בו ת"ב אפי' אין לו אלא חלוק אחד אסור לכבסו^ב, אמנם כל זה דוקא בחלוק העליון (רעקי"ל), אבל בכתונת (העמע"ד) אין היתר רק אם קיבל זיעה הרבה, דאז יש לו דין מלוכלך כדלהלן.

(י) נתלכלך חלוקו באופן שאינו ראוי ללבוש כך משום כבוד הבריות ואין לו חלוק אחר, מותר לכבסו ואפי' בשבוע שחל בו ת"ב^ב, ודע שבכל

המג"א (ס"ק י"ד) דמי שאין לו כתונת לשבת יש להקל לכבס, ולכאור' הא מיירי לפני שבוע שחל בו כמובן, והא לפני שבוע שחל בו מותר בכל יום לכבס אם אין לו אלא אחד ואפי' אינו לכבוד שבת, וא"ת דאיה"ג דמחלוקת הוא בין המג"א והא"ר, הלא במשנה ברורה הביא שניהם ולא העיר כלום דיש מחלוקת ביניהם, אמנם לפ"ד א"ש דמה דמותר באין לו אלא חלוק אחד, מיירי ב"חלוק" דוקא ולא בכתונת, ודו"ק. אמנם דעת הגר"י פדווא שליט"א לאסור בזה, וס"ל דהא"ר מיירי דוקא מבעלת הכתם, אמנם המעיין שם בא"ר יראה דכ' לדקדק כן מדברי הלבוש (סוף סעי' ד'), והלבוש לא הזכיר שם דינא דבעלת הכתם כלל, ע"ש היטב.

לב. שו"ע (שם).

לג. ספר המנהיג (הל' ת"ב), ועי' פ"ת (יו"ד סי' שפ"ט סק"ב) מש"כ בשם הלחמי תודה בזה, וע"ע מש"כ בזה להלן (סי' ד' סעי' ג') ובהערה שם.

ל. דעיקר האיסור הוא רק בעת נתינתו לכובסם דיש בזה משום היסח הדעת, אבל אח"כ כשנתכבס מעצמו לא מצינו שיהי' בזה משום היסח הדעת, וגם משום מראית עין ליכא מכיון שניכר שהוא עומד בסוף הכביסה, ועכ"ח שנתנם שם בעוד יום.

לא. עי' במ"ב (ס"ק כ"ט) שכ' דמי שאין לו אלא חלוק אחד יש להתיר מר"ח עד השבת, ומקורו מדברי הא"ר (ס"ק י"ב) ע"ש, והנה כי כן יש להקשות דהלא כל אדם אין לו כי אם חלוק אחד, דהא מה שמכובס הלא אסור לו ללבושו, ואין לו כי אם אותו החלוק אשר עליו, ומעולם לא שמענו להקל בזה, ועכ"ח דמיירי רק בחלוק העליון דאין דרכו לקבל זיעה, ודרכן של בני אדם להיות להם שנים ושלוש חלוקות ומחליפין מומן לזמן כדי שלא יהי' הבגד מלוכלך קצת מזיעה, וע"כ יש להקל בשקבל קצת זיעה, משא"כ חלוק שדרכו לקבל קצת זיעה, ע"כ א"א להקל בו רק במלוכלך ממש, וע"ע בשו"ת להורות נתן (ח"ז סי' ל"ט). וירווח לן בזה ליישב מש"כ

מקום שמותר לכבס, אם יכול לכבסו ע"י נכרי עדיף יותר שיכבסנו ע"י נכרי^{לד}.

(יא) שריית בגדים במים מותר^{לה}, וכן אם יש לו כתם אחד או יותר על בגדו מותר לנקותו במים^{לי}, ואם אינו עובר במים לחוד מותר לנקותו בבורית, ואם יש הרבה כתמים על בגדו נראה להחמיר.

(יב) אם בגדו נתלכלך באופן שאם לא יכבסנו עכשיו יש לחוש שיתקלקל הבגד, ושוב לא יהני הכיבוס אחר תשעת הימים, מותר לכבסו^{לז}.

(יג) מי שיש לו מלון, וצריך להחליף את המצעות, ולקנות מצעות חדשות עולה לו להרבה ממון, מותר לכבס ע"י נכרי דוקא, משום הפסד גדול^{לה}.

(יד) מדינא מותר לכבס את בגדיו לכבוד שבת^{לט}, אמנם מנהגינו לאסור לכבס אפי' לכבוד שבת, ואם אין לו אלא כתונת אחד מותר לכבס לכבוד שבת^מ, ואם יכול לכבסנו ע"י עכו"ם עדיף יותר שיעשה כן^{מא}.

22/07/2018

בשם האו"ח דמותר לכבס במים לחוד, אבל בלא אפשר שרי גם בבורית.

לז. דהוי דבר האבד, ואעפ"י שבאם הכיבוס בשבוע זו עולה בזול, ואם ימתין עד אחר ת"ב יהא צריך לשלם יותר, לא מצינו שיהי' לו היתר לכבס משום דבר האבד, עכ"ה צ"ל דאיכא כמה מדריגות בדבר האבד, ושאיני הכא שגוף הבגד יתקלקל אם לא יכבסנו עכשיו, ע"כ בודאי שרי לכבסו.

לח. שו"ת להורות נתן (ח"ז סי' ל"ח).

למ. מג"א (ס"ק י"ד), וכן משמע מדברי המחבר בסעי' ד' ומדברי הרמ"א בסעי' ג', ע"ש, וכן מפורש במתני' דמס' תענית (דף כ"ה:).

מ. מג"א (שם).

מא. מג"א (שם), וברוך החיים (סעי' א') החמיר שאין היתר רק ע"י כובסת נכרית ולא ע"י כובס ישראל, ע"ש.

לד. דהא דעת הב"ח הוא דכיבוס ע"י נכרי אינו אסור רק ממנהגא, וגם להחולקים עליו, מ"מ בודאי עדיף יותר שלא יתעסק בעצמו בהכביסה.

לה. ואע"פ דגבי שבת קי"ל שרייתו זהו כיבוס, מ"מ כל זה היכא דהאיסור הוא משום גוף הכיבוס, משא"כ בזה שעיקר האיסור הוא משום שבמלאכת הכיבוס בא לידי היסח הדעת, ע"כ בשרייתו שבזה רק הכנה לכיבוס, אינו בא לידי שמחה והיסח הדעת, וז"פ.

לז. דהנה איסור כיבוס באלו הימים אינו דומה לאיסור כיבוס בחוה"מ, דהתם האיסור הוא משום מלאכת כיבוס, אבל הכא אין האיסור משום מלאכה, רק משום היסח הדעת בזה שמכבס את בגדו, וא"כ נראה פשוט דבניקוי כתם דאינו מכבס את גוף הבגד רק מסלק הכתם מעל הבגד דליכא בזה משום היסח הדעת, ורק אם אפשר ע"י מים לחוד יעשה ע"י מים, דיש לצרף דעת הב"י

טו) מי שצריך לילך למרחקים בשבוע שחל בו ת"ב ובמקום שהוא לא יהי אפשר לו לכבם, מותר לכבם בגדי פשתן (אונטע"ר ווע"ש) לכבוד שבת אפי' לכמה שבתות ע"י עכו"ם^{מב}, ויש מקילין אפי' כשא"א ע"י עכו"ם לכבם ע"י ישראל.

22/07/2018

טז) אסור לגדולים לכבם בגדי קטנים^{מג}, ויש שמקילין מר"ח עד שבוע שחל בו^{מד}, אמנם מנהג העולם להתמיר בזה, ונהגו להקל בקטנים בני ב' וג' שנים אפי' בשבוע שחל בו ת"ב^{מה}, ויש שמקילין בכל הקטנים שלא הגיעו לחינוך^{מו}, ומ"מ לא יכבם יותר מבגד אחד בפע"א^{מי}, אמנם

מ"מ כל זה רק באיסור בשר ויין שאינו מדינא, משא"כ באיסור כיבוס, וע"ע מש"כ בזה (סי' ט' ס"ק כ"ג), משא"כ למעם השני. מד. פרמ"ג (א"א ס"ק ל"ח), חיי אדם (כלל קל"ג דין י"ח), אמנם בא"ר כ' דלדין דמחמירין בכיבוס מר"ח ה"ה לקטנים ג"כ אסור מר"ח, ע"ש. וע"ע בתורת חיים מש"כ בזה, וב' שם שעכ"פ מר"ח עד שבוע שחל בו יכבסו את בגדי הקטנים ע"י עכו"ם.

מה. חיי אדם (שם), וכן כ' הבן איש חי (דברים אות ו') דאסור לכבם אפי' בשביל הקטנים שלא הגיעו לחינוך, ויש שהקילו בקטנים בני ג' שנים ואין למחות בידם ע"ש. מו. פרמ"ג (א"א ס"ק ל"ח).

מו. כן מבואר מדברי המג"א (ס"ק ל"ט) שהשווה דין זה לדין כיבוס בגדי קטנים בחוה"מ, ומבואר שם ברמ"א (סי' תקל"ד סעי' א'), דמי שצריך לכבם בחוה"מ לא יכבסו רק הצריך להן, מיהו בגדי הקטנים ביותר דהיינו אותן שמלפפים בהם ומשתינים ומוציאין רעי בהם מותר לכבם ארכעה וחמשה בפעם אחד כי צריך להרבה מהם כל רגע. ולפ"ו בקמץ בן ג' ד' אעפ"י שמצוי הלכלוך בבגדיו, מ"מ לא שייך בו טעם הרמ"א שצריך להרבה מהם כל רגע, וע"כ אין היתר רק לכבם בגד אחד בכל פעם.

מב. כן פסק הב"ח, והביא רא' לכך מדברי התוס' ע"ש, וב' שם דאם א"א ע"י עכו"ם שרי אף ע"י ישראל, ועי' בא"ר (סק"ח) שהקיל רק ע"י עכו"ם, והביא דבריו בדרך החיים (סעי' א'), והנה במג"א (ס"ק י"ח) חולק על הב"ח ע"ש, וכ"כ הדרך החיים דדעת המג"א דלא כהב"ח ואוסר אפי' ע"י עכו"ם ע"ש, אמנם מדברי החיי אדם (כלל קל"ג דין י"ב) הובא בשעה"צ (ס"ק מ"א) משמע דע"י עכו"ם גם המג"א מודה דשרי, ואפ' משום דעיקר ראית המג"א נגד הב"ח הוא ממה דאי' במס' תענית (דף כ"ט:) דבשבוע שחל בו ת"ב בטלו קצרי דבי רב, ואם מותר לכבם להולך למרחקים למה בטלו, וא"כ אין לנו רא' מזה רק דישאל אסור לכבם משא"כ ע"י נכרי אפ' דשרי.

מג. שו"ע (סעי' י"ד). ובמג"א (ס"ק ל"ח) הביא מדברי תרה"ד שני טעמים באיסור זה, א' משום חינוך, ב' משום עגמת נפש. והנפק"מ ביניהם פשוט דלמעם הראשון אין לאסור כי אם משהגיע לכלל חינוך והיינו בני שש ושבע [והיינו אף לדעת המג"א (ס"ק ל"א), דאף אם הגיע לחינוך מ"מ אם אינו יודע להתאבל על ירושלים מותר לאכול בשר ולשתות יין, וכדבריו פסק החיי אדם (כלל קל"ג דין ט"ז),

כל זה כשמכבס ביד, אבל כשמכבס בווא"ש מאשי"ן מותר לכבס הרבה^מ,
ובלבד שלא יכבס עמהם בגדים אחרים האסורים בכיבוס.

יז) בגדים שמלפפים בהם התינוקות מותר לכבסם^מ, ואם מכבסם ביד
לא יכבס הרבה ביחד כי אם ד' וה'ג, אבל כהיום שמכבסין אותו
בווא"ש מאשי"ן מותר לכבס הרבה ביחד, וה"ה בשאר בגדי קטנים אם
מלכלכין בגדיהם תדיר מותר לכבסם^מ, ואין צריכין לדקדק בהם אם
מלוכלכים הם או לא^ב.

יח) בגדי הקטנים המותרים בכיבוס, לכתחילה לא יכבסם כי אם
בצינעא^ג, אם לא שבפרהסיא יכול לכבסם בכיבוס יותר יפה^ד, וגם
לא יכבסם רק באופן שאין לו עוד בגדים בריוח^ה, אבל אם יש לו עוד

אוצר החכמה

הרמ"א שוב לא הי' היתר לכבס יותר מבגד
אחד. ומ"מ לדינא אין זה נוגע דכבר נתבאר
דבווא"ש מאשי"ן עדיף יותר לכבס הכל
בפעם אחת.

נא. והיינו אפי' בקטנים שהגיעו לחינוך, דלשני
הטעמים שהזכרנו לעיל (ס"ק מ"ט)
מסתבר הכי.

נב. דאם מלוכלכים המה, מותר לכבס גם
בגדי גדולים, ועי' בפתחי לב מש"כ בזה.

נג. מג"א (ס"ק ל"ט), ועי' בא"ר שתמה עליו
דמבואר להדיא בתרומת הדשן (סי' קנ"ב)
דבגדי קטנים אינו אסור משום מראית עין
דניכר הוא לכל דבגדי קטנים הם, וכן מבואר
בשו"ת מהר"י ברונא (סי' י"א) דטינופס ניכר
לכל, ע"ש.

נד. ובימינו שהכיבוס היותר יפה הוא בווא"ש
מאשי"ן מותר לכבסו אפי' אם הוא
במקום פרהסיא, ומ"מ אם יכול לכבסו
בווא"ש מאשי"ן שאינו במקום פרהסיא כלל
עדיף יותר.

נה. כן מבואר מדברי המג"א בסי' תקל"ד
(סק"ד) לגבי חוה"מ ע"ש.

מח. דכבר כתבו הפוסקים, דטעם חומרא זו
הוא דאחר דטורח עצמו לכבס כל בגד
בפני עצמו, ע"כ יש להחמיר שלא להתעסק
זמן רב בהכיבוס כדי שלא יבוא לידי היסח
הדעת, משא"כ בווא"ש מאשי"ן הוא להיפוך,
דעי' שמכבס הכל בפעם אחד, אינו עסוק
בכביסה זמן רב. וע"ע בשו"ת מנח"צ (ח"ח
סי' ג') ובשו"ת באר משה (ח"ו סי' ל"ב).

ממ. רמ"א (שם), וביאר הלבוש דאין בכיבוס
זה משום שמחה, ובכף החיים (ס"ק
קע"ח) כ' טעם אחר דמשום דלא אפשר דזה
נצרך להם הרבה, ובמילתא דלא אפשר לא
גזרו רבנן, וע"ש שהביא משו"ת מהר"י ברונא
(סי' י"א) שהקיל רק בא"א לכבס ע"י נכרית
ע"ש, וכ"ה במטה משה.

נו. מג"א (ס"ק ל"ט), ועי' בסי' תקל"ד (סעי'
א') שכ' הרמ"א לגבי חוה"מ, דבגדי
הקטנים ביותר שמוציאין בהן רעי מותר ליכנס
ארבעה וחמשה בפעם אחד, ויש להעיר
דמלשון הרמ"א משמע דכל ההיתר הוא
משום שצריך להרבה מהם בכל רגע, וא"כ
בזמנינו שמשתמשין בפעמפער"ם שוב אין
צריכין להרבה מהם בכל רגע, וא"כ לפ"ד

בגדים בריוח לא יכבסם, ומיהו בעת הצורך יש להקל בבגדי קטנים המלפפים.^י

22/07/2018

יט) אבל שהשבעה נגמר בשבוע שחל בו ת"ב, מותר לכבס כסותו במים, אבל לא בבורית^י, וה"ה לפי המנהג (יו"ד סי' שפ"ט סעי' א') לאסור לכבס וללבוש כל השלשים, דאם נגמרו השלשים בשבוע שחל בו ת"ב, מותר לכבס כסותו במים לבד, ויש אומרים שאם נגמרו השלשים מר"ה עד שבוע שחל בו ת"ב, מותר אף לכבסו בבורית^י, אמנם דעת רוב הפוסקים להחמיר בזה^י, ובשעת הדחק יש להקל^ס.

כ) יש אומרים שמי שמקפיד להדיח היטב את הרצפה בכל השנה באמצע השבוע, מותר לו להדיח היטב גם בימים האלו^א, ועכ"פ באופן הרגיל בודאי מותר להדיח, אמנם יש שנהגו שלא להדיח הרצפה בימים האלו כלל^ב, אמנם לכבוד שבת מותר להדיח^ב, ויש מחמירים שמ"מ לא ירחצו

דלגבי תספורת דנוהג לפחות כל השלשים מיירי אחר השלשים, ולגבי כיבוס מיירי אחר השבעה, וז"פ.

נח. טו"ז (ס"ק י"ד) בשם הב"ח, ערוך השלחן (סעי' ל"ג), אבל בגדול מרבבה כ' בדברי הב"ח אינו מבואר להדיח דגם בכיבוס דינא הכי, ויש לצדד לכאן ולכאן.

נפ. אליה רבה (ס"ק ל"ב), חיי אדם (כלל קל"ג דין כ'), דרך החיים (דיני י"ז בתמוז סעי' ג'), ועי' בפתחי לב שהבאנו דברי הפוסקים בזה.

ס. שער הציון (ס"ק צ"ג).

סא. שו"ת התעוררות תשובה (ח"ג סי' של"ט). סב. עי' בשו"ת כפי אהרן (סי' מ"ב), דדין זה לא נמצא מבואר בשו"ע ואפי' לא בספרי האחרונים, רק מנהג שנהגו הוא. ובשו"ת שלמת חיים (סי' רי"ח) כ' דלמאן דאפשר יש לו להחמיר בזה, ועי' בשו"ת משיב דברים

נו. דהנה לפ"ד הלבוש בטעם ההיתר דבכיבוס בגדים כאלו ליכא משום שמחה, א"כ לא דמי לחוה"מ, דהתם איכא בהו דין כיבוס רק שהתירום חכמים משום דא"א בלא כיבוס, משא"כ הכא דלא שייך בה כלל דין כיבוס, א"כ מותר לכתחילה, דאינה מלאכה אסורה כלל. וצ"ל דל"ל להמג"א כטעם הלבוש [עי' בפתחי לב שהארכנו בזה], רק ס"ל דגם בכיבוס בגדי קטנים שייך היסח הדעת, ורק לא אסרו חכמים משום דלא אפשר בלא כיבוס, וע"כ אין לכבס הרבה ביחד, ולכן בעת הצורך בודאי יש להקל.

נו. שו"ע (סעי' ט"ו). ופשוט דכוונת המחבר לזה שכתבנו, דנגמרו השבעה בשבוע שחל בו ת"ב, דהא לדעת המחבר אין איסור כיבוס כלל אחר השבעה כמבואר (סי' שפ"ט סעי' א'), ועכ"ה דיש לחלק דברי המחבר בסכינא הריפא, ולומר דמיירי בכל אחד כדינו,

כל כך בטוב כמו בפעם אחר^{סד}, ולצורך חולה שצריך אויר טוב, פשיטא שמותר לנקות ולרחוץ בכל השבוע^{סה}, וכן במקומות המלוכלכים מותר להדיחו כדי להעביר הלכלוך^{סו}.

^{אוצר החכמה}

(כא) צחצוח הנעלים, אם מושחו רק במשחה שחורה ואינו מבריקן שרי^{סז}, אמנם אין להבריקן^{סה}, ולכבוד שבת גם זה שרי^{סט}.

^{אוצר החכמה}

(כב) צחצוח כלי כסף, אם מצחצחו לפני השבת משום כבוד שבת נראה דשרי, אבל לצחצוחו בחול נראה דאסור^ע.

ע. דלא מיבעיא למנהגינו שלא להדיח את הרצפה בימות החול, והיינו דנקטינן דכל כיבוס אסור ולא דוקא כיבוס בגדים, א"כ כ"ש בצחצוח כלי כסף דאסור, רק אפי' למאן דמקיל בהדחת הרצפה, מ"מ נראה דבזה חמור יותר, דבכלי כסף יש שמחה להאדם כשרואה שהם מצוחצחים, וא"כ יש בו משום ממעטין בשמחה, וכעין מש"כ המהרי"ל גבי הסרסורים. אמנם לכבוד שבת שרי דיש צער להאדם בשבת קודש כשיראה שהכלי כסף אינם מצוחצחים, והיינו אם גם בכל השנה מקפיד ע"ז.

במשיחה, ועייין בשו"ת אגרת משה (ח"ג סי' פ').
סת. עי' שו"ת שלמת חיים (סי' של"ב), והמעם דזה כעין כיבוס, מיהו אין זה כיבוס גמור וכמו שהאריכו האחרונים לגבי חוה"מ.
סמ. דמדינא הלא מותר כיבוס לכבוד שבת, ומכיון שאין זה כיבוס גמור ע"כ יש להקל לכבוד שבת, ועי' בשלמי מועד, אמנם במועדים וזמנים (ח"ח הערות לס' של"ח) כ' דבחול הכל אסור, ולכבוד שבת אין להקל רק למושחו ולא להבריקו, ע"ש.

סימן ד

דיני לבישת בגדים מכובסים

(א) בשבוע שחל בו ת"ב אסור ללבוש בגדים מכובסים, ומנהגינו להחמיר מר"ח, ומיהו אם לבשו אפי' זמן מה לפני הלילה מותר להניחו עליו, אעפ"י שנהנה ממה שהבגד מכובס.

(ב) נהגו העולם ללבוש לפני ר"ח את הבגדים המכובסים לחצי שעה בערך או אפי' פחות מזה, ומר"ח עד שבוע שחל בו ת"ב יש לסמוך ע"ז בשופי, אבל בשבוע שחל בו ת"ב יש לפקפק בהיתר זה, והמנהג להקל בזה, אמנם לא ילבשו על זמן מועט, וגם לכתחילה לא יחליפו בכל יום ויום, ולכל הפחות שני ימים.

(ג) אם נתלכלך חלוקו, מותר להחליפו גם בשבוע שחל בו ת"ב, אמנם בלכלוך קצת יש להחמיר, ומר"ח עד שבוע שחל בו יש להקל אפי' בלכלוך קצת, ומ"מ בכל זה לכתחילה יתנם על הקרקע מקודם.

עדיף שבוע שחל בו ת"ב מחוה"מ דשרי בנתלכלך, וא"כ כ"ש שמותר ללבוש בגד מכובס. ועי' בפ"ת (יו"ד סי' שפ"ט סק"ב), שהביא בשם הלחמי תודה דאם נתלכלכו בגדיו בתוך השבעה מותר להחליפן, וא"כ הכי נמי באלו הימים, ואעפ"י שהלחמי תודה לא הקיל רק באם לובשו איש אחר מקודם, מ"מ נראה פשוט דזה רק באבל שיכול ליתנו לאדם אחר ע"כ יש להחמיר שילבשו אדם אחר, משא"כ באלו הימים שכל בני ישראל אכלים ולא שייך עצה זה, בודאי יש להקל מטעם כבוד הבריות.

ז. כן נראה לפ"ד המ"ב (ס"ק כ"ט), דלא גרע מחלוק עליון דשרי לכבס.

ח. כמש"כ בס' לחם הפנים (יו"ד סי' שע"ו) לגבי אבל תוך ל' ע"ש.

א. שו"ע סי' תקנ"א ס"ג, ומקורו ממס' תענית (דף כ"ט:).

ב. רמ"א שם.

ג. דאז אין איסורו מדינא רק ממנהגא.

ד. בשו"ת רב פעלים (ח"ד סי' כ"ט) משמע דבעי ב' וג' שעות, אמנם בבן איש חי (פ' דברים אות ו') סתם דסגי בשעה, ויל"ע בזה, ועי' בפתחי לב שהארכנו בזה. ולמעשה בזמנינו נהגו להקל בזה, ואפ' משום דמפונקים יותר, אבל ללבושם לזמן מועט, או ללבוש כמה בגדים זה על זה, בודאי לא מהני בשבוע שחל בו ת"ב, דהוי כחוכא וטלילא.

ה. כן מבואר מדברי הבן איש חי, ועי' בפתחי לב באורך.

ו. כ' בספר המנהג (הל' ת"ב) שאם נטנפו כליו ואין לו להחליף מותר לכבס דלא

(ד) בשבת לפני ר"ח או בשבת חזון מותר להחליף את בגדיו בבוקר ולהניחן עליו כל השבת^ט, ומי שפושט את בגדיו בכל שבת אחת^צ, יכול להחליפן גם בשבת זו כשקם משינתו^י, ויש מחמירין בשבת חזון^{יא}.

^{12/07/2010 12:07:00}

(ה) איסור זה נוהג בכל הבגדים, גם בבגדי זיעה דהיינו הבגדים התחתונים הסמוכים לגוף^{יב}, אמנם אם בגדיו מזיעים הרבה שרי להחליפן^{יג}, וכן במי שהוא אסטנים אפי' כשמוזע מעט, אפשר דג"כ שרי, וכן מכנסיים התחתונים מותר להחליפן אפי' כשאינו מזיע^{יד}, ומ"מ לכתחילה ילבוש הבגדים קודם ר"ח עכ"פ לחצי שעה בערך^{טו}, או יתנם על הארץ זמן מה^{טז}, וידרום עליו במנעלו, ובזה יוכל ללבושו בכל תשעת הימים.

וכ"כ בבה"ל (ד"ה וכלי פשתן), ועי' בפתחי לב שהארכנו בזה.

יג. דאפי' דדינו כמלוכלך כדלעיל (סק"ו).

יד. שמעתי מהגר"י פדווא שליט"א, והטעם משום דהוי נקיות של הלכה, דבכל לכולך כ"ד יש להחליפו.

טו. ואעפ"י דכבר הבאנו מספר המנהיג דבנתלכך מותר להחליפו, מ"מ כבר הבאנו דעת הלחמי תודה דלא התיר תוך השבעה אפי' בנתלכך כי אם כשאדם אחר לובשו מתחלה, ואעפ"י שבפתחי תשובה (יו"ד סי' שפ"ט סק"ב) בהביאו דבריו לא הביא דבר זה, כ"כ בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' מ"ד) דרמז זה בקיצור במש"כ דגם תוך השבעה אם נתלכך "שרי על ידי כך" דכוונתו דאז שרי ע"י היתר הרמ"א שילבשו אדם אחר מקודם, וע"כ כל איש היודע בנפשו שטבעו להתלכך מאוד מחמת זיעה, בודאי עדיף שיהדר ללבושו מקודם.

טז. בס' לחם הפנים (יו"ד סי' שע"ו) כ' דמש"כ הרמ"א דאחר השבעה ילבשו אדם אחר מקודם, ה"ה אם נותנן מקודם לכן

טז. שו"ת רב פעלים (ח"ד סי' כ"ט), וכ"כ בבן איש חי (פ' דברים אות ו').

יז. ובשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' קל"ח) ובשו"ת באר משה (ח"ו בהשמטות לסי' ק"ה) כ' להקל אפי' אם אין דרכו בכך, ע"ש.

יא. עי' בשו"ת ויברך דוד (סי' ע"ה) שחוכך להחמיר בזה, דמכיון דכל מה דהתירו בשבת חזון ללבוש בגדי שבת הוא מטעם דהוי אבילות בפרהסיא כמש"כ בערה"ש והרבה אחרונים, וכן להרמ"א דמתיר רק כתונת הוא ג"כ מטעם אבילות בפרהסיא או מטעם דהוי בגד של זיעה, ומכיון שכבר לבש כתונת נקי' לכבוד שבת א"כ שוב אין היתר ללבוש אחרת ע"ש, וכן דעת הגר"י פדווא שליט"א. ונראה דדעת המקילין בזה הוא דמכיון שהתירו ללבוש בגד מכובס משום כבוד שבת, א"כ שוב לא פליג ובכל אופן שרי, אם לא שנראה בהדיא כמכין, אבל אין לומר שבשבת אין נוהג כלל דין אבילות, דהא לכו"ע אסור ללבוש בגד חדש אפי' בשבת.

יב. כן משמע מדברי הטור בסי' זה, וכן משמע דעת הפרמ"ג (א"א ס"ק י"ד),

(ו) פוזמקאות מותר להחליף אפי' בשבוע שחל בו ת"ב מטעם בריאות^ז, ומ"מ מי שאינו מפונק נכון שילבוש הפוזמקאות לפני ר"ח על איזה זמן^ח.

(ז) מטפחות הידים ואלונטיות שמנגב בו גופו אסור להחליף במכובס^י, ובמקומותינו שהמנהג הוא שהמקואות נותנין האלונטיות והם מכבסין אותן, יש להן לכבסן מה שצריכין לאלו הימים דיש להם דין מלוכלך^כ.

(ח) אסור להציע את המטה במצעות נקיים באלו הימים^{כא}, ואותם האנשים השוהין באלו הימים בבתי מלון והציעו שם מצעות נקיים מותר לישכב אליהן^{כב}, אמנם יבקש מבעל המלון שלא יחליפו לו המצעים בשאר הימים שישהה שם, ואם החליפו שלא בידעתו אין לאסור בדיעבד^{כג}.

(ט) מי שיש לו מלון, מותר להחליף את המצעות שבמלון^{כד}, ויניח מודעה בהמלון שמי שאינו רוצה שיחליפו לו יבוא ויודיענו.

האלונטיות יש לחוש שיהיו כמה אנשים שימנעו מלילך למקוה באותן הימים, ע"כ עדיף יותר שיכבסו בהמקוה את האלונטיות, ופשוט שכ"ז יהי' ע"י נכרי, אמנם מן הנכון הוא שכל אחד יביא בעצמו אלונטיות שאינו מכובס מביתו ולא ישתמש עם אלונטיות מכובס, וע"ע בשו"ת רבבות אפרים (ח"א סי' ש"ע).

כא. שו"ע (שם).

כב. שו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' מ"ד), והטעם בזה דהא אין לו מצעות אחרים, וגם דלאו אורה ארעא לישכב על סדינין ששכב עליהן איש זר.

כג. שו"ת מנחת יצחק (שם).

כד. שו"ת להורות נתן (ח"ז סי' ל"ז), והיינו לפי שיש כמה סיבות ואופנים שיש היתר להחליף, והבעה"ב אינו יודע אם יש איזה סיבה, ע"כ בסתמא יכול להחליף, ומי שיוודע בעצמו שאין לו היתר להחליף, יודיע לו שאינו רוצה בכך.

על קרקע עולם ג"כ שרי, ולכא' לפ"ז ה"ה בבגד מלוכלך שכ' הלחמי תודה שמותר באם לובשו אדם אחר מקודם. והנה הלחם הפנים לא התיר שם כי אם בקרקע עולם, מפני שמתלכלך קצת, וע"כ בזמנינו שאינו מתלכלך על הרצפות שלנו, ובפרט כשמניחו על קארפ"ט^מ, לכן נכון שידרום עליו במנעליו.

יז. עי' במ"ב (סק"ו) שכ' דמותר להחליף הפוזמקאות לכבוד שבת, אמנם כהיום נראה דיש לו דין בגד מלוכלך ועוד יותר מזה דיש בזה ענין של בריאות כמבואר בפנים, וע"ע בשו"ת שלמת חיים (סי' של"א) שמשמע מדבריו שיש להקל במי שדרכו להזיע ע"ש מש"כ בקוצר דבריו.

יח. כן מבואר בבן איש חי (פ' דברים אות ו').

יט. שו"ע (שם).

כ. אף כי באמת י"ל שעדיף יותר שבאלו הימים לא יתנו אלונטיות בהמקואות וכ"א יביא מביתו, צ"ל דמכיון דכהיום הדרך הוא שלא להביא מביתם, ואם לא יתנו

(י) איסור הצעת המטה נוהג גם בשבת^{כה}, אמנם מי שדרכו להקפיד להחליף מצעותיו בכל שבת ושבת ויש לו צער כשאינו מחליף, נראה דיש להקל בזה^{כו}, וכן הדין בבגדי לילה.

אוצר החכמה

(יא) איסור הצעת המטות נוהג אפי' אם אינו משתמש בהמטות הללו, דמ"מ נהנה ממה שהמטה מכוסה במצעות נקיות, ואפ' דאפי' בחדר שאינו משתמש בו כל כך, ג"כ אסור.

(יב) קטנים שבגדיהם מתלכלכים בכל יום או יומים, מותרים ללבוש בגדים מכובסים, ואין צריכים להכינו מלפני ר"ח^{כז}, אבל הקטנים שהגיעו לחינוך ובדרך כלל הם שומרים על בגדיהם שלא יתלכלכו, ורק מחליפין אותו משום הזיעה כדרך הגדולים, צריכים להכין בגדיהם מלפני ר"ח כדרך הגדולים^{כח}.

לאו מטעם הערה"ש הוא, רק הקילו בכל בגדי שבת אפי' במה שלא שייך בי' אבילות בפרהסיא, ע"כ גם בזה יש להקל, וז"ב.

[22/07/2018]

כו. דהא במלוכלך מותר גם לגדול ללבוש מכובסים, וע"כ אף שמי שיודע שבגדיו מתלכלכים יש לו להכין בגדים מלפני ר"ח, אבל בקטנים בודאי לא מסתבר שמטעם חינוך או מטעם עגמת נפש יצטרכו להכין את הבגדים עוד מלפני ר"ח, וז"פ.

כח. כן נראה פשוט, דהא כמו שאסור לכבס בשבילם אי מטעם חינוך אי מטעם עגמת נפש, כמו כן אסור להם ללבוש בגדים מכובסים מאלו הטעמים, ורק במלוכלך פשוט דמותר וכנ"ל.

כה. טו"ז (סק"ד).

כו. הנה במנהגינו שלובשין בשבת חזון בגדי שבת כרגיל בכל השנה ודלא כדעת הרמ"א, נאמרו בו שני טעמים, א) דעת הגר"א והחכ"צ (הובא בסידור היעב"ץ), דזהו כולוול בכבוד השבת ע"ש. ב) בערוך השלחן (סעי' י"א) כ' דהוא משום אבילות בפרהסיא. ולפ"ז בנידון דידן, לדעת הערוך השלחן אסור, דבאלו ליכא משום אבילות בפרהסיא, אבל לדעת הגר"א והחכ"צ נראה, דכל שיש לו צער בשבת, הרי זה זולוול בכבוד השבת. וע"כ במי שאינו מקפיד בזה כל השנה, והיינו משום דאין לו צער בזה, בודאי אסור גם בשבת זו, משא"כ למי שיש לו צער בכך בודאי שרי. וע"כ לדידן דהקילו בבגדי שבת,

סימן ה

דיני לבישת בגדים חדשים

א) בשבוע שחל בו ת"ב אסור ללבוש בגדים חדשים, אפי' אם אין מברך עליהם שהחיינו מאיזה סיבה שהוא, ומנהגינו לאסור מר"ח ואילך.

ב) איסור לבישת בגדים חדשים נוהג אפי' בשבת, וכ"ז רק אם יש לו כתונת מכובס, אבל אם אין לו כתונת מכובס מותר לקנות כתונת חדש לכבוד שבת, וכן למנהגינו שלובשים כל בגדי שבת אפי' אותן

דבימי בין המצרים איכא דאמרי דמותר לברך שהחיינו ביום השבת, משא"כ בתשעת הימים אסור גם בשבת, וכן יש נפק"מ אם קונה בגדים שאינם חשובים כ"כ, דא"צ לברך עליהם שהחיינו, כגון מנעלים חדשים ואנפילאות, דבימי בין המצרים מותר לקנותן, משא"כ בתשעת הימים.
ג. רמ"א (שם).

ד. מג"א (סק"ו וס"ק כ"א), ואף לדין דנהגין ללבוש כל בגדי שבת, מ"מ אסור ללבוש בגדים חדשים לכתחילה, דהא כל ההיתר הוא או משום זלזול בכבוד שבת או משום אבילות בפרהסיא, ועי' עוד בס"ק שאח"ז.

ה. ביאור הלכה (ס"ו ד"ה כלים), וכ' שכן משמע מדברי הפרמ"ג. והיינו ממש"כ הפרמ"ג (א"א סק"כ) בדין לבישת בגדים חדשים, דהיה נראה להתיר לכבוד שבת, אלא שנהגו רק הכתונת, ע"ש [ועי' להלן (סעי' י') מש"כ שם]. ואעפ"י שלעיל (סק"ט) כ' המ"ב בשם המג"א, לאסור לחתן ללבוש בגדי שבת חדשים, התם מיירי כשיש לו בגדי שבת ישנים, ורק המנהג הוא שחתן לובש בגדים חדשים, ע"ז כ' המג"א דלא התירו לחתן

א. שו"ע (סעי' ר'), והיינו אפי' אם אינם מנוהצים, כ"כ הלבושי שרד והיד אפרים, ולא כהמחצה"ש (סק"כ). ומקורו מדברי הרמב"ן (תורת האדם אבילות ישנה אות ק"ב), לפי מה שביארו הב"י, ועי' היטב בדרישה (סק"א) ביאור דברי הב"י, אבל לפמש"כ הפרישה (סק"ג) בביאור דברי הרמב"ן, אין לנו ראי' לאסור לבישת בגדים חדשים, וכן לפ"ד הב"ה בביאור דברי הרמב"ן משמע דגם בגדים חדשים בעי' גיהוץ, אבל אם לא גיהצן אינו אסור, ע"ש. אמנם באמת כן משמע גם מדברי הרמב"ן בהל' אבילות (שם אות ס"ח) דבבגדים חדשים אסורים אף בלא גיהוץ, וכן מבואר בשו"ע (יו"ד סי' שפ"ט סעי' ג'). ועי' במטה יהודה שכ' דמקור דבר זה אינו מהרמב"ן רק מהרשב"ט שהביא המרדכי, והובא בב"י (סעי' ר').

ב. מג"א (ס"ק כ"א), דמבואר בשו"ע (סעי' י"ז) דטוב ליזהר שלא לברך שהחיינו על פרי או על מלבוש בימי בין המצרים, וא"כ בלא"ה אין ללבוש בגד חדש אם צריך לברך עליו שהחיינו, אמנם הכא במאי עסקינן, או שקנה בגד מתוקן לפני י"ז בתמוז דמברך עליו בשעת קנייתו, גם יש נפקותא ביום השבת,

שמגוהצין ביותר, אם אין לו בגדי שבת, מותר לקנות בגדים חדשים משום כבוד שבתו.

ג) וכן מי שיש לו נישואין באותו שבוע, אעפ"י שלכו"ע מותר ללבוש בגדי שבת בשבת חזון, מ"מ לא ילבש בגדים חדשים¹, ולכן מוטב שילבש אותם בשבת שלפניו, אבל השטריים"ל שא"א בענין אחר מותר ללבושם, וכן אם לא לבש את בגדיו בשבת שלפניו ואין לו בגדים אחרים, מותר ללבוש בגדים חדשים².

ד) בגדים שגיהוצין ניכר עליהן, כגון אנצו"ג שלובש אותו רק לזמנים מיוחדים³, וכן נשים שיש להם בגדים שלובשין רק כשהולכין לשמחה וכדומה, אין ללבושן באלו הימים, ונראה דה"ה למי שיש לו כובע יפה

שבת, וביאר המג"א (סק"כ) דאעפ"י שכבר לבשן לכמה שבתות עדיין גיהוצם ניכר, וביאר הלבושי שרד דמעמא משום דהוי כחדשים. ועי' בפתחי לב מש"כ בזה. והנה אעפ"י שבשבת לא קי"ל כהרמ"א, היינו או מטעם דהוי אבילות בפרהסיא, או משום דהוי זלזול בכבוד השבת, וכבר האריכו האחרונים בזה, אמנם בחול דליכא כל הני טעמי, נמצא דכל בגד שגיהוצו ניכר אסור ללבושו אעפ"י שכבר לבשו כמה פעמים, וכ"כ בשו"ת התעוררות תשובה (ח"ד בהגהותיו לס' תקנ"א), וכן כ' במ"ב (ס"ק מ"ד). אמנם בא"א תנינא (בוטשאטש) כ' דכל החומרא הוא רק בבגדי שבת, משא"כ בבגדי חול, ע"ש דדבריו צ"ע.

יא. ויש לציין, דדין זה לא שייך רק בחלוק העליון, שהדרך ללבושו זמן רב בלא כיבוס, וע"כ יש חשיבות לגיהוצו, משא"כ בכתונת וכדומה שהיה לבוש בו יום או יומים, אפי' אם גיהצו מחדש, אין חשיבות לגיהוצו אם לא כיבסו מקודם, וכן מוכח בדברי הרמב"ן (הל' אבילות) וכ"כ הב"ח כאן.

ללבוש כי אם בגדי שבת שגיהוצם ניכר ואפי' מכובסים עכשיו, ולא התירו לו לכתחלה ללבוש בגדים חדשים, אבל בודאי אם אין לו בגדי שבת אחרים כי אם החדשים, מותר לו ללבוש גם החדשים.

ז. דמכיון דאנו חוששין משום אבילות בפרהסיא, א"כ כמו דהתירו משום זה בגד שגיהוצו ניכר, ה"ה שמותר ללבוש בגד חדש אם אין לו אחר.

ז. כמבואר במג"א (סק"ו) בשם המהרי"ל.

ח. מ"ב (סק"ט).

ט. ואעפ"י דמדברי המ"ב משמע דאסור, הוא אזיל לאותן שאינן לובשין בגדי שבת בשבת חזון, ורק בחתן הקילו, ע"כ א"א להקל רק בסתם בגדי שבת ולא בבגדים חדשים, אבל לדין שגוהגין לילך בשבת חזון בבגדי שבת, אם לא נתיר לו ללבוש הבגדים החדשים, יצטרך לילך בבגדי חול, וע"כ בודאי שרי ללבוש בגדים חדשים.

י. כ' הרמ"א (סי' תקנ"א סעי' א') דאפי' בשבת של חזון אין מחליפין ללבוש בגדי

שלוּבְשׁוּ רַק לְזִמְנִים מְיֻחָדִים, וּבְכָל אֱלוֹ אִם כִּבְר מְלוּבֵשׁ בְּהֵן מִלְפָּנֵי ר"ח מוֹתֵר לְהַמְשִׁיךְ לְלוּבְשׁוֹ אִפִּי' אִם גִּיהוּצֵן עֲדִיין נִיכֵר, וְאִין אִסוּר רַק אִם לֹבֶשֶׁן עֵתָהּ.

(ה) בְּגֵדֵי שַׁבַּת אַעפ"י שֶׁאִין גִּיהוּצֵן נִיכֵר אִסוּר לְלוּבֶשֶׁן בִּימֵי הַחֹל"י.

(ו) מוֹתֵר לְלוּבֵשׁ תְּפִילִין חֲדָשִׁים, וְאִפִּי' אִם יֵשׁ לוֹ תְּפִילִין מִהוֹדָרִים, לְפִי שֶׁאִין זֶה בְּגֵד כִּי אִם חֶפֶץ שֶׁל מִצְוָה, אִמְנָם טְלִית גָּדוֹל אוֹ טְלִית קָטָן אִסוּר לְלוּבֵשׁ, אִמְנָם אִם אִין לוֹ אַחֵר וְאִין לוֹ מִמִּי לְשֹׂאֹל פְּשׁוּט דְּמוֹתֵר.

(ז) בְּעֵלֵי בְרִית, הֵיִינוּ אֲבֵי הֵבֶן וְהַמּוֹהֵל וְהַסֵּנֶדֶק לֹבֶשֶׁן בְּגֵדֵי שַׁבַּת^{טו}, וְכֵן זָקִינוּ שֶׁל הֵילָד בֵּין מִצַּד אֲבִיו וּבֵין מִצַּד אִמּוֹ^{טז}, וְכֵן הָאִשָּׁה הַמְּבִיָּאָה אֶת הַתִּינוּק לְבֵיהֶמ"ד הַנִּקְרָא קוּוֹאטְעֵרִי^{אוצר החכמה} רִשְׁאִית לְלוּבֵשׁ בְּגֵדֵי שַׁבַּת^{יז}, וְיֵשׁ מִקִּילִין שְׁגָם הַמְּכֻנִּים וְהַמּוֹצִיא אֶת הַתִּינוּק הַנִּקְרָא קוּוֹאטְעֵר מוֹתֵר לְלוּבֵשׁ בְּגֵדֵי שַׁבַּת^{יח}, זֶה הַכֹּל כֹּל מִי שֶׁדֹּרְכָן בְּכָל הַשָּׁנָה לְלוּבֵשׁ בְּגֵדֵי שַׁבַּת בְּשַׁעַת הַמִּילָה מוֹתֵרִים גַּם בִּימֵים אֱלוֹ^{יז}, אִמְנָם בְּכָל אֱלוֹ לֹא הִתִּירוּ רַק

לֹבֶשֶׁן בְּגֵדֵי שַׁבַּת בְּשַׁבַּת חֲזוֹן וּלְבִרֵּית מִילָה לֹבֶשֶׁן בְּגֵדֵי שַׁבַּת, לְפִי שֶׁאִם יִלְבְּשׁוּ בְּגֵדֵי שַׁבַּת בְּשַׁבַּת לֹא יִהְיֶה נִיכֵר הָאֲבִילוֹת בְּשַׁבַּת כֹּלֵל, לְפִי שֶׁכָּל אֶחָד יֵלֵךְ לְבוֹשׁ בְּבִגְדֵי שַׁבַּת, מִשְׁא"כ בְּבִרֵּית מִילָה שֶׁרַק בְּעֵלֵי שְׂמֻחָה הֵם מְלוּבְשִׁין בְּבִגְדֵי שַׁבַּת, א"כ עֲדִיין יִהְיֶה נִיכֵר הָאֲבִילוֹת עַל שֶׁאֵר אֲנָשִׁים, וְע"כ שְׁפִיר הִתִּירוּ לֵילֵךְ בּוֹ בְּבִגְדֵי שַׁבַּת, ע"ש בְּאוּרֵךְ.

מז. שַׁע"ת (ס"ק"א).

יז. מ"ג"א (ס"ק"ג).

יח. א"ר (ס"ק כ"ז), וְהוּבָא בְּשַׁע"ת (ס"ק"ג).

יט. וְכ' הַשַּׁע"ת דְּכַמְדוּמָה שְׁנוּהֲגִין לְהַקֵּל גַּם בְּשֶׁאֵר קְרוֹבִים אֲשֶׁר דֹּרְכָן אִם הִיָּה בִּימֵים אַחֲרִים לְלוּבֵשׁ בְּגֵדֵי שַׁבַּת, הֵם לֹבְשִׁים גַּם עֵתָהּ, וְהוֹסִיף בּוֹה דֹּצֵר הוּא לְאֲבֵי הֵבֶן וְלִהְיוֹלָדָת כְּשֶׁאִין מִתְעַרְבִים בְּשֻׁמְחָתָם הַקְּרוֹבִים הָאֵלֶּה בְּלִבִּישַׁת בְּגֵדֵי שַׁבַּת.

יב. אִמְנָם בְּנָשִׁים לֹא שִׁיךְ נְקוּדָה זֹאת כְּמוֹכָן, דִּהָא אִין דִּרְכָם לְלוּבֶשׁ רַק לְזִמְנִים מְיֻחָדִים.

יג. וְאַעפ"י שֶׁבְּשַׁבַּת חֲזוֹן אִין הָאִיסוּר לְדַעַת הַרְמ"א רַק מִשּׁוּם שְׁגִיהוּצֵן נִיכֵר עֲלֵיהֶן כְּמִשְׁכ"כ הַמַּג"א (בִּסְק"כ), מ"מ בַּחֹל אִסוּר בְּלֹא מַעַם זֶה, כֵּן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הַמַּג"א (ס"י תִּקְנָט ס"ק"י).

יד. דְּטִלִית הוּי מְלוּבֵשׁ וְרַק מְקִיִּים בּוֹ ג"כ מִצְוָה, וְרֹאִי לִזֶּה מִמִּשְׁכ"כ הַמַּג"א (ס"ק"ג) דִּאִין מַחֲלִיפִין בְּשַׁבַּת אִפִּי' הַטְּלִית, וְא"כ אַעפ"י שֶׁאִנּוּ מַחֲלִיפִין הֵיִינוּ מִשּׁוּם דִּל"ל כְּדִבְרֵי הַרְמ"א וְהַמַּג"א וְאִנּוּ לֹבֶשֶׁן בְּגֵדֵי שַׁבַּת בְּשַׁבַּת חֲזוֹן, וְעַכ"פ מוֹכַח מִדְּבָרֵי הַמַּג"א דְּטִלִית נִחְשָׁב לְמְלוּבֵשׁ, וְא"כ טְלִית חֲדָשׁ אִסוּר לְלוּבֵשׁ, וז"פ.

מז. רמ"א (ס"ע"א). וְעִי' בְּשׁו"ת הַת"ס (או"ח ס"י קנ"ח) שֶׁנֶּתֵּן מַעַם לְמַנְהֵג זֶה שֶׁאִין

בגדי שבת, אבל אסורים ללבוש בגדים חדשים^כ, אמנם במכובסים יש להתיר^{כא}, וכל זה בבגד עליון, אבל הכתונת בודאי מותר להחליף^{כב}, ואם אין לו אחר, מותר ללבוש כתונת חדש.

(ח) מי שנוהג עצמו לילך ביום שעושה בר"מ כל היום בבגדי שבת, מותר להשהות על עצמו את בגדי השבת גם באלו הימים אחר הברית מילה, וכן אפי' למי שאינו נוהג ללבוש בגדי שבת כל היום, מותר להשהות עליו את בגדי השבת לאיזה זמן כדרכו בבר"מ בשאר ימות השנה^{כג}.

(ט) בחור שנכנס לעול התורה והמצוות באלו הימים לובש בגדי שבת כל היום^{כד}, אמנם נכון שילבשם קודם בין המצרים כדי שיוכל לברך עליהן שהחיינו, וכן אם האב נוהג ללבוש בגדי שבת בב"מ מותר ללבוש גם באלו הימים, אמנם אסור לו ללבוש בגד חדש.

(י) מי שנתלכלך בגדו, אעפ"י שיש לו בגד חדש בביתו, יכבס בגדו וילבש המכובס^{כה}.

^{22/07/2018}

מותר ללבוש כתונת חדש גם לדעת הרמ"א, וא"כ כ"ש בשבוע שחל בו ת"ב.

כג. אשל אברהם תנינא להגה"ק מבומשאטש, וכן כ' שם עוד לגבי בגדי שבת שמותר להשהות הבגדי שבת עליו במוצ"ש. ועי' בפתחי לב מש"כ בזה.

כד. והמעם פשוט דהא אי' במג"א (סי' רכ"ה סק"ד) שמצוה לעשות סעודה ביום שנכנס בנו למצוות ביום שנכנס בנו לחופה, וא"כ ה"ה יו"ט שלו.

כה. אעפ"י דמדינא דגמ' איסור בגד חדש ובגד מכובס שוה, כמו שנתבאר לעיל (סק"א), ועכ"פ במגוהץ בודאי הכי הוא, וא"כ איכ"ל דעדיף שילבוש את החדש שיש בו רק איסור אחד, משיכבס את בגדו וילבשו דיש בו שני איסורים. מ"מ בכל אלו הדינים יש לילך אחר המציאות, והמציאות הוא דיש יותר שמחה

כ. שו"ת זרע אמת (ח"א סי' ע"ו), והובא בשע"ת (סק"א).

כא. שו"ת פנים מאירות (ח"ג סי' ל"ז), ממה יהודה, ודייק הכי ממה שכ' הרמ"א בסי' תקנ"ט (סעי' ח') דבעל הברית בת"ב אחר הקינות מותר ללבוש בגדי שבת אבל לא בגדי לבנים, ומשמע דבשבוע שחל בו ת"ב שרי ללבוש לבנים, והיינו בגדים מכובסים. וכן פסק במחזיק ברכה (אות ה') ובכף החיים (סק"ח) ע"ש, אמנם בשו"ת זרע אמת (שם) החמיר גם במכובסים, וכן משמע דעת הנוב"י (מהד"ת יו"ד סי' רי"ג).

כב. דהא אפי' בת"ב עצמו שרי להחליפו כמבואר במג"א (סי' תקנ"ט סק"י), וכן באין לו כתונת אחר מותר ללבוש כתונת חדש, לפי שכ' המג"א שם שדינו שוה לשבת חזון, וכ' הבה"ל (ס"ו ד"ה כלים) דבשבת חזון

יא) ומי שנתלכלך חלוקו העליון, ויש לו בגד מכובס אמנם אין גיהוצו עומד (רעק"ל כאלא"ט), ויש לו ג"כ בגד שאינו מכובס עכשיו מחדש אבל גיהוצו ניכר, יש לצדד דעדיף שילבוש את המכובס שאין גיהוצו עומד (עי' בהערות)^י, אמנם אם אין לו בגד אחר נקי, ואם לא ילבש את הבגד שגיהוצו ניכר, יצטרך לכבס את בגדו, עדיף יותר שילבוש את הבגד שגיהוצו ניכר^י, אמנם בנשים שא"א להם ללבוש הבגדים הנאים בלי שום סיבה מיוחדת באמצע השבוע, הדין פשוט דיכולות לכבס בגדיהם.

סימן ו

דיני תיקון וקניית בגדים חדשים

א) אסור לתפור ולתקן בגדים חדשים בשבוע שחל בו ת"ב^א, ואפי' בגדים שאינן חשובים כגון מנעלים חדשים^ב ואנפילאות^ג, ויש להחמיר בזה מר"ח ואילך^ד.

הכיבוס, אין לחייבו ללבוש את הבגד שייחד למאורעים מיוחדים, ודו"ק.

בז. דבכח"ג^ה דיש בזה שני איסורים, בודאי הדין נותן שילבוש את הבגד שאינו מכובס וגיהוצו ניכר, ולא דמי לנידון שבסעי' הקודם, דהתם שני האיסורים שוים המה וכנ"ל.

א. שו"ע (סעי' ז') ומקורו מדברי הרשב"ט הובא בטור. וע"ש שלמדו מדין הירושלמי דנהגו לאסור חומי שתי, וכ"ש בתיקון בגדים חדשים דיש בזה שמחה יתירה, ונחלקו הפוסקים אי איסורו דומה לדין כיבוס וגיהוצו או דיש להקל בזה יותר, ועי' היטב מש"כ בפתחי לב.

ב. שו"ע (שם), והוא מדברי הג"מ.

ג. דרך החיים (אות ד'), מ"ב (ס"ק מ"ו).

ד. שו"ע (שם).

והיספח הדעת בלבישת בגד חדש, מאם יכבס את בגדו וילבשונו, וע"כ נראה דבכל אופן שהתירו לו חז"ל את הכיבוס, עדיף יותר שיכבס משילבוש בגד חדש, אפי' אם יש לו את הבגד בביתו.

בז. בהך דינא ה' נראה לצדד לכאן ולכאן, דהנה הבאנו בפתחי לב (סעי' ד') דדינא דבגד שגיהוצו ניכר אעפ"י שאינו מכובס, אינו כ"כ מדינא ולחומרא יחשב, וא"כ הסברא נותנת דעדיף יותר שילבוש את הבגד שגיהוצו ניכר שאין בו רק חומרא, משילבוש בגד מכובס אעפ"י שאין גיהוצו ניכר מ"מ איסורו מדינא הוא. אמנם י"ל דגם בזה יש לילך אחר המציאות, דיש לאדם יותר שמחה בלבשו את הבגד שגיהוצו ניכר אעפ"י שאינו מכובס עכשיו, משילבוש בגד המכובס ואמנם הגיהוצו לא יעמוד על הבגד. ויש להוסיף עוד סברא בזה דמאחר דהתירו לו חז"ל את

(ב) וכן אפי' אם כבר נגמר כל הבגד רק שצריך לתקנו קצת כדי שיהא ראוי למדתו, מכיון שקודם התיקון לא הי' הבגד ראוי לו, הרי זה כמתקן בגד חדש ואסור^ה.

(ג) מותר לתקן בגדים ישנים שנקרעו, וכ"ש דמותר לתפור כפתור או טלאי על הבגד, וכן נעליים ישנים מותר לתתם לאומן כדי לתקנם.

(ד) וכן אם נשתנה מדתו ורוצה להאריך קצת הבגד או לקצרו, הרי זה כמתקן בגד ישן ומותר, אבל אם נשתנה מדת רוחבו, כיון שצריך לפתוח כל התפירות אסור לתקנו, דבשעה שהתיר התפירות נתבטל שם בגד ממנו וכשמתקנו אח"כ הרי הוא מתקן בגד חדש^ה.

(ה) וכן אם רוצה ללבוש בגד של אדם אחר שאינו ראוי למדתו, ורק צריכים לקצרו או להאריכו, ושכיח דבר זה בילדים שלובשים בגדי אחיהם, הרי זה נחשב כמתקן בגד חדש, כיון שלדידי' הרי זה בגד חדש שמעולם לא הי' ראוי לו^ה.

(ו) וכן אסור לישראל לתקן בגד חדש לאחרים, בין לישראל^ה בין לנכרי^ה, בין בשכר בין בחנם, בין בנותנם לאחר ראש חודש ובין בנותנם קודם

ה. כ"כ כל הפוסקים, ופשוט הוא.

ו. כן מבואר מלשון השו"ע שכ' האיסור בבגדים חדשים. אמנם דעת הב"ח דמאחר דאיסורו דומה לאיסור כיבוס, א"כ כמו שאסור לכבס בגדים ישנים, ה"ה דאסור לתקן בגדים ישנים. אמנם שאר הפוסקים חלקו עליו, וס"ל דבתיקון בגדים ישנים ליכא שמחה, ואינו דומה לכיבוס. ועי' בבגדי ישע (סעי' ח') שכ' דבגדים ישנים מותר לתקן שאם יש להם בגדים שנקרעו יתבזו ע"ש. ודבריו צ"ע, דהא אם אין לו בגד אחר מותר לו לתקן אפי' בגד חדש, וכל האיסורים האלו הם רק באופן שיש לו בגד אחר, והנידון בתיקון בגדים ישנים הוא, אפי' אם יש לו בגדים אחרים, מטעם דליכא בתיקון בגדים ישנים משום שמחה. ודברי הלקט יושר וע'

107) בזה פליאים במה, דכ' דאסור ליתן לגוי בגד ישן לתקנו מר"ח אע"פ שאין לו בגדים, וצ"ע.

ז. בן איש חי (דברים אות י').

ח. עי' בדעת תורה (סי' תס"ח ס"ב) ובשו"ת אג"מ (או"ח ח"ג סי' ע"ט).

ט. כנלענ"ד, והיינו לפי דברי היעב"ץ דלהלן (סעי' י"ג), דגם בגדים ישנים אם חביבים עליו, הר"ז חשיב כבגד חדש.

י. רמ"א (סעי' ז'). והוכיח כן בדרכי משה מדברי התרה"ד (סי' קנ"ב), ע"ש.

יא. כמו שנתבאר בד"ן כיבוס, דהאיסור הוא על הנותן.

יב. לדעת המג"א (ס"ק י"ט) משום מראית עין הוא. דיסברו דשל ישראל הוא. ולפ"ז ה"ה

ר"ח^י, ואם אין לו מה לאכול מותר לתקן בגדי נכרים, ואפי' של ישראל אם נותנם לפני ר"ח^י, ונהגו להקל בין בבגדי נכרים ובין בבגדי ישראל^ט אם נותנם לפני ר"ח^ט, ואם ידוע ומפורסם שהמלאכה הוא של עכו"ם אזי מדינא שרי^י, ויש מחמירים בכל זה^י, ואין להחמיר בזה רק בשבוע שחל בו ת"ב^י.

וע"כ כמו שבכיבוס לא נהגו להקל, ה"ה דאין להקל בתיקון בגדים. והנה הגר"א חולק גם על מה שהקיל הרמ"א מדינא אם ניכר שמלאכתו עבור נכרי, ואזיל למעמי' בסעיף ה', דחולק על דברי המג"א שהקיל בכיבוס בגדי נכרים כשניכר שהוא מנכרי, והגר"א ס"ל דגוף הכיבוס אסור, וה"נ בזה. ונמצא דהגר"א פליג בתרתי א' דס"ל דגוף האיסור של תיקון בגדים מדינא הוא ואין להקל בו, ב' דלתקן בגדי נכרים ג"כ אסור מדינא. ועי' במטה יהודה שכ', דכ"מ שמקיל הרמ"א כאן הוא רק עד שבוע שחל בו תשעה באב.

יש. ביאור הלכה (ד"ה ונהגו), דכיון דמר"ח עד שבוע שחל בו אפי' בכיבוס אינו אלא מנהגא, וכיון דנהגו להקל בזה, תו אין להחמיר, וכן פסקו המטה יהודה והבן איש חי (פ' דברים אות ט') דאין להקל בשבוע שחל בו ת"ב, ע"ש. ויש להוסיף בזה, דהא מבואר בדברי הגר"א, דכל מה שהחמיר הרמ"א בכל הסימן להחמיר מר"ח, מקורו מדברי הירושלמי נהגו הנ"ל, וע"כ מאחר שבדינא דהירושלמי נהגו להקל, ע"כ שפיר יש להניח המנהג להקל מר"ח עד שבוע שחל בו גם לדעת הגר"א. אמנם היכא דמפורסם שהמלאכה הוא של נכרי, דגם בכיבוס גופי' ס"ל לרוב הפוסקים להקל, בזה בודאי יש להקל גם בשבוע שחל בו ת"ב.

דבצינעא אפי' להקל כמו שב' המג"א שם. ולדעת הגר"א שם דבגוף הכיבוס אפי' לאחרים שייך שמחה והיסח הדעת, ה"ה בזה, וא"כ איסורו נהג גם בצינעא.

יג. כנ"ל באיסור כיבוס, דיסברו שהישראל נותנו לאחר ר"ח.

יד. פ"ת בשם שו"ת מהר"י ברונא, וכ' בתורת חיים (ס"ק ט"ז) בשם אביו (שו"ת מחנה חיים ח"ג סי' מ"א), דאין להתיר מטעם זה ליתן אחר ר"ח דהא האיסור הוא על הנותן, ע"ש.

זו. רמ"א (שם), והטעם שנהגו כן, משום דלא נזכר דין תיקון בגדים בגמ', ואפי' לדעת המג"א (ס"ק כ"ה) כפי מה שביארו במחצה"ש, דס"ל דאיסורו דומה לדין כיבוס וגיהוץ, מ"מ כיון דבכ"ז אין האיסור רק משום מראית עין, ובצירוף מה שלא נזכר דין זה בגמ' הקילו בזה. והנה מסתימת דברי הרמ"א משמע דבכל אופן התירו לתקן בגדי אחרים אפי' בחינם, וכ"מ מסתימת דברי החיי אדם (כלל קל"ג דין י"ד) והמ"ב (ס"ק נ"א), אמנם בערוך השלחן (סעי' כ') כ' דנ"ל דלא נהגו להקל רק בשכר משום פרנסתו, וכן מבואר בבן איש חי (פ' דברים אות ט').

זו. מג"א (ס"ק כ"ד).

יז. רמ"א (שם).

יח. גר"א, דס"ל דאיסור תיקון בגדים הוא כעין איסור כיבוס ואין לחלק ביניהם,

ז) נהגו לתת לאומנים נכרים לתקן כלים חדשים תוך זמן זה, כדי שיהיו מוכנים לאחר התענית^כ, ומיהו טוב למעט בזה במקום שאפשר, דלא עדיף משאר משא ומתן דממעטינן^{כא}.

^{אוצר החכמה}

^{אוצר החכמה}

ח) ואפי' תחלת המלאכה והיינו לערוך חוטי השתי ג"כ אסור^{כב}, בין לו בין לאחרים ובין בשכר ובין בחנם^{כג}, וכן אסור למלאות נקבי הבגד ע"י מעשה מחט^{כד}, אמנם מותר לטוות החוטין לעשות מהם את הבגד^{כה}.

כג. ב"י הובא בטו"ז (סק"ז), דהא בכל גווני שייד טעמא דשפסקא בו אבן שתיה וכי השתות יתרוסן. ובוזה לא מצינו שיהי' מנהג להקל לאחרים ואפי' בשכר, דהכא אין טעם האיסור לאחרים משום מראית עין וכדומה, רק דתיקון השתי הוא האיסור, ואין חילוק למי הוא עושה את הדבר, דבכל האופנים שייד טעם זה דבטלה אבן השתיה, אמנם באין לו כדי חייו פשוט דשרי בכל זה. והנה לכאוי' יש להעיר דהאיך אפי' שבתיקון בגדים מקילין יותר מחוטי שתי, ולדעת הב"י הלא תיקון בגדים אסור בק"ו משתי, וכבר העיר בזה הפרמ"ג (א"א ס"ק כ"ה) בקצרה. וצ"ל כמו שהארכנו בפתחי לב, דלעיל עיקר האיסור הוא משום שמחה, ולא משום חוטי שתי, וע"כ בכל האופנים האלו אין איסורו רק משום מראית עין, ושפיר יש להקל, משא"כ הכא.

כד. יעב"ץ בסידורו, משום דהוי בכלל מלאכת אריגה. והיינו משום דהדרך בזה למלאות את הנקב בשתי וערב עד שנסתם.

כה. מג"א (ס"ק כ"ג) בשם תרה"ד, אמנם מדברי התרה"ד משמע דלא התיר בזה כי אם לאלו שמחיתן בכך, וכ"כ בעטרת זקנים כאן, ובעולת שבת נשאר בצ"ע למעשה אפי' אם מחיתן בכך, ע"ש. ועי' במחצה"ש שהעיר דמלשון התרה"ד משמע עוד דלא התיר רק טווי' לתפירה, ולא טווי' לעשות

כ. רמ"א (שם), ומשמע מדבריו דבוזה אפי' להקל לכתחילה, ואעפ"י דאיסור נתינה לנכרי מדינא הוא, ובכיבוס לא מחלקינן בין כיבוס ע"י עצמו או ע"י אחר דהאיסור הוא על הנותן, כ' המג"א (ס"ק כ"ה) דהכא שאני לפי שעדיין אינו שלו ולא נקרא שמו עליו. וביאר המחצה"ש דאעפ"י שנקרא שמו על הבגד או הפשתן שמתקנין ממנו על המלבוש, מ"מ על המלבוש עצמו לא נקרא שמו עליו. ועי' בהגהות אמרי ברוך שכ' דטעם ההיתר הוא משום דאומן קונה בשבב כל, ומשמע מדבריו שלמד כן בדברי המג"א, וצע"ק דמלשון המג"א לא משמע כן, וכן במחצה"ש כ' טעם זה מד"ע. ולכאוי' יש נפק"מ לדינא בין הטעמים, דלדברי המג"א אין היתר רק בנותן לו סחורה לעשות ממנו בגד, משא"כ אם כבר נתקן הבגד, רק מתקנו יותר, אבל לטעם אומן קונה בשבב כל, אפי' דבכל אופן שרי. והלבוש נתן טעם אחר בזה "שאין בנתינתם לאומן כ"כ שמחה בעוד שהם ברשות האומן ואינו רואה אותן".

כא. רמ"א (שם), ועי' בפרמ"ג (א"א סק"ז) ובערוך השלחן (סעי' כ') מש"כ בביאור דברי הרמ"א.

כב. שו"ע (סעי' ח'), ומקורו מירושלמי, והטעם מפני שפסקא אבן השתיה ושמה הוא מלשון שתי, ואסמכוה אקרא כי השתות יתרוסן.

(ט) וכן אסור לרקום מיני ציורים ותמונות (הנקראת גאבלע"ן) בימים אלו.¹²²⁷⁰⁷²⁰¹⁸

(י) מותר לארוג חוטים שעשוין מעצים או מניילון כיון דלאו בגד הוא.^י

(יא) אסור לקנות בגדים חדשים בימים אלו^{יב} אפילו בגדים שאינם חשובים^{יג}, ואפילו אין דעתו ללובשן עד אחר תשעה באב^{יד}, ואפי' לקטנים ג"כ אסור^{יז}, וכן אסור ליתן במתנה בגד חדש, חוץ אם הילד צריך לו, וכן מותר להודיע שיש לו מתנה, ויתנהו אחר ת"ב.

(יב) אם מתקיים בימים אלו סעי"ל, מותר לקנות, אבל רק דבר שהי' קונה אותו בלא"ה וכן ברור לו שלא ימצא אותו אח"כ^{יח}, וכן מי

בשו"ת קנין תורה (ח"ב סי' ק') שדעתו לאסור בכל אופן.

כו. מג"א (ס"ק כ"ג).

כח. רמ"א (סעי' ז'), ועי' ביד אפרים שביאר דהשמחה בעת קניית הבגד הוא כעין השמחה שיש בתיקון בגדים. ולדעת הגר"א הנ"ל מדינא הוא כעין כיבוס. אמנם לאמיתו של דבר יש לציין שדין קניית בגדים אפי' להניחן לאחר ת"ב, מבואר בפירוש בדברי הר"ן (תענית כ"ט:), ע"ש.

כט. יד אפרים, דאין לומר דהאיסור הוא מטעם שהחיינו, חדא דמשמע דקאי גם על מנעלים ואין מברכין עליו שהחיינו, וגם דהלא שהחיינו אין מברכין מי"ז בתמוז, רק טעם האיסור הוא כנ"ל (ס"ק כ"ז).

ל. ביאור הגר"א, מ"ב (ס"ק מ"ט), והטעם דדומיא דכיבוס הוא דאסור אפי' במכבס להניח.

לא. והיינו אפי' לקנות בגדים לקמן שלא הגיעו לחינוך, דיש שמחה להאם כשקונת בגדים אפי' אם הם לבני'. ופשוט דאם אין לה די בגדים, בודאי מותרת לקנות מה שצריכה.

לב. עי' בפתחי לב שהארכנו בבירור דין זה.

ממנו חוטי שתי, וכ' המחצה"ש דבזמן השו"ע היה חילוק בין חוטי שתי לחוטי ערב בצמר, דחוטי שתי היו דקין וחוטי ערב היו עבים וגסים, לכך הי' טוויית חוטי שתי אסורים לפי שהיו נקראים שתי, ולכך לא התיר כ"א חוטי תפירה, וה"ה דחוטי ערב מותרים דשיון הן, משא"כ בזה"ז דחוטי שתי וערב שיון הן בעוביין ומה"ט אין נקראים בשם שתי כי אם בשם חוטין סתם, א"כ כל טוויית חוטין מותרים עכ"ד, ועי' בשו"ת רב פעלים (ח"ד סי' כ"ט) שדן בדבריו, והביא ראי' מלשון הטו"ז (סק"ז) דגם הטווי' אסורה בחוטי שתי, וגו' נ בזה, ומסיק לדינא דאלו שמחיתן מכך יכולין לסמוך ע"ד המחצה"ש, וכן מסיק בבן איש חי (פ' דברים אות י"א). ובגוף דברי התה"ד ע"ע בשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' נ"ד).

כו. דלא גרע מתיקון בגדים, ועי' בשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' נ"ד) דאפי' דאסור משום ציור וכיור ג"כ ע"ש, ומיהו במקום הצורך שיש לחוש לבטלה ע"ש בשו"ת בצל החכמה, וע"ע בתשו' מהגה"צ מפאפא זצ"ל מובא בנטעי גבריאל (חלק התשובות סי' ג'), וע"ע

שנמצא בימים אלו בעיר אחרת, ושם מוכרים בגדים בזול, ולא יהיה לו הזדמנות אחרת לקנות רק עכשיו, מותר לקנותם^{לג}.

יג) גם בגדים ישנים אם חביבים אצלו, אסור לקנותו מר"ח עד ת"ב^{לד}.

יד) ולצורך נישואי חתן וכלה שזמן הנישואין הוא מיד אחר ת"ב^{לה}, אם עדיין לא קיים מצות פו"ר מותר לעשות ולקנות בגדים חדשים^{לו}, והיינו אם אי אפשר לעשותן או לקנותן אחר ת"ב^{לי}, ויש שהחמירו בזה^{לה}, ויש אומרים שמותר לתקנם ע"י עכו"ם, ואז מותר אפי' בת"ב^{לט}.

אוצר החכמה

סימן ז

דיני תספורת וקציצת צפרנים

22/07/2018nax

א) מדינא דשו"ע אסור להסתפר רק בשבוע שחל בו ת"ב^א, אמנם נהגו להחמיר מי"ז בתמוז^ב, ואיסור זה נוהג בין בשער ראשו ובין בכל שער שבו^ג, וכן אסור לגדולים לספר לקטנים^ד.

ב) שפה העליונה שבזקן המעכב את האכילה מותר לגלח^ה, ויש מי שאומר שאין להתיר רק לפני שבוע שחל בו ת"ב^ו.

לג. ומנהג יפה פה בעירנו שאין עושין סעי"ל למ. דרך החיים (סעי' ד'), קיצור שו"ע (סי' קכ"ב סעי' י'), וע"ע בהג' אמרי ברוך

(מג"א ס"ק כ"ד).

א. שו"ע (סעי' ג').

ב. רמ"א (סעי' ד').

ג. שו"ע (סעי' י"ב).

ד. שם (סעי' י"ד).

ה. שם (סעי' י"ג), וכן פסק המ"ב להקל אף בשבוע שחל בו, ע"ש בשעה"צ (סק"צ).

ו. קצור שלחן ערוך (סי' קכ"ג ס"ד) ע"ש.

באלו הימים. לד. שע"ת (סק"י) בשם היעב"ץ, וע"ש שנתן ב' טעמים לזה, וע"ע בשו"ת אגר"מ

(או"ח ח"ג סי' ע"ט).

לה. מחצית השקל (סק"ח).

לו. מג"א (שם).

לז. כן מוכח ממש"כ במחצה"ש (שם) דרך אם הנישואין הוא מיד אחר ת"ב שרי.

לח. פרמ"ג (א"א סוף סק"ח) בשם הב"ח, ומסתימת דבריו משמע דבכל ענין נהגו להחמיר.

ג) בעלי הברית דהיינו אבי הבן והמוהל והסנדק, יש אומרים שמותרים להסתפר אף בשבוע שחל בו ת"ב, ואמנם אין ההיתר רק ביום הברית ממש, ואף לא בלילה הקודמת, ויש אומרים שאין היתר רק מר"ח עד שבוע שחל בו ת"ב, ויש אומרים אף מר"ח, ואין היתר רק מי"ז בתמוז עד ר"ח, אמנם בזמנינו שאין הדרך להסנדק ולהמוהל להסתפר על כל ברית, לכאור' אין להתיר מי"ז בתמוז ואילך רק לאבי הבן, ומר"ח עד שבוע שחל בו ת"ב, אם אבי הבן מצטער כשאינו מסתפר על הברית, ובפרט אם יש לו שערות גדולות, יש להקל.

22/07/2018 09:00

ד) גם להמקילין מר"ח עד שבוע שחל בו ת"ב, מ"מ אם הברית הוא בשבוע שחל בו ת"ב, אין היתר להסתפר בסוף שבוע הקודם.

בשערי תשובה הנ"ל. וס"ל לכל הני פוסקים דאין להקל בתספורת רק במה שאסור ממנהגא, והיינו עד שבוע שחל בו ת"ב. ועי' בנוב"י (מהד"ק הנ"ל) שכ' שהיתר זה עד שבוע שחל בו ת"ב אין לא מקור לא בראשונים ולא באחרונים, וע"ש שלא הכריע בדבר זה. אמנם בשו"ת בנין ציון (סי' ל"א) כ' שאין לזוז מדברי הא"ר, וכ"כ בשו"ת אור נעלם (סי' י').

י. היעב"ץ (בסידורו שער הדלק, ובמור וקציעה, ובשאלת יעב"ץ ח"ב סי' כ"ד).

יא. עי' בתורת חיים (סק"ג), שכ' דההיתר להסתפר הוא רק במקומות שהמנהג הי' כן ע"ש מש"כ, וא"כ מאחר שבזמנינו אין מנהג המוהל והסנדק להסתפר על כל ברית, אין היתר בהם, ובר מן דין בודאי עדיף להתיר לאבי הבן יותר משאר בעלי שמחה, כמבואר בדברי הנוב"י (מהד"ת יו"ד סי' רי"ג), ובדברי השאלת יעב"ץ, ע"ש.

יב. שו"ת נוב"י (מהד"ק סי' כ"ח)

ז. שו"ת פנים מאירות (ח"ג סי' ל"ז), שו"ת חתם סופר (או"ח סי' קנ"ח), דברי שאול (יו"ד סי' שצ"ט ס"ג), וע"ע בשערי תשובה (סק"א).

ח. שו"ת נוב"י (מהד"ק סי' כ"ח), ע"ש שכ' דאפי' אם יש להקל מ"מ בודאי א"א להקל רק ביום הברית ממש, וכ"כ בס' ברית אבות (סי' ד' אות כ"א). אמנם מר"ח עד שבוע שחל בו, משמע שגם הנוב"י מודה דלדעת המתירין מותר אף בלילה שלפניו, וכן משמע בדברי הברית אבות. אמנם עי' בשדי חמד (פאת השדה מערכת בין המצרים סי' א' או"ז) דלדעת הנוב"י ה"ה דמי"ז בתמוז ואילך אין היתר רק ביום המילה ממש, וע"ש שהביא דיעה אחרת דבכל אופן מותר בלילה שלפניו, ע"ש באורך.

ט. אליה רבה (סק"כ ח), פרמ"ג (מ"ז ס"ק י"ג), שו"ת נוב"י (שם ובמהד"ת יו"ד סי' רי"ג) [ועי' בתורת חיים (סק"ג) דאילו הי' החת"ס רואה את דברי הנוב"י במהד"ת הי' מסכים עמו], מטה יהודה (סעי' א'), וע"ע

ה) לדעת המקילין עד שבוע שחל בו ת"ב, ה"ה כשחל ת"ב בשבת, אין לה דין שבוע שחל בו ת"ב, ומותר להסתפר^י, וכן אפי' אם הברית הוא בת"ב שחל בשבת, מותר להסתפר בערב שבת^ד.

ו) אבל שהשלשים שלו נגמרו בשבוע שחל בו ת"ב^{טו} והכביד שערו, מיקל בתער, אבל לא במספרים^{טז}, ואם נגמרו השלשים לפני שבוע שחל בו ת"ב, יש שהקילו שיוכל להסתפר כדרכו^{יז}, ויש מחמירין בזה^{יח}, ובשעת הדחק יש להקל^{יט}, אמנם מי"ז בתמוז עד ר"ה לכו"ע יש להקל.

^{יח}לפני התפוסין

ז) יש אוסרים לקצוץ הצפרנים בשבוע שחל בו ת"ב^כ, ויש מתירין^{כא},

יז. ב"ה, מו"ז (ס"ק י"ד), ובדעת המג"א עי' פרמ"ג (א"א ס"ק י"ח) דאפי' דמה"ט לא העתיק המג"א רק תחלת דברי הב"ה, משום דלא ס"ל כוותי', וכן משמע דעת הברוך מעם בהגהותיו, אמנם בתורת חיים (ס"ק ט"ו) הוכיח בדעת המג"א דס"ל לדינא כדעת הב"ה, ע"ש.

יח. אליה רבה (ס"ק ל"ב), חיי אדם (כלל קל"ג דין כ'), דרך החיים (דיני י"ז בתמוז סעי' ג'). ועי' בפתחי לב (דיני כיבוס סעי' י"ט) מה שכתבנו בזה.

יט. שער הציון (ס"ק צ"ג).

כ. מו"ז (ס"ק י"ג), אליה רבה (סק"ז), בן איש חי (פ' דברים אות י"ג). וע"ע באליה זוטא (ס"ק ט"ז) שכ' דכמדומה המנהג להחמיר מר"ח, וכן בתורת חיים (סק"ט) ציין לדברי שיירי כנה"ג (ס"ק מ"א) שהחמיר בתגלחת צפרנים מר"ח ואילך, ע"ש.

כא. מג"א (ס"ק י"א), שו"ת נודע ביהודה (מהד"ק יו"ד סי' צ"ט), חיי אדם (כלל קל"ג דין י"ז), שו"ת איתן האזרחי (סי' מ"ט), ערוך השלחן (סעי' ט"ו).

^{יח}22/07/2018

יג. א"ר (שם), וע"ע בשו"ת זרע אמת (ח"ג סי' נ"ח) שנו"נ בזה.

יד. שו"ת בנין ציון (שם), וזה א"ש גם לדברי הנוב"י הנ"ל, דלא קאמר הנוב"י רק כשביום המילה עצמו אסור מצד אבילות, ע"כ א"א להתירו בשבוע הקודם, אבל אם מצד דינא דאבילות היה מותר ביום זה, ורק יש עיכוב אחרת בזה מטעם שהוא שבת קודש, בודאי גם הוא יודה לזה, וכ"כ להדיא בשו"ת זרע אמת (שם) בנידון דיד', ע"ש.

טז. והיינו אם מתאבל על שאר הקרובים, וה"ה במתאבל על אביו או על אמו וגערו בו חבריו.

טז. שו"ע (סעי' ט"ו). וכ' הרמב"ן (ענין האבלות), כבר ביארנו שתער הוא המשחית השער לגמרי, ומספרים יש בה גלוח ולא השחתה, וקאמר שהוא מיקל משער ראשו ומספר ממנו קצת [והיינו שיאחז בראש השערות ויחתוך מהם בתער מה שיוכל] והדבר ידוע שהחותך מן השער קצתו אין דרכו בתער, ואי אפשר לגלחן כהוגן אלא בזוג של מספרים, ומשום שהוא שלא כדרך המתגלחין ובשינוי, מותר וכו'.

ולכבוד שבת - והיינו כשת"ב חל בשבת כ"ב - לכו"ע יש להקל^כ, ויש מי שאומר שאין להקל רק למי שמקפיד לקצצו בכל שבוע^כ, אולם דעת רוב הפוסקים דבכל אופן מותר^כ, וכן יש להקל בבעלי הברית^כ.

(ח) אם צפרניו גדולים ועודפים על הבשר ויוצאים לחוץ, מותר לקוץ אותם אפי' בערב ת"ב^כ.

22/07/2018

סימן ח

דיני רחיצה

(א) נוהגים שלא לרחוץ עצמו מר"ח עד אחר ת"ב^א.

(ב) איסור זה נוהג בין בצונן בין בחמין^ב, אבל מותר לרחוץ פניו ידיו

בכל שבוע, רק אפי' למי שמקפיד לקצצו בכל שני שבועות, ואיתרמי השבוע השני בשבת חזון ג"כ שרי.

כו. דאף מי שהחמיר בתספורת מ"מ בזה בודאי לכו"ע שרי, מאחר דס"ל לכמה פוסקים דלכל אדם שרי.

כו. שו"ת רב פעלים (ח"ד סי' כ"ט), בן איש חי (פ' דברים אות י"ג). ומעמו מפני שיש חיוב גדול ע"פ סוד ליטלם, ע"ש.

א. שו"ע (סעי' ט"ז).

ב. רמ"א (שם), ומקורו מדברי הב"י בשם תרה"ד (סי' ק"ז), וכן מסיק בשו"ת מהר"י

ברונא (סי' י"ב), וכ"כ בשו"ת מהר"י ווייל (סי' קל"ב), מיהו דעת הרמב"ם והרמב"ן דדוקא בחמין נהגו איסור, וכן הביא בתרה"ד שראה בימי חורפו רבים רוחצים בנהרות מר"ח ואילך ולא מיהו בידם, וכעין זה הביא בשו"ת מהר"י ברונא שרבים מקילים בצונן וסמכו עצמם על דברי הרמב"ם ע"ש, ועי' בשלחן גבוה (ס"ק מ"ח), שהביא דברי הרמב"ם

כב. דהא בסתם שבת חזון לכו"ע שרי, דהא אינו שבוע שחל בו, ועכ"ה דכוונתם לומר דבת"ב שח"ל בשבת, יש להחמיר בנידון זה להחשיב כל השבוע שלפניו כדין שבוע שחל בו, ורק לכבוד שבת יש להתיר, וז"ב. ולפ"ז יוקשה מאוד להבין דעת הבן איש חי דפסק לאסור בשבוע שחל בו ולהתיר לכבוד שבת דוקא, ועכ"ה דס"ל דיש לשבוע זה דין שבוע שחל בו ת"ב, ובאות שלפני זה פסק דכשחל ת"ב בשבת מותר לכבס כל השבוע (למנהג הספרדים), והרי זה כיצבא בארעא וגיוורא בשמי שמיא, דכיבוס התיר כל השבוע ולגלח צפרניים אסר, וצע"ג.

כג. א"ר (שם), פרמ"ג (א"א ס"ק י"א), ושאר אחרונים.

כד. א"ר (שם), וכ"פ בתורת חיים (סק"ט). והמקו"ה (סי' תקנ"ב) החמיר בכל אופן.

כה. פרמ"ג (שם), וכן משמע מסתימת דברי שאר הפוסקים שלא חילקו כלום. ומ"מ אף לדעת הא"ר אין זה דוקא למי שמקצץ

ורגליו בצונן דוקא בכל תשעת הימים, חוץ מת"ב, וא"צ להיות צונן ממש, רק אפי' שהמים פושרין קצת, כל כמה דאין בו תענוג שריה, ובבורית אין צריך לומר דאסור, וכן שער הראש והפיאות אסורים ברחיצה, אבל להרטיבן מותר.

ג) חולה שצריך רחיצה משום רפואה מותר לו לרחוץ בחמין, וכן יולדת או מעוברת קרוב ללידה מותרות לרחוץ.

ד) מי שעובר עבודה קשה במקומות שהחם גבוה ומוזע הרבה, מותר לרחוץ כל גופו בצונן כדי להעביר הזיעה, אבל משום זיעה מועטת אין שום היתר לרחוץ שאר גופו אפי' בצונן, וכן אם יש עליו לכלוך וזוהמא ואינו עובר מעליו ע"י צונן, מותר לרחוץ בחמין ואפי' בבורית אם אינו עובר בלעדו, וכן אם נרגש מגופו ריח רע מותר לרחוץ בבורית אם הריח אינו עובר בלא הבורית.

ו. אעפ"י שמצד איסור רחיצה, נראה דרק רחיצת הגוף אסור ולא רחיצת השער, עכ"ז יש לאסור, מאחר שאם ירחצו את השערות כדרך הרחיצה בכל השנה, ממילא ירחץ גם הגוף במקום יניקת השער, וזה אסור.

ז. דרך החיים (שם) בשם א"ר, וע"ע בדרכי חיים ושלוש (אות תרס"ה).

ח. שו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' ע"ז), וכ' שם שהדבר מסור ללב ירא ה' מתי להקל בזה, וכע"ז כ' עוד (ח"ח סי' קכ"ז), ואמנם כ' שם עוד שלא ירחוץ כל גופו בב"א כי אם אבר אבר.

ט. ערוך השלחן (סעי' ל"ז).

י. עי' בשו"ת שלמת חיים (סי' של"ג), והטעם בכל זה משום דעיקר האיסור הוא רק כשהוא לתענוג, משא"כ הכא שעושה כן רק משום נקיות.

ורמב"ן דבצונן מותר, ומסיק דכן נוהגים פה שאלוניקי יע"א שהולכים לשוט ע"פ המים בים הגדול אפילו בערב ט"ב ואין פוצה פה להם, ע"כ, וע"ע בישועות יעקב (סק"ג) שהאריך להוכיח דאין איסור ברחיצת כל הגוף בצונן, ע"ש.

ג. ושיעור ידיו היינו רק כף היד עד הקנה, ולא עד בכלל, וכמו"כ ברגליו הוא רק חלק התחתון של הרגל, אמנם בא"א כאן כ' ידיהם היינו כל היד ע"ש.

ד. דרך החיים (סעי' ז'), מ"ב ס"ק צ"ד, והיינו טעמא משום דלא גרע מאבל דשרי בזה, אולם מש"כ בדה"ה שם דגם ראשו מותר צ"ל דנגרר אחר לשון הרמ"א שכ' כן גבי ע"ש חזון, דבימות החול לא מצינו היתר לרחוץ את הראש, כי אם פניו ורגליו.

ה. וכ' בא"א שנראה שהשיעור בזה הוא כפי מה שהוא בלשון בני אדם חמין, ע"ש.

ה) בכל האופנים שמותר לרחוץ עצמו, לא יעשה זאת בפרהסיא במקוה וכדומה כי אם בביתו, כדי שלא יבואו לזלזל באבילות דחורבן.

ו) בע"ש חזון רוחץ ראשו ופניו וידיו ורגליו בצונן^י, ומי שרגיל לחוף ראשו בכל שבוע בחמין, מותר גם בשבוע זה לחוף ראשו בחמין^י, ויש שאמרו שאם רגיל לרחוץ בחמין בכל שבת, מותר לרחוץ גם פניו ידיו ורגליו בחמין^י, אבל לא בבורית^י, ויש אומרים שמותר לחוף ראשו בבורית אם רוחץ בצונן^י (ועי' הערות).

^יאוצר החכמה

אם נקיל כל הקולות שנאמרו ברחיצה באלו הימים, לא יעלה בדינו כי אם רחיצת כל הגוף בצונן שמותר לדעת הרמב"ם ורמב"ן, או פניו ידיו ורגליו בחמין, או פניו וידיו ורגליו בבורית ורק בצונן. וכ' בערוך השלחן (סעי' ל"ו), ודע שבדורינו התחילו לזלזל ברחיצת חמין בע"ש חזון, ומרגלא בפומיהו שמי שרוחץ כל ע"ש ראשי גם בשבת זו, ואינו כן שרבינו הרמ"א לא התיר רק חפיפת הראש וכ' וזה לא כביר התחילו לזלזל ועתידים ליתן את הדין, ע"ש. אמנם לעומת זה מצינו במשמרת שלום (קוידנאו) שכ' (בסי' מ' סעי' א') בעש"ק חזון נהגו אבוה"ק לרחוץ בחמין אבל לא להזיע, וכ' שם דכן נהגו ההולכים בעקבות הבעש"ט ז"ל, וכעת נהגו כמעט רוב העולם לעשות כן, ע"ש שהאריך. וע"ע בשו"ת נחמת יוסף בהסכמתו של הגרי"א הענקין זצ"ל שכ' שם שכן ראה חסידים ברייסי' שרחצו במרחץ בע"ש חזון ע"ש. ואפ' שכן הי' המנהג במקומותם אבל במקומותינו לא נהגו כן, וע"כ נראה שמי שמנהג אבותיו הי' כדברי המשמרת שלום הנ"ל יעשה ברחיצה בביתו, כדי שלא יבואו אחרים לזלזל ברחיצה באלו הימים, ובשלמא אם מקיל את עצמו בגדרי ההלכה והיינו שרוחץ כל גופו בצונן, מותר לרחוץ ברבים לפי שאין ברחיצה יוצאת מגדר ההלכה, אבל מי שרוחץ את

י"א. רמ"א (שם). וכ' הב"ה שבאמת חומרא יתירה הוא, שהרי אף הכיבוס התיירו חכמי התלמוד לכבוד שבת, וא"כ האידך נחמיר ברחיצה שלא אסרוה חכמי התלמוד כל עיקר, וכבר הפליג על זה הרב מהר"ש לוריא בתשובה סי' צ"ב שאין המנהג כ"כ יאות לבטל ברחיצה בע"ש, אלא מה שעשה שכבר נתפשט המנהג עכ"ל, ובשו"ת ספר יהושע (פ"כ אות כ"א) כ' דמאחר שעיקר הנאת הרחיצה הוא בער"ש כשעדיין חול, ע"כ לא דמי לכיבוס בגדים שמעיקר הדין מותר לכבוד שבת ע"ש.

יב. רמ"א (שם) בשם מהרי"ל, וכבר העירו האחרונים שבמהרי"ל לא התיר אפי' בזה כי אם בצונן, אמנם בשו"ת מהר"י ברונא (סי' י"ב), האריך שיש חיוב לחוף את הראש בחמין דייקא ע"ש, ומכיון שיצא דבר זה מפי הרמ"א הלכה כמותו.

יג. יעב"ץ, חיי אדם (כלל קל"ג דין י"ט), והביאו במ"ב (ס"ק צ"ז), אמנם מדברי האשל אברהם מוכח דאין להקל כי אם בראשו, ע"ש. מיהו בשאווע"ר א"א ליהרר שלא ילכו המים כי אם על פניו ידיו ורגליו. יד. מג"א (ס"ק מ"א).

פו. שו"ת מהרי"ל (סי' ט"ו). והנה נחזור בקצרה מה שיוצא לפי דברינו, דאפי'

(ח) יש שהחמירו שלא לרחוץ בע"ש חזון רק סמוך לכניסת השבת^ט, אמנם מנהג העולם להקל בזה ולרחוץ כדרכו בכל ע"ש, ואם חל ערב ת"ב בע"ש חזון יש אומרים שלכתחילה ירחוץ לפני חצות^י, אמנם מנהג העולם להקל גם בזה.

(ט) אם חל ר"ח אב בע"ש, מותר לרחוץ כל גופו בחמין ובבורית^י.

(י) גם קטנים אסורים ברחיצה^י, ואפי' אם בכל השנה רוחצים אותם בכל

עצמו בע"ש זו ככל ע"ש בלי שום חילוק, הרי זה מזלזל בעיני אחרים באבילות החורבן.

מז. ^{יג}בב"י שהביא מספר הפרנס שכ' "ורוחצין הראש סמוך להכנסת כלה" הרי לנו שעדיף יותר לעשות הרחיצה סמוך לכניסת השבת, ועי' בשו"ת וישב משה (סי' ט"ו) שתמה למה לא העתיקו הפוסקים דין זה ע"ש, אמנם לעומת זה לדברי הב"ה י"ל להיפוך, שבדברי הב"ה מבואר שהטעם שלא התירו רחיצה לכבוד שבת, הוא משום דלפעמים חל ערב ת"ב בע"ש חזון, ואז אסור ברחיצה אחר חצות ומה"ט אסרו בכל שבוע, ולפ"ז יש מקום לומר דעדיף יותר לעשות הרחיצה לפני חצות.

יז. פרמ"ג (מ"ז ס"ק ט"ז) הובא בבה"ל.

יח. במג"א (סק"מ) הביא דעת הלבוש שיש שרוחצין בעש"ק ויש שמקדימין לרחוץ ביום ה' שלפניו, אמנם דעת הב"ה הוא, דמי שרגיל לרחוץ כל ערב שבת ונמנע בזה, עבירה הוא בידו, ודי אם מחמיר בשבת חזון, דהתם איכא למיגזר דילמא יתרמי ערב ת"ב לחול בע"ש, אבל בע"ש ר"ח שלא שייד שיחול ערב ת"ב באותו יום יש לרחוץ כרגיל, וכ"פ בדרך החיים וחי' אדם (כלל קל"ג דין י"ט), ובערוך השלחן (סעי' ל"ה) ובמ"ב (ס"ק פ"ט), ועי' היטב בדבריהם דמבואר דבכל אופן מותר הרחיצה ואפי' בבורית, וכן מסתבר

דהא מקור הדבר הוא מדברי הב"ה, אשר בנה דבריו על דברי המהרש"ל שכ' שאין המנהג יאות לבטל הרחיצה בערב שבת, דהא מדינא דגמרא מותר אפי' כיבוס לכבוד שבת ואפי' לכבסו בבורית, וכ"ש רחיצה שאינו רק מנהג, והב"ה נקט כדבריו עכ"פ בר"ה שחל בערב שבת, וא"כ בודאי מסתבר שמותר בכל אופן, ובפרט ביש לו צער בלא בורית, וכן דעת הגרי"י פישער זצ"ל באבן ישראל (ח"ט בהגהותיו על המ"ב). ועי' בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' ע"ז) שלא התיר רק אם עושה שינויים בהרחיצה, ואף זאת רק בארץ ישראל שהחום גובה, והוא מפני שחשש לדעת הפרמ"ג (מ"ז ס"ק ט"ז), שכ' דלא ראה לנהוג היתר לרחוץ כל גופו בחמין כשחל ר"ח בע"ש. ומ"מ מבואר מדברי השבט הלוי, דלדעת המ"ב ודרך החיים המקילין יש להקל גם בבורית, אלא שכ' לחוש לדעת הפרמ"ג. ואמנם מדברי שאר הפוסקים משמע דלאו בכל מקום נהגו כמנהג המקום של הפרמ"ג, דאל"כ בודאי היו מביאים דבריו, וכ"כ בארחות חיים [ספינקא] (אות מ"ב) אחר שהביא דברי הפרמ"ג, דבמדינתנו נהגו להקל כהט"ז והמג"א, וע"כ לדינא שפיר יש להקל בזה.

יט. כן משמע מדברי הלבוש (הובא במ"ב ס"ק צ"ג) שכ' דקטנים שיש להם חמטין בראשן מותרין ברחיצה, ומשמע מזה דדוקא

יום ג"כ אסורים^ב, ויש מקילין בפחות מבני ג' וד' שנים^{כא}, ויש שהקילו בכל הקטנים שלא הגיעו לחינוך^{בב}, וכ"ז אם הרחיצה הוא לתענוג, אבל אם הם מלוכלכים ומכ"ש אם הרחיצה הוא לרפואה פשיטא דשרי, ויש שמקילין בכל זה מר"ח עד שבוע שחל בו תשעה באב^{בב}, ומנהג העולם להחמיר בזה^{בב}.

(יא) מותר לטבול באלו הימים^{בב}, אבל יש לזהר שיהיו המים פושרין^{בב}, וגם יזהר שלא ישהה שם רק יטבול ויצא.

אם יש להם חטטין, אבל בלא"ה אסורין ברחיצה. שהזכרנו בפנים יש להקל לפני שבוע שחל בו תשעה באב.

כה. כ' המג"א (ס"ק מ"א) דמי שטובל בכל ע"ש לשם מצוה מותר לטבול גם בשבת זו, מיהו מי שמבטלה לפעמים מפני שטרוד בעסקיו או מפני הצינה גם עכשיו אסור לטבול. וביאור דבריו, כי רחיצה שאינה של תענוג מותר, רק מאחר שהוא מבטלה לפעמים, א"כ יש לחשוש שמה שרוצה לטבול עכשיו הוא לתענוג. מיהו כ' בלקוטי מהרי"ח, דכעת נתפשט המנהג בכל המקומות הנוהגין בדרכי החסידות, לטבול בכל יום קודם התפלה בצונן, ואפילו בשבוע שחל בו ת"ב, ונראה דאפי' אם לפעמים מבטלה, מ"מ אם עכשיו רוצה לטבול לשם מצוה ולא מפני התענוג מותר לטבול, והכל הולך אחר הכוונה, וע"ע בשו"ת משפטיך ליעקב (סי' י') מש"כ בזה.

כו. הנה בפרמ"ג (א"א ס"ק מ"א) לא התיר כי אם בצונן וכ"כ שאר אחרונים, אמנם הקילו בזה מפני חולשת הדור ורק בפושרין, ועי' בכף החיים (ס"ק ק"ץ) שבאם א"א לו או שאין לו כ"א מים חמים מותר לטבול אפי' במים חמין, אמנם מי שנשאר לשהות אחר הטבילה או לפני הטבילה בהמים הרי זה רחיצה של תענוג, ודבר זה אסור בשו"ע.

כז. שו"ת קנה בשם (ח"א סי' ל"ב), וע"ש שהביא כמה ראיות דאפי' לקטנים ביותר ג"כ אסורים ברחיצה, ורוצה לצדד דמ"מ אם דרכם לרחצם בכל יום יש סברא להקל משום דהוי רבותא דתינוק, אמנם לבסוף מסיק להחמיר בזה, דהא קי"ל בבשר ויין דגם קטנים אסורים דלא כדברי המג"א, ואעפ"י שהוי רבותא דתינוק, א"כ ה"ה ברחיצה ג"כ אסור אעפ"י שהוא רבותא דתינוק ע"ש. ונמצא דלדעת המג"א כל שלא הגיע לחינוך אבילות מותר ברחיצה.

כח. חנוך לנער (פכ"א סק"ד), דהא אפי' בכיבוס הקיל הרמ"א (סעי' י"ד) בבגדי שאר הקטנים, ועכ"ה דמשום טעמא דעגמת נפש אין לאסור רק מבני ג' וד' שנים ואילך, אבל בפחות מזה אין לאסור.

כט. עי' בפרמ"ג (א"א ס"ק ל"ח) שהקיל בכיבוס בגדי קטנים שלא הגיעו לחינוך, וא"כ כ"ש ברחיצה שאינו אסור רק ממנהגא.

ל. חיי אדם (כלל קל"ג דין י"ח) גבי כיבוס בגדי קטנים, וכ"ש בזה, ואמנם דעת הא"ר שם לאסור מר"ח, וכן המנהג.

כד. אמנם בהצטרף עוד כל הצירופים

סימן ז

דיני אכילת בשר ושתיית יין

א) נהגו שלא לאכול בשר ולשתות יין בשבוע שחל בו ת"ב^א, ויש שמוסיפין מר"ח ואילך^ב, וכן נוהגין, ואפי' בסעודת ר"ח ג"כ אסור לאכול בשר^ג.

^{אוצר החכמה}

ב) זמן התחלת האיסור נתבאר בדיני כביסה (סעי' ב'), שמתחיל מזמן צאה^כ, ואפי' אם עומד באמצע סעודתו ואינו רוצה עדיין להתפלל ערבית אסור בבשר ויין^ה, ואם התפלל ערבית מבעו"י, וכן אפי' אם רק הציבור התפללו ערבית מבעו"י הוא נגרר אחריהם וחשיב כלילה^ו, וכן במוצ"ש^ז אם הקהל התפללו ערבית אפי' הוא עומד עדיין באמצע סעודתו צריך להפסיק מלאכול בשר ולשתות יין^ח, ויש שהקילו במוצ"ש^ט וכן נוהגין^י.

בבן איש חי (פ' דברים אות ט"ו) שכ' ופה עירנו בגדאד יע"א נוהגין איסור מליל שני של חודש וכו' ע"ש. וכ' הכף החיים (ס"ק קכ"ה) וכ"ה המנהג בעיר קדשנו ירושת"ו שהאשכנזים אין אוכלין בשר ואין שותין יין אפי' בר"ח עצמו, אבל הספרדים אעפ"י שנוהגין שלא לאכול בשר מר"ח ואילך, ביום ר"ח עצמו נוהגין לאכול בשר ולשתות יין, ע"ש.

ד. וע"ש שהבאנו דעה אחרת דהאיסור מתחיל משקה"ח.

ה. יוסף אומץ (אות תתס"ג).

ו. ועי' לעיל (סי' ג' סעי' ד') בדיון נשים אם נגררות אחר בעליהן, ע"ש.

ז. מג"א (ס"ק כ"ו).

ח. א"ר (ס"ק כ"ג) דמכיון שאינה אלא מנהגא ואומרים רצה בבהמ"ז שייד עוד לשבת.

ט. דרך החיים (סעי' ט'), מ"ב (ס"ק נ"ו), ויש לצרף לזה מה שדעת כמה פוסקים דבשר שנשתייר משבת מותר לאכול באלו הימים.

א. שו"ע (סעי' ט'), וכן הוא לחד גירסא בירושלמי כמבואר בטור, וכ' המחבר (סעי' י"א), דכל מי שאוכל בו בשר במקום שנהגו בו איסור פורץ גדר הוא וישכנו נחש. ובטעם האיסור כ' הלבוש דהוא כדי לצעורי נפשיה, ולא משום אבל ושמהה לבד, דא"כ אבל אחר למה לא אסרוהו בבשר ויין, אדרבא מצוה הוא להשקותו יין כדי לשכך צערו ולנחמו, אבל כאן מצוה הוא שלא להתנחם אלא להרבות אבל כדי שיזכור ויצטער על חורבן ירושלים, ובכל בו כ' טעם אחר לפי שבטל התמיד וניסוך היין בעוונותינו, ועפ"ד נתיישב ג"כ קו' הלבוש מ"ש מסתם אבל דמותר בבשר ויין.

ב. שו"ע (שם).

ג. אמנם בס' דרכי חיים ושלום (אות תרס"ו) כ' דאם מנהגו לעשות בכל ר"ח סעודת מרעים בבשר ויין דשרי גם בר"ח אב, אמנם בס' נזירות שמשון כ' דנהגו שלא לאכול גם בר"ח משום שמת בו אהרן הכהן ע"ש, וע"ע

ג) איסור זה נוהג אף בבשר עוף ובשר מלוח ג' ימים, וכן אסור לשתות יין תוסס ויין מגתו (מאס"ט, גרעי"פ דזשו"ס) אף שאינן משמחין כ"כ, אבל חומץ של יין מותר.^א

^אוצר החכמה

ד) נהגו להחמיר גם בתבשיל של בשר^ב, אמנם אם נתבשל בקדירה של בשר אפי' היא בת יומא מותר לאוכלו לכתחילה, וכן בנפל בשר לתבשיל ויש ששים כנגדו, ואפי' אם אין ס' כנגדו, כל שקפילא ישראל טועם ואין בו טעם בשר שרי^ג, ואפי' דשרי לטעום התבשיל לראות אם יש בו טעם בשר^ד, אמנם פשוט שמותר ליתן יין בלחם כדי שיוכל לברך עליו בורא מיני מזונות, דאין טועמין בו טעם יין.

^אוצר החכמה

ה) בירך על חתיכת בשר, ועד שלא אכל נזכר שעומד בימים שאסור לאכול בשר, יטעום כ"ש כדי שלא יהי' ברכתו לבטלה.^ו

ו) חולה מותר בבשר^ז, ואפי' חולה קצת^ח, וכן מינקת שחלבה רע לתינוק כשאינה אוכלת בשר יש להקל אף בבשר בהמה^ט, ומי שא"א לו לאכול מאכלי חלב, מותר לו לאכול בשר עוף או בשר מלוח.^י

ע"ש, ועי' בשו"ת אור נעלם (סי' ח') שתמה מאוד על דברי המג"א, וכ' דמנהג בטעות הוא, וע"כ מותר גם במים שיש בו תערובת יין יותר משיעור מזיגת יין שמכרכין עליו שהכל ע"ש.

יג. פרמ"ג (א"א ס"ק כ"ט), ועי' בש"ך (יו"ד סי' צ"ו סק"ה וסי' צ"ח סק"ה).

יד. ע"ש בפרמ"ג שנשאר בצ"ע בזה. מז. שד"ח פאת השדה ביהמ"צ (סי' א' אות ד'), דבבשר כ"ש ליכא משום שמחה ולא משום מיעוט אבילות ע"ש.

מז. רמ"א (סעי' ט').

יו. מ"ב (ס"ק ס"א).

יח. מ"ב (ס"ק ס"ד).

יט. מג"א (ס"ק כ"ח).

י. שו"ע (סעי' י').

יא. רמ"א (סעי' ט'), וכ' הטו"ז (סק"ט) דהיינו טעמא משום דאין האיסור רביע על היין, ורק אסור משום שמחה, ומכיון שבחומץ ליכא שמחה א"כ נהפך האיסור להיתר. ועי' ביוסף אומץ (אות תתס"ז) דפה (פראנקפורט) נהגו בו איסור מז' אב וז' בכלל.

יב. כ' הב"י בשם הכל בו, דאעפ"י שנמנעים מאכילת בשר מ"מ אין להמנע מהתבשיל שנתבשל בו בשר, דהא טעם האיסור הוא כדי לצעורי נפשיה והא איצטער, ובלבוש הוסיף דמכיון שכל טעם האיסור הוא כדי שלא ישכך צערו ומבע בשר ויין לשכך הצער, א"כ טעם בשר אינו משכך צערו, ע"ש, אמנם במג"א (ס"ק כ"ט) כ' דעכשיו המנהג לאסור אף בתבשיל של בשר, ואסור לשנות המנהג

(ז) יולדת רשאי לאכול בשר ואפי' בשר בהמה עד ז' באב^ב, אמנם כ"ז אם עדיין לא עמדה ממטתה ^{אוצר החכמה} שקורין קינדבע"ט, או אפי' כשעמדה כל שעושים שאלה מזה מסתמא לא הוברה כל כך^ב, אמנם מזמן ההוא עד ל' יום מלידתה לא תאכל כי אם בשר עוף, וכ"ז רק באם אינה מרגשת חולשה בעצמה, אבל אם מרגשת חולשה מותרת לאכול אפי' אחר ז' אב^ב.

(ח) יש אומרים שקטנים מותרים בבשר ויין^ב, ואפי' קטנים שהגיעו לחינוך ג"כ מותרים, ואינו אסור רק בקטנים שהגיעו לחינוך אבילות דהיינו כשהם בני ט' שנה^ב, אמנם דעת רוב הפוסקים דגם קטנים אסורים בבשר ויין^ב, ויש שכתבו דמ"מ אין לאסור בקטנים שלא הגיעו לחינוך אפי' למאן דמחמיר בכיבוס ותספורת^ב, אמנם המנהג להחמיר גם בקטנים שלא

כשאינו יודע מהאיבול שיש ביין מצד ביטול נסכים בביהמ"ק ג"כ שרי, ע"ש.

כה. א"ר (ס"ק כ"א), דגול מרובה, ערוך השלחן (סעי' כ"ו), וכ"פ המ"ב (סק"ע).

אמנם מה שהביא בשעה"צ (ס"ק ע"ו) שכן פסק בדרך החיים, צ"ע כי לא נזכר שם בדבריו כלום מזה. והנה הדגול מרובה הביא ראיה לאיסור, מדכ' הרמ"א שמצניעין הסכין מר"ח ואילך, ואי נימא דקטנים מותרים בבשר, למה מצניעין את הסכין, הא אפשר לשחוט לקטנים. ובפשטות י"ל דלקטנים לחוד לא הי' הדרך לשחוט. ועי' בהג' אמרי ברוך דדעתו דבאמת מצד הדין קטנים מותרים בבשר, והא דאסורים משום שאם יבשלו לצורך קטנים יאכלו ממנו גם הגדולים, ומטעם זה מצניעין את הסכין לשחיטה, ומסיק דהיינו טעמא שבע"ש מותרים הקטנים לאכול, כיון דמבשלין לצורך שבת אין לחוש שיאכל ממנו לפני שבת, ועל הקטנים ליכא איסור אכילה, ע"ש.

כו. חנוך לנער (פכ"א סק"ה) דהנה מה דאסור לכבס בגדי קטנים אפי' בלא הגיעו לחינוך

כ. מג"א (סי' תקנ"ד סק"ט), וכ' שנכון הוא שבאותו היום נכנסו העכו"ם להיכל.

כא. א"א (בוטשאטש) סי' תקנ"ד.

כב. אמרי ברוך, והובא במ"ב (ס"ק ס"א).

כג. מג"א (ס"ק ל"א), וראיתו מדהתירו לתת יין של הבדלה לתינוק, ואי אמרת דגם קטן אסור ביין, לא היו מתירין את האיסור משום מצוה ע"ש, ואעפ"י שבכיבוס גם המג"א יודה דקטנים אסורים בכיבוס כמבואר בסעי' י"ד, הכא שאני שכל האיסור אינו רק מכה מנהג, ומעיקרא לא נהגו איסור להחמיר בתינוק, ומעם הדבר שלא נהגו חומרא זו בתינוק י"ל כמש"כ המג"א (בסי' רס"ט סק"א) בשם הב"י, דכל מידי דהוא רביתא דתינוק כגון אכילה ושתייה מותר להאכילו בידים ולא גזרו בו חכמים ע"ש, וא"כ כ"ש בזה דכל איסורו אינו אלא משום מנהג, ע"כ בדבר שהוא רביתא דתינוק מעיקרא לא נהגו מנהג זה.

כד. כן משמע קצת במקור חיים (להחוי"י), ובא"א (מהד"ת) כ' דאפי' יודע קצת, מ"מ

הגיעו לחינוך^כ, אמנם בקטני קטנים דהיינו כבני שנה ושנתיים לכו"ע שרי, ופשוט שאם הקטן חלוש קצת וצריך לבשר בודאי יש להקל בכל זה, וכן בכל איזה צורך יש להקל, וכ"ש בבשר עוף, ויש הסוברים דכל הנידון הוא רק בשבוע שחל בו ת"ב, אבל מר"ח עד שבוע שחל בו מותרים בבשר ויין^{כה}, אמנם מנהגינו להחמיר בזה^{כז}.

לפי התוספת

ט) בשבת חזון מותר לאכול בשר כרגיל בשאר השבתות, מיהו בע"ש אסור לאכול, ויש מתירין בערב שבת לקטנים אחר חצות משום שיש קצת קדושת שבת אחר חצות^ל.

י) מותר לשתות יין הבדלה בעצמו^ל, ויש נוהגין ליתן את היין לקטן שהגיע לחינוך אבל לא הגיע לחינוך אבילות^ל, דהיינו עד בן ט' שנים בערך, אמנם רבים נוהגים לשתות את היין בעצמו^ל, ויש אומרים דאם

ל. א"ר (ס"ק כ"ד), ע"ש שביאר מש"כ בהג"מ "מהרא"ק הניח לבניו הקטנים לאכול בשר בערב ת"ב שחל בשבת אחר חצות" דמיירי שת"ב חל בשבת והתיר לבניו הקטנים לאכול בע"ש אחר חצות מטעם הנ"ל, ודוקא קטנים הותרו מטעם זה, משא"כ גדולים.

לא. שו"ע (סעי' י').

לב. רמ"א (שם) ומג"א (ס"ק ל"א).

לג. לקט יושר (ע' ק"ד), וכ"כ בסידור היעב"ץ, וע"ע דרכי חיים ושלום (אות תרס"ח). ונראה עוד דכשחל ר"ח בערב שבת, לכו"ע מותר לשתות יין הבדלה במוצאי שבת בעצמו, דהא דעת המחבר דמותר משום שהוא שתיה של מצוה, ורק הרמ"א הביא דנהגו להחמיר, וי"ל דעד כאן לא נהגו הכי רק במוצאי שבת חזון, ולא במוצאי שבת הקדום, וע"כ מאחר דרבים נוהגים להקל בכל שבת חזון, נראה דבשבת הקדום בודאי יש להקל.

הוא משום טעמא דעגמת נפש, וי"ל דבאכילת בשר לא שייך האי טעמא דעגמ"נ, דלא מיסתבר למימר דהעדר אכילת בשר יעורר אבילות אצל ההורים.

כז. וכן משמע מדברי הלבושי שרד. ויש לציין מש"כ במקור חיים (להחזו"י), 'לתנוקת שהגיע לחינוך יש ג"כ למנוע, משא"כ מקמי הכי מאכיל הנותר משבת אפילו לכתחילה, ק"ו מיוה"כ סי' תרי"ו כמו פחות מכן ט', ואין לחלק, עכ"ד. ומשמע דכוונתו להקל עד בן ט' שנה לאכול בשר שנשתייר משבת.

כח. כן הוא דעת החיי אדם לגבי כיבוס ותספורת לקטנים דאינו אסור רק בשבוע שחל בו ת"ב, והמ"ב שם פסק כוותי', וא"כ ה"נ בזה.

כט. וכדעת הלבוש וא"ר, ועכ"פ בעת הצורך יש להקל עד שבוע שחל בו ת"ב בהצטרף כל הני דעות הנזכרים.

הל' ר"ה בערב שבת לכו"ע מותר לשתות יין ההבדלה במוצאי שבת^{לד}, אבל בהמ"ז בחול יש לברך בלא כוס^{לה}.

(יא) בסעודת מלוה דמלכא אסור לאכול בשר ולשתות יין^{לז}, וכן אסור לאכול בשר שנשתייר בשבת בימות החול^{לז}.

(יב) בסעודת מצוה כגון ברית מילה^{לח} ופדיון הבן וסעודת בר מצוה^{לז}

מהא דאיבעיא להו בחולין (דף י"ז). בשר נחירה שהיה להם לישראל בכניסתם לארץ אי אמרינן הואיל ואישתרי אישתרי, וכתבו הפוסקים להקל בכה"ג באיסור דרבנן, וה"ה הכא דהוי מנהג בעלמא, ומסיים הברכ"י דאף דיש לדחות ראי' זו מ"מ אין למחות במקילין, והאחרונים פלפלו בזה הרבה, עי' בשו"ת מחנה חיים (ח"ג סי' מ"א), ועי' בשערי תשובה (ס"ק י"א) שבמדינתנו לא שמעתי מי שמיקל בזה ומי שמיקל בזה הוא בכלל פורץ גדר. ועי' בבני יששכר (מאמרי חדשי תמוז אב סוף מאמר א') שמביא ג"כ היתר זה ודוחה הראי' מאיברי בשר נחירה, אמנם כתב סברא להתיר מטעם אחר דאם נאמר שלא יהי' רשאי לאכול שירי הבשר אחר השבת, יתקלקלו השירים ומימנע ולא יקנה לשבת רק בדוחק ובצמצום ועל ידי זה יהיה מניעה לעונג שבת, אולם מסיים דכל זה להלכה ולא למעשה כי כדאי הוא בית אלקינו וכו', ובזמנינו בלא"ה לא שייך סברא זו דיכול להניחם בפרזע"ר ולא יתקלקלו המאכלים.

לח. ובסעודת ווא"ך נאכ"מ, עי' בשערי תשובה (ס"ק ל"ג) שהאריך בזה, וע"ע בספר החיים (להגרש"ק), והמנהג להחמיר.

למ. ח"א (כלל קל"ב סעי' ט"ז), יד אפרים (מג"א ס"ק ל"ג), ואפילו אם אין הסעודה ביום הב"מ, מ"מ אם הנער דורש הוי סעודת מצוה ע"ש, וכ' היר אפרים דאם אין זמנם

לד. תוספת חיים (על החיי אדם ס"ק כ"ז) בשם הדגול מרבבה. ומסתבר להקל בזה, מאחר דרבים מקילין אפי' בשבת חזון, ע"כ יש להקל דעד כאן לא החמירו רק בשבוע שחל בו ת"ב, משא"כ בזה.

אוצר החכמה

לח. מג"א (ס"ק ל"ב).

לז. כ' בליקוטי מהרי"ה ששמע מכבוד אדומו"ר הגה"ק מו"ה יקותיאל יהודה ט"ב מסיגוט זצללה"ה שאמר בשם זקנו הגה"ק בעל ישמח משה זצללה"ה שהיה נזהר מאוד בסעודת מוצאי שב"ק והיה דרכו לבצוע על לחם שלם ואכל דגים ושתה כוס יין, אכן בסעודת דמוצאי שבת חזון לא שתה הכוס וכל הלבבות דורש ה', ע"כ. אמנם בס' חיים ביד (דף קכ"ז:) הקיל בכל אופן בסעודה ד', וכ"כ בנו בספרו יפה ללב (סק"ו), אמנם כ"ז אם נשתייר בשר משבת, אבל אפי' לדבריהם אסור לעשות יותר כדי שיוכל לאכול במוצ"ש ע"ש, ובארחות חיים הביא כמה פוסקים שהקילו במי שדרכו בכך, וכ"כ בתורת חיים שכן נהג הגאון בעל אמרי אש ז"ל, וידוע שכן צוה הגה"ק ר' איציקל מפשעווארסק זי"ע, והוסיף עוד שאפי' מי שלא אכל עד עכשיו בשר בסעודה זו, יכול לקבל ע"ע שמכאן ואילך יאכל בשר בסעודה זו, ועל סמך זה יכול לאכול בשר גם במוצאי שבת חזון.

לז. עי' בברכי יוסף שמביא שיש שהתירו לאכול בשר שנשתייר מן השבת, וראי'

וסיום מסכתא, וכן אפי' סעודה שעושה לגמר מצוה^מ, מותרין לאכול בשר ולשתות יין^{מא}, אמנם כ"ז רק להשייכים אל הסעודה, דהיינו כל מי שהיה הולך בזמן אחר לסעודה^{אוצר החכמה} זו הן מחמת קורבה הן מחמת שהוא אוהבו, אבל ההולכים שם רק לשתות ובלא"ה לא היו הולכים ה"ל מצוה הבאה בעבירה^{מב}, וכן נשים במקום שנוהגין להזמין ג"כ מותרות^{מג}, וכן בסעודת סיום שרי לאשת בעל הסיום לאכול בשר^{מד}.

יג) וכ"ז מר"ח עד שבוע שחל בו ת"ב, אבל בשבוע שחל בו ת"ב אין היתר רק להבעלי מצוה, דהיינו המוהל והסנדק והמוציא והמכניס^{מה}, וכן להקרובים הפסולים לעדות ועוד עשרה אנשים משום ריעות^{מי}, ויש שהחמירו עוד דגם הקרובים צריכים להיות בכלל הנך עשרה^{מי}, ויש שכתבו שבסעודת סיום אין לחלק בין ר"ח לשבוע שחל בו ת"ב ומותר לכל^{122/07/2018nhs} השייכים אל הסעודה^{מה}, אמנם בחל ת"ב בשבת, מותר לעשות

להזמין, או הקרובים לחוד אפי' הם יותר מעשרה, או מזין אנשים ואפי' מי שאינו בא רק לאכול ולשתות ולא הי' בא בלא"ה, ע"ש. ודעת הטו"ז בעצמו הוא דאין חילוק מר"ח עד ת"ב, ובכל ענין יש היתר בזה לכל השייכים אל הסעודה, וכן נראה דעת הדה"ח שלא חילק כלום, עי' בשעה"צ (ס"ק פ"ז).

מז. מג"א (ס"ק ל"ה) בדעת הרמ"א, עי' במחצה"ש. אמנם לפי מה שביאר הלבושי שרד דברי המג"א, י"ל דגם המג"א מודה לדעת הטו"ז בביאור דברי הרמ"א, ע"ש וצ"ע. ולסיומא דמילתא יש לציין מש"כ בס' יוסף אומץ (אות תתס"ה) שהמנהג פשוט פה (פראנקפורט) שיאכלו בשר כל הקרואים אפילו יותר ממנין ואפילו ערב תשעה באב, ובמקור חיים (להחור"י) כ' שפלא הוא.

מח. סידור ר"י עמדין, וכ' בספה"ק דברי אמת (מהגה"ק הרכי מלובלין זי"ע) וכמו שאמרנו מעם על מה שא"י בשו"ע בסעודת ברית

היום אין לעשות הסעודה בימים אלו בכוונה בשביל בשר תאווה.

מ. מג"א (ס"ק ל"ג).

מא. רמ"א (סעי' י'), וכ' בתורת חיים (ס"ק כ"ז) דאפי' אם אינו אוכל בכל השנה בשר בסעודת ברית, מ"מ כיון שמן הדין הי' צריך לאכול בשר, כיון שרוצה עתה לעשות כדון וכראוי בודאי נכון שיעשה כן, ולא כמו שהחמיר בזה בש"ת התעוררות תשובה (ח"ב סי' קס"ח).

מב. טו"ז (ס"ק י"ב) בשם המהרי"ל.

מג. מ"ב (ס"ק ע"ה).

מד. ח"א (כלל קל"ב סעי' ט"ז).

מה. פרמ"ג (א"א ס"ק ל"ה).

מז. רמ"א (שם) לפי דעת הטו"ז (ס"ק י"ב), וכן דעת הלבוש בכל תשעת הימים, וראוי לציין מש"כ הלבושי שרד בדעת הלבוש, דמר"ח ועד ת"ב דינו שוה דמותר

הסעודה בכל השבוע לכל הקרובים והרעים^{מט}.

יד) אמנם בכ"ז לא הותר להם לאכול רק בשעת הסעודה, אבל לפני הסעודה או לאחר הסעודה אסור, ויש אומרים שבעלי השמחה בעצמם: מותרין לאכול בשר ולשתות יין כל היום, משום דכל אותו היום הוא היו"ט שלהם^{נא}, ויש הסוברים דאין חילוק בזה^{נב}.

טו) ואעפ"י שאמרנו שלאחר הסעודה אין היתר בבשר ויין, מ"מ הכוס שמברכין עליו בהמ"ז מותר לשתותו דחשיב כיון שבתוך הסעודה^{נב}, ולא דוקא המברך, רק כל המסובין יכולין לשתותיה.

טז) יש הסוברים דאסור למהר או לאחר הסיום כדי שיוכל לסיימו באלו הימים^{נז}, ורק אם נודמן לו הסיום באלו הימים מותר בבשר ויין,

נא. מקור חיים (להחז"י), שו"ת דברי מלכיאל (ח"ג סי' כ"ז), שו"ת התעוררות תשובה (ח"א סי' קי"ג), וכ"כ כמה אחרונים, ועי' מג"א (סי' תקס"ח סק"י), ועי' בפתחי לב מה שנתבאר בזה.

נב. כן משמע דעת האלי' רבה, ועי' בפתחי לב שנתבאר באורך.

נג. פרמ"ג (א"א ס"ק ל"ב), וכ"כ במחצה"ש שם דלא גרע מיין שבתוך הסעודה, והנה באליה רבה (ס"ק כ"ג) כ' כוס יין שמברכין בב"ה אחר המילה נוהגין ליתן לתינוקות, ויש שפירשו דבריו, שכוונתו לברכת המזון שאחר סעודת ברית מילה, שנותנין אותו לתינוק, אמנם אין זה מוכרח, די"ל דב"ה ר"ת ברכת המילה, בזה הוא דקאמר דיש ליתנו לתינוק, משא"כ בכוס בהמ"ז, וכן מסתבר. וע"ע בשו"ת אגלי דבש (סי' נ"ו).

נד. דזיל בתר טעמא דמותר, משום דמאחר דשייך להסעודה חשיב כיון שבתוך הסעודה, וכ"כ בשו"ת שרגא המאיר (ח"ז סי' ל"ו).
נה. מ"ב (ס"ק ע"ג) בשם א"ר.

מילה קודם ת"ב אין רשאי להיות רק מגין, וכיוצא בזה לפי הדיעות אשר שם, ובסיום אין לדקדק כלל, כי התורה הוא התיקון והחורבן היה על עזבם את תורתם והגאולה תהי' ע"י התורה וכו' ע"כ בסיום מותר להיות כמה שירצו. ויש להסמיק לזה מה שמצינו גבי תענית בכורים, דכ' המג"א (ריש סי' ת"ע) בשם הע"ש, דבכורים יכולין לאכול בסעודת בר"מ, וסיים דבמדינתנו נוהגין להחמיר. ועכ"ז לגבי סיום נהגו להקל, ועי' בשו"ת מהר"ם בריסק (ח"א סי' קל"ג) שביאר החילוק דבסיום מסכתא כל מי שרוצה ליקח חלק בשמחת התורה יוכל ליקח חלק, משא"כ בסעודת בר"מ, ע"ש.

מז. מג"א (שם), דאפי' מאן דס"ל דיש לו דין שבוע שחל בו ת"ב, מודה דלענין זה אין לו דין שבוע שחל בו ת"ב.

נ. היינו אבי הבן והמוהל והסנדק, כן משמע מלשון המג"א (סי' תקס"ח סק"י) שכ' 'בעלי ברית', ולכאור' ה"ה במי שעושה את הסיום.

אמנם יש כמה פוסקים שהקילו למהר הסיום^נ, וכן נהגו כמה צדיקים לשייר קצת מהמסכתא כדי לעשות הסיום בימים אלו^נ, ויש שהחמירו שלא לעשות סיום אחר ז' אב^נ.

22/07/2018

(יז) לכתחילה נכון לשמוע סיום המסכתא^נ, אמנם בדיעבד אף אם בא אחר הסיום יכול להשתתף בהסעודה ולאכול בשר ולשתות יין^ם.

והנה אלו הב' חדשים בעוה"ר לחלקו וגורלו של עשו נפלו כידוע, וסמא"ל הוא שרו של עש"ו, ע"כ טוב לעשות סיום מסכתא וסעודה מצוה בימים האלו, כדי להחליש כחו בימים האלו ולהכניעו עכ"ל. ובס' שיח שרפי קדש כ' בשם החי' הרי"ם זי"ע, מה שמנהג בין החסידים לעשות סיום מסכתא בימים אלו, משום שביהמ"ק נחרב משום שנאת חנם שהיה ביניהם, ובמס' שבת (דף קי"ח:) אמר אביי תיתי לי דכי הזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתא עבידנא יומא טבא לרבנן, חזינן דאחד מרבנן דסיים מסכתא היו החבירים עושים הסעודה ושמחין זה עם זה, וזהו היפך שנאת חנם, ולכן עושין בימין האלו התיקון לשנאת חנם, ועי' לעיל (ס"ק מ"ח) שהבאנו מעמו של הרה"ק מלובלין זי"ע.

נח. דרכי חיים שכן נהג הגה"ק מצאנו זי"ע. נפ. עי' במ"ב (סי' ת"ע סק"י) שכן המנהג.

ס. עי' בשו"ת מהר"ם בריסק (ח"א סי' קל"ג) שכ' בפשיטות דאף שכ"כ המ"ב, מ"מ אינו מעכב. אמנם בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' מ"ה) כ' דאם לא הי' בשעת סיום המסכתא יסייע לעשות הסעודה, ע"ש.

נו. סדור ר"י עמדין, ומסיים, אך צריך שידע מה דקאמר. וע"ע בערוך השלחן (סעי' כ"ח) וז"ל ודע שיש מניחין הסיום מסכתא על ימים אלו לאכול בשר ודבר מכוער הוא וכו', ויש שלומדים לכתחילה מסכתא כדי לעשות סיום בימים אלו, ודבר זה אפשר כדאי לעשות שעי"ז יעסוק בתורה, וכ"כ עוד כמה אחרונים.

נו. שו"ת ארי' דבי אילעאי בקו' אבני זכרון (או"ח סעי' י"א), וכ' שם שמה שאוסר הא"ר לאחר, היינו אם לומד רק קצת ועי"ז מאחר את הסיום, אבל בלומד כהרגלו ורק משאיר פורתא על ימים האלו אפ' דגם הא"ר יודה דשרי ע"ש. וכ' בשער יששכר (מאמר חדשי תמוז אב אות ח'), מה שנוהגין מהצדיקים משורש תלמידי הבעש"ט זי"ע לעשות בימי אב סיום מסכתא ולאכול בשר, אם כי אין להוטים כלל אחרי אכילת בשר, כי יסגפו א"ע באמת בכל ענינים בתורתם ועבודתם, אולם כנראה הוא יען שכ' בספה"ק כי סעודת סיום מסכתא הוא חלישת כחו של הס"מ, וע"כ הוא אינו רוצה בזה והר"ת משמו ס'יום מ'סכתא אין לעשות, ה' יצילנו,

פתחי לב הלכות ימי בין המצרים

תשס"ח

סימן ג

דיני ביבום וגיהוץ

22/07/2018

סעי' א'

דין גיהוץ בבלי פשתן ישנים (אונטער ווע"ש) בזמנינו

ומבואר צפשוט צדרי הגמ' ומפי' רש"י, דמלאכת הגיהוץ הי' לשפשף צאצן על הצגדים אחר הכיבוס, ומה שלא עזר מן הצגד ע"י הכיבוס הי' עובר ע"י הגיהוץ, וע"כ אמר, דצרכוס שלנו לפני הגיהוץ נשאר שאר הלכלוכים, וממילא לא היו ניכרים טיפות הדם, ואחר הגיהוץ ע"י שפשוף האצן גם הדם היה עובר, משא"כ צא"י הי' אפ' לעיין אחר הכיבוס, וז"פ.

ולבירור הענין נקדים עוד דברי הגמרא צמו"ק (כ"ג.) גצי דיני אצל אחר השצעה עד השלשים, ת"ר כל שלשים יום לגיהוץ אחד כלים חדשים ואחד כלים ישנים יולאין מתחת המכבש וכו', וכ' צפי' רש"י על הרי"ף, שדרכן שנותנין אותו תחת המכבש לייפותו, ומבואר מדברי הגמרא שצחוק השלשים שאין איסור ללבוש צגדים מכובסין רק צגדים מגוהלין, אין האיסור צגדים ישנים, רק צמגוהלין וגם יולאין מתחת המכבש.

מחלוקת הראשונים בפעולת הגיהוץ שרם כל שיח יש לצאר מהו הגיהוץ ומהו תכלית פעולתו, ויש צזה כמה דיעות צין הראשונים, וע"כ נציא כל דצריהם צזה, ואח"כ נכתוב מה שנוגע לדינא צזמנינו צזה. אי' צמס' כתובות (י"ז:), ההוא דאחא לקמיה דר' גמליאל צר רצי, אמר לי' רצי צעלתי ולא מצאתי דם, אמרה לו רצי צתולה הייתי, אמר להם הציאו לי אותו סודר, הציאו לו הסודר ושראו צמים וכצסו ומצא עליו כמה טיפי דמים וכו', א"ל הוגא מר צריה דרצא מפרזקיא לרצ אשי, אצן נמי נעציד הכי, אמר ליה גיהוץ שלנו כצכוס שלהם, ואי אמרת ניצעד גיהוץ, מעצרא ליה חומרתא. ופי' רש"י 'גיהוץ' לשיקיי"ר צאצן הזכוכית, 'כצכוס שלהן' שהיו מימיהם יפים לכצס, או סמנין יפים היו להן לכצס, וכצכוס שלנו אין הצגד מלוצן עד שיהיה מגוהץ. 'מעצרא ליה חומרתא' שפשוף האצן מעציר את הדם. 'חומרתא' אצן וכו', ע"כ.

והנה זה צרור דמה שכושפין אותו תחת המכש, אין זה מנקה את הצגד, וכל פעולתו הוא לייפותו עד שנעשה כצגד חדש, ומעתה יש לחקור מהו פעולת האצן שהיו משפשפין בו את הצגד, האם גם הוא בא להחליק את הצגד, או שפעולתו היה לנקותו ביותר.

והנה הרמז"ן והריטצ"א והערוך הציאו דברי רבינו האי גאון שפי' ענין הגיהוץ, שהוא עזורי חומרתא אמנא, וכלשון ישמעאל נקאל וחומרתא מנקאלא, והוא מלשון אצן או טבעת. אמנם כל אחד ביאר את דבריו בשינוי קצת.

דעת הרמז"ן (תורת האדם ענין האבילות אות ס"ט) משמע, לגיהוץ הוא ג"כ חלק מהליצון, וביאר שם דמה"ט אין איסור גיהוץ בצגדי פשתן, משום שאין מתגהליץ כהוגן ואין זיעה וטינוף יולאה מהן לגמרי, וע"כ ס"ל דה"ה מותר בצגדי פשתן אפי' כביצום שלהם, דהא גיהוץ עדיפי מכיצום ועכ"ז שרי, א"כ כ"ש כיצום דמותר.

אמנם הריטצ"א (תענית כ"ט:) חלק עליו, וכ' צוה"ל, שלא אמרו אלא גיהוץ, שעיקר אומנתו אינו מפני הליצון אלא מפני החומרתא שמעצירים עליו לנחלחו, והכש שמכששים אותו שמחזירן לחידושן וכו', ואי משום מלאכת הגיהוץ, אינו עושה צהם כלום ר"ל שאינן מחזירן לחידושן. וס"ל בפשיטות דהכיצום שפיר מוליא כל הזיעה והטינוף מהצגדים, וגבי גיהוץ טעמא אחרינא אית ציה דשרי,

דצכלי פשתן אינו חוזר לחידושו, ולא מהני הגיהוץ להיות חוזר על ידו לחידושו. וכעין זה כ' הר"ן על הרי"ף (שם במס' תענית) צוה"ל, אצל החכם הכולל ר' יהודה צר' ראובן כתב, שהגיהוץ אין עקרו על הלצון, אלא על חומרתא שמעצירין עליו על המכש שמכששים אותו שם שע"י כן הוא מחזירן לחידושן.

ובעין זה כ' הערוך, גיהוץ, שמעצירין על הצגדים אצן חלקה להחליקו, חומרתא אצן שמחלקין צה צגדי פשתן וכו', ע"ש.

ובדעת הרמז"ן נ"ל דס"ל דגם הגיהוץ - דהיינו השפשוף צהאצן - הוא חלק מהליצון, ורק הוא ליצון חזק יותר, ועושין כן כשרוצין שיהא הצגד חוזר לחידושו, וע"כ מכשפין אותו תחת המכש אחר הגיהוץ, וע"כ ס"ל דטעמא דהתירו הגיהוץ הוא מפני צגדי פשתן ממילא אינם מתלצנים כ"כ, וממילא כ"ש דכיצום שרי.

אמנם דעת הנמוקי יוסף [והר"ן צחידושו שם, והם צהיפוך מדבריו שהצאנו לעיל] (מור"ק כ"ג.) והציאו צצ"י כאן, דכיצום היינו צמים לחוד, וגיהוץ הוא מים צאפר או צנתר וצורית, ע"ש. ולדצריהם יוקשה מדברי הגמ' כתובות הנ"ל ועי' צמטה יהודה וצמקור חיים (להחור") כאן שנשארו צצ"ע עליו, וכן כ' צציאור הגר"א כאן, דמדצרי הגמ' צכתובות מצואר דלא כהנמוקי יוסף, ע"ש.

זה צרור דלדעת כל הראשונים יש איסור
צמה שהצגד חוזר לחידוש, ואפי' לדעת
הנימוקי יוסף דגיהון היינו שמכצסין צמים
וצורית, מ"מ הא מצואר צגמרא
דכשכוצסין אותו תחת המכצס הוא דאסור,
והיינו דצר מן האיסור של כיצוס שהוא
מלצן את הצגד, אסור ג"כ להחזיר את
הצגד לחידוש, וז"פ.

בגדי פשתן מותרים בגיהון והטעם
אמנם כל זה צשאר צגדים, אצל צגדי
פשתן יש לעיין, דהנה צמס' תענית
(כ"ט:) מציא צרייתא, אסור לכצס לפני
תשעה צאצ אפילו להניח לאחר תשעה צאצ,
וגיהון שלנו כציצוס שלהן, וכלי פשתן אין
זהם משום גיהון וכו'. שלח רצ ינחק צר
גיורי משמיה דר' יוחנן, אע"פ שאמרו כלי
פשתן אין צהן משום גיהון, אצל אסור
ללוצשן צשצת שחל תשעה צאצ להיות צתוכה.
ופי' רש"י, 'וגיהון שלנו' אינו יפה אלא
כציצוס שלהן, ואסור לגהץ לפני
תשעה צאצ אפילו להניח לאחר תשעה
צאצ, אצל כיצוס שלנו מותר. 'כלי פשתן
אין צהן' ליאסר משום גיהון אלא צכלי
מילת, ע"כ.

ונחלקו צראשונים צציאור היתר הגיהון
צגדי פשתן. דעת הרא"ש
[והוצא צטור] 'לפי שאין חוששין לגיהון
יפה לפי שקרוצים לצשר ומחלכלים מיד
מפני הזיעה'. ודעת הרמב"ן צצר הצאנו
לעיל 'לפי שאינן מתגהלין כהוגן ואין זיעה
וטינוף יוצאה מהן לגמרי', ע"ש. ודעת

ואחר כל זה יש להעיר על מש"כ הצ"ח
דדעת הרמב"ן עכ"ח כהנמו"י
דגיהון היינו מים ואפר, והיינו דמאחר
דהרמב"ן הקיל צצגדי פשתן אפי' צכיצוס
מוכח דס"ל דגיהון הוא משום ליצון.
אמנם מה נעשה צצדצרי הרמב"ן מפורש
דס"ל כדצרי רצינו האי, ורק ס"ל
דפעולה זו נעשה ללצן את הצגד ציותר,
אצל אין לנו שום ראי' מזה דיהי' ס"ל
דעת הנמו"י, וז"צ.

דעת המחבר

והנה דעת המחבר משמע דס"ל כדעת
הריצ"א והריטב"א, שכ' צזה"ל
'וכיצוס שלנו מותר, אצל גיהון שלנו אסור,
וכלי פשתן אין צהם משום גיהון והרי הם
כציצוס שלנו ומותר וכו'. ומשמע מדצרי
דרק גיהון וכיצוס שלנו הוא דמותר צכלי
פשתן, אצל כיצוס של צני א"י אסור אף
צכלי פשתן, דהא כ' להדיא דטעם היתר
הגיהון הוא משום דהוי כציצוס שלנו.
ואעפ"י שצמ"צ (ס"ק כ"ד) כ' ע"ד המחבר
דה"ה דאין צהם משום כיצוס א"י, וליין
צשעה"ל שכ"כ צצ"י צשם הרמב"ן, מ"מ
מלשון המחבר נראה דאזיל דדעת הריצ"א,
וגם דעת הריצ"א הוצא צצ"י, וא"כ מוכח
דעת המחבר דס"ל מעיקר הדין דאין
הגיהון חלק מהכיצוס, והגיהון צא רק
להחליק את הצגד, וא"ש מה שצויין ע"ד
המחבר צפי' הגיהון פי' הערוך הנ"ל.
ומעתה נצוא לדון צמלאכת הגיהון
שצומנינו שהוא ציגלע"ן, הנה

הריטצ"א כבר הצאנו דאין זה משום הזיעה, כי אם משום גוף הצגד דצגד של פשתן אינו חוזר לחידוש.

וב' הצ"ח דהרא"ש ללא ציאר כדברי הרמז"ן, הוא משום דאזיל דעת הריצ"א, דפעולת הגיהוץ אינו משום הליצון רק צא לעשותן חדשים, וע"כ כ' בטעם הדבר לפי שאין גוהליץ אותו כראוי, לפי שממילא לא יתקיים הגיהוץ ומתלכלך מיד מפני הזיעה. והרמז"ן אזיל לטעמי' דהגיהוץ הוא ליצון, וע"כ כ' בטעמו דהכא אינו מתלצן היטב, לפי שאין הזיעה יולא ממנו.

נפק"מ לדינא בין השעמים

ולפ"ז כ' הצ"ח דיהי' נפקותא צין הרא"ש והרמז"ן בכלי פשתן חדשים [והיינו שלבשן רק פעם או פעמים, ולא מצינו דצדרי הראשונים שיעור צוה], דהרמז"ן כ' דצחדשים שעדיין לא נתרצה בהם הזיעה והטינוף שפיר יש לאסור, משא"כ לדעת הרא"ש דמ"מ אין גוהליץ אותו יפה, מאחר שממילא יתלכך, א"כ ה"ה צחדשים. וכמו כן יש נפק"מ צפשוט, דלדעת הרא"ש עכ"פ אסור לגוהלו היטב דצוה צודאי איכא איסור, משא"כ לדעת הרמז"ן כמוצן.

ולדעת הריטצ"א, צשני האופנים ס"ל כהרמז"ן, דלדעתו גם צגוהליץ יפה, מ"מ צצגדי פשתו אינו חוזר לחידוש לגמרי, וכן צחדשים הדין דאסור, דכל צחדשים המה שפיר חוזר לחידוש, וכן מפורש דצדרי, ע"ש.

ומעתה צמי שרואה לגהץ צגדי פשתן ישנים להניח, לדעת הרמז"ן נראה דאסור, דמאחר דצומנינו שפיר יולא כל הזיעה מהצגד, א"כ כשל עוזר ונפל עוזר, ואין שום היתר לגיהוץ, וכן נראה דלדעת הרא"ש ג"כ אסור, דכל התיירו שייך רק צאופן הגיהוץ שצומנו, שהיו טורחין הרבה צגוף הגיהוץ, וצצגדי פשתן לא היו טורחין כ"כ מטעם הג"ל, אצל צומנינו שגוף הגיהוץ אינו טירחא כ"כ אפ' דגם הוא יודה דאסור.

אמנם לדעת הריטצ"א, דצגדי פשתן אינן חוזרין לחידושן להיות נראה כחדש ממש, יש לדון דטעם זה שייך אף צומנינו צכלי פשתן ישנים, דאין הגיהוץ עושה פעולה עליהם כצשאר צגדים, ואינו משתנה כ"כ ע"י הגיהוץ, ומטעם זה צאמת רוב האנשים אין גוהליץ אותו כלל, וע"כ מי שרואה לגהץ אותם אפ' דשרי לדעתו.

האם יש לנו ראי' מדברי המחבר לנידון שאלתינו

והנה צדצרי המחצר יש מקום עיון צוה, דהא כ' המחצר 'ונהגו לאסור אפי' כלי פשתן, ואפי' צכיצוס שלנו צין ללצוש צין לכצס להניח, ואין להקל צדצר כיון שנהגו, ומשמע מלשונו דמקודם קאמר דנהגו לאסור גיהוץ צכלי פשתן, ואח"כ הוסיף דאפי' צכיצוס שלנו יש להחמיר. אמנם לעומת זה מקיום דצריו משמע שלא טרח למצוא טעם לחומרא זו רק צכיצוס שלנו, ולא קאמר כלום צטעם

הרמז"ן, וזדעת הר"ן אין לנו ראי' דס"ל כהריטב"א, די"ל דס"ל כדעת הרא"ש וכמו שציאר הצ"ח, ע"כ צודאי א"א לסמוך על דברי הריטב"א להקל צוה, וכן מסיק בערוך השלחן (סעי' י"ד) דיש להחמיר צוה, ע"ש.

הדבר שיש להחמיר גבי גיהוץ צנגדי פשתן, ול"ע.

לדינא יש לאסור הגיהוץ בבל אופן
אמנם לדינא מאחר שצדברי הטור מפורש
כדברי הרא"ש, והציא גם דברי

סעי' ד'

מי שהתפלל ערבית בעוד יום מהו הדין לגבי אשתו

זה כ' צשו"ת צאר משה (ח"ב סי' ט"ו-ט"ז),
ע"ש צאורך. אמנם צשו"ת שצט הלוי (ח"ז
סי' ל"ה) חלק על האגרות משה, דאין
נפק"מ מאיזה סיבה הוא מקבל שצט
צמוקדם, דמ"מ מאחר שהוא מקבל שצט
היא נגררת אחריו, ע"ש צאורך.

והנה עד כה הי' הנידון רק לגבי האשה
אם נגררת אחר בעלה, ולא דדין
מיעוט הנגררים אחר הליצור. אמנם
האגרות משה שם צסוף דצרי, הפליג
צחידשו הנ"ל, וכ' להסתפק דצקבלה כוז
שאינה לכוונת מצוה, אפ' שגם המיעוט
אינו נמשך אחר הרצים, ע"ש שנשאר צ"ע
לדינא. וצשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סי'
פ"ה) נקט צפשוט הכי, דדין זה דמיעוט
הקהל נגררים אחר הרוב, לא נאמר רק
אם כיוונו לקבלת שצט, ע"ש. ועי' צשו"ת
מנחת יצחק (ח"א סי' כ"ד) דמוכח להדיא
דלית ל"י הכי, וכן דעת השצט הלוי הנ"ל.

ובספרי לצ שומע (הל' שבת סי' רס"ג),
הצאתי צסם הגא"צ דפה
שליט"א ראי' לאיסור, מדצרי המג"א

דין אשה אם נגררת אחר בעלה לגבי
קבלת שבת

ב' המחצר (סי' רס"ג סעי' י"ב), אם רוצ'
הקהל קצלו עליהם שצט, המיעוט
נמשכים אחריהם צעל כרחם, ומקורו
מדצרי המרדכי, ע"ש. והפרמ"ג (שם מ"ז
סק"א) כ', דכמו שגבי תפלה המיעוט נמשך
אחר הרוב, ה"ה לגבי גדול הצית שהתפלל
נמשכו כל צני ציתו אחריו, ע"ש.

והנה צשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי'
ל"ח) יצא לחלק צנידון זה, דאם
הצית הכנסת שסם התפלל הצעל קיצלו
שצט צמוקדם לכוונת מצוה לקדושת השצט
שיהיה התוספת יותר גדול, או צשציל חשש
שלא יצאו להתאחר צמלאכה והוא מנהג
קצוע שם, דדין הוא שעל האשה להתנהג
צמנהגי הצעל. אמנם אם אין הקצלה
צשציל קדושת השצט אלא משום שאין
רוצים לשנות זמן האכילה מהרגלם צימי
החול, אין זה כלל צדיני מנהג, ולא נאסר
אלא הצעל שקבל כצו שצט, שמ"מ היא
קבלה אף שאינה לשם מצוה, אצל האשה
לא נאסרה ומוותרת צמלאכה, ע"ש. וכעין

דין, דכ' דאס התפללו הקהל ערצית, אע"פ שהיחיד עדיין לא התפלל, אסור בצער ויין. והא הכא לא שייך כלל לומר דכיוונו צתפלתן לשם מצוה, דהא מיירי צחול, ועכ"ח דאין נפק"מ צוה, ומאחר שלרוב הקהל יש לו דין לילה ויש להם לנהוג בכל הדינים הנוהגים מר"ח ואילך, המיעוט נגרר אחר הרוב, וא"כ ה"ה צוה.

אוצר החכמה 02707/2018

לפי כל הג"ל יש לצרד להתירא בנידון דידן

ומעתה לדינא צנידון דידן, יש לצדד צוה לקולא, חדא דכצר הצאנו דעת

כמה פוסקים דס"ל דכשלא כיון לשם קבלת שבת אין האשה נגררת אחר צעלה, וא"כ לדידהו לא שייך הך דינא צימות החול כנ"ל. ויש לצרף עוד מה שנתקשה הפרמ"ג (א"א ס"ק כ"ו) בדצרי המג"א מדקי"ל צהל' אצילות (סי' שע"ה ש"ך ס"ק י"ד) דאין להחמיר רק אם הוא התפלל ערצית ע"ש, וכן הצאנו צהערות משה"ק החיי אדם דדעת המג"א צענמו (סי' ל' סק"ז) דצמילתא דרצנן אין היחיד נגרר אחר הציצור, ומה גם דמר"ח ואילך אינה רק חומרא, וע"כ צצירוף כל הג"ל שפיר יש לצדד להקל צוה.

סעי' ה' - ו'

בירור בדעת הפוסקים בטעם איסור ביבום

ביאור הראי' לאסור גם ע"י כובסת נברית מדינא

ב' הרמ"א (סעי' ה'), ואסור ליתן כלים לכובסת עכו"ס לכבס מר"ח ואילך, אצל קודם ר"ח מותר לתת אע"פ שכובסת אחר ר"ח. וליין מקורו צחוס' פ"ד דתענית (דף ל'. ד"ה ותרוייהו), וצמהרי"ל.

והא לך לשון צחוס', מ"מ החמיר לנו מורינו רש"י לתת סדיינן שלנו לכובס, אותה שצוע שהיה צה ט"צ קודם התענית וכו'. וכעין זה כ' צמהרי"ל, 'וכן אסר מהרי"ל ליתן צגדים לכובס גם צר"ח אצ וכו' וצער"ח התיר' עכ"ל. ולכא' אין

מצואר צדצריהם כלל דהאיסור כולל גם כובסת נברית, ואם יש הו"א להתיר כובסת נברית, א"כ מה הראי' מדצרי צחוס' והמהרי"ל שלא כתצו צאיזה כובסת מיירי.

והיטב אשר כ' צוה המטה יהודה, דגם כובס ישראל אין האיסור רק משום הנותן, דצנתינתו הכלים לאומן לכבס הרי הוא מסיח דעתו, וממילא אין חילוק מי היא הכובסת, ע"ש.

ובן הוכיח צמחל"ש (ס"ק י"ט) מדצרי המג"א ש' דליכא שמתה כשמכבס לאחרים, דלפ"ז מה שאסור לעצריה לכבס

מחלוקת הפוסקים בשעם האיסור לבבם
בגדי נברים

והנה כ' המחזר בסעי' ה', אסור
לעצירות לכבס בגדי העכו"ם
בשבוע זו. וצ"י הביאו בשם התרומת
הדשן (סי' קנ"ב), דהאריך שם דמדינא ליכא
איסור בזה, שאין שמחה בגוף הכביסה,
ורק משום מראית עין הוא לאסור, וכן
פסק במג"א, וכמו שהבאנו בפנים.

אמנם המטה יהודה האריך להשיג על
דברי התרה"ד, ועיקר יסודו הוא
ממה דמסיק הצ"י אחר הביאו דברי
התרה"ד, ואני אומר דהכי משמע
צירושלמי לאסור, דגרסינן התם צפ' צתרא
דחעניות, הדין קצרא אסור ליה למעצד
עצידתיה, משמע דצכל גווי קאמר ל"ש
דישראל, ל"ש דעכו"ם, ע"כ. ומצאנו בזה
דס"ל להצ"י דאין שום חילוק ביניהם,
ושניהם אסורים מדינא.

וב"ל להמטה יהודה, דיש שני אופני
היסת הדעת בכיצוס, על הנותן יש
היסת הדעת צעת נתינתו, וע"כ אסור
ליתנו אפי' לעכו"ם, וכן המכבס בגדים
אע"פ שמכבס בגדי עכו"ם, מ"מ ע"י
עסקו בכביסה מסיח דעתו מהאצילות.
ולפ"ז צ"ל דמש"כ המטה יהודה דמוכח
מדברי החוס' ומהרי"ל דגם ע"י כובסת
נכרית אסור לכבס, ולכא' מה ראוי, הא
איכא למימר דרק כובסת ישראלית אסור,
דהכובסת היא שעושה את האיסור, וצ"ל
דמלשון החוס' משמע דהאיסור הוא על

בגדי ישראל אע"פ דליכא שמחה כשמכבס
לאחרים, עכ"ל דהנותן מסיח דעתו
בנתינתו הכלים להכובסת, ע"ש. וכן דעת
היד אפרים כאן.

ועי' צביאור הגר"א שהביא ראוי מדברי
הגמ' במס' תענית, דאין חילוק בין
כובסת נכרית לכובסת ישראלית, ע"ש.

האם בנתינתו לבובם הוי האיסור משום
היסת הדעת או לא

[ובדרך אגב יש להעיר דמלשון המחצית
השקל שם משמע קצת, דס"ל
דמש"כ המג"א דיש שמחה בשעת הכביסה
הוא טעם אחר מדברי הראשונים, דנראה
כמסיח דעתו. וכן כ' הפרמ"ג (א"א ס"ק
י"ב) דמשמע מדברי המג"א דטעמא
דהיסת הדעת לא שייך כי אס צמי שכובס
בגדיו בעצמו, אצל צנותן לאחרים לא שייך
היסת הדעת, ורק טעם אחר יש צו והוא
משום שמחה, ע"ש.

אמנם הלבושי שרד כ' דהכל הולך אל
מקום אחד, דע"י שיש לו שמחה
שנותן בגדיו לכבס עי"ז מסיח דעתו,
וההיסת הדעת נוצע משמחתו, ע"ש].

אמנם דעת הצ"ח, דאיסור כיצוס ע"י
נכרית אינו אסור רק ממנהגא,
וס"ל בפשיטות דהיסת הדעת לא שייך רק
כשמחזיק בעצמו בהכיצוס, וע"כ כשנותן
לכובסת נכרית לא שייך הך טעמא, ורק
ממנהגא הוא לאסור.

הנותן, ועכ"ח דמיירי בכל גוונא גם כשהכונס הוא נכרית, דעכ"פ על הנותן איכא איסורא].

ובן דעת הגר"א שז"ל צקוור לדברי הירושלמי, וצ"ע ז' צ"ח כוונתו שצ"ח לחזק על דברי המג"א הסובר דכל האיסור לכנס בגדי נכרים הוא רק משום מראית עין.

נמצא שיש לנו ג' דיעות באיסור הביבוס

(א) דעת התרה"ד והמג"א ודעמי', דצגוף הכניסה ליכא היסח הדעת, ורק לצעל הצגדים שיש לו שמחה צעת נתינתו, דדידי' שייך היסח הדעת.

(ב) דעת הצ"ח דלא שייך היסח הדעת כי אם צמי שמתעסק בהכניסה, ולא צנתינה לחוד, מיהו הי' אפ"ל, דצוה מודה דרק אם מכנס צגדיו שייך היסח הדעת משא"כ צמכנס צגדי אחרים. אמנם ממש"כ צריש הסימן, דלא גזרו משום מראית עין צאיסור ת"צ, מוכח דעכ"ח מה דאסור לכנס צגדי נכריות, אינו משום מראית עין, כי אם מחמת גוף הכניסה.

ודעת הגר"א ומטה יהודה דצכל גווי שייך היסח הדעת, צין כשנותן צגדיו לכונס, וצין כשמכנס צעלמו אפי' צגדי אחרים.

ועי' צהערות צפנים מה שהערנו עוד צדין זה כשנותן לכונס ישראלי.

סעי' מ"ז

ביאור מחלוקת הפוסקים בדין ביבוס לקטנים שלא הגיעו לחינוך

ב' המחצר (סעי' י"ד), אסור לגדולים לספר לקטנים ולכנס כסותם צצווע שחל ט' צאצ להיות צתוכה. וכ' הרמ"א, מיהו צגדים שמלפפין צהם הקטנים לגמרי, שמוציאין צהם רעי ומשחינין צהם, הני ודאי משרא שרי, ואפי' צצגדי שאר הקטנים נוהגים להקל.

שני טעמים לאסור ביבוס לקטנים והנפק"מ

וב' המג"א (ס"ק ל"ח) [וצשו"ע הרגיל יש צצרי המג"א טעות הניכר, ונמשך

אחריו צמחצה"ש וכן צמ"צ] דצתרומת הדשן (ס" קנ"ב) כ' דגם צקטן שייך אצילות מתרי טעמי, א' משום חינוך, צ' משום עגמת נפש, והיינו שיש עגמת נפש להגדולים צמה שאינם יכולים לכנס צגדי הקטנים [ואין לומר דהעג"נ הוא צמה שהקטנים אינם לוצשים צגדים מכונסים, דא"כ עכ"פ יהי' מותר לכנס להניח, דצוה לא שייך הך טעמא, ועכ"ל דצגוף הכיזום יש שמחה קצת מאחר שמכנסים צגדי צניהם, ורק משום זה לחוד א"א לאסור, דרק משום שמחה צכיזום צגדי עלמו

מתחלת דצרי הרמ"א שהוסיף על דצרי המחצר דצקטנים המלפפים צודאי משרי שרי, משמע דס"ל דעת המחצר דאפי' צקטנים שלא הגיעו לחינוך אסור הכיזום, ורק צקטנים המלפפים שרי. אמנם צמה שכ' הרמ"א אח"כ, שנהגו להקל אפי' בצגדי שאר הקטנים, לא ציאר צזה צאיזה קטנים הוא דמיירי.

והנה צחיי אדם כ' צזה"ל, אסור לגדולים לספר לקטנים ולכצם כסותם, מפני שצריך לחנכם (ונ"ל אפי' לא הגיעו לחינוך משום עגמת נפש) צצצת שחל ט"צ צחוכו, אצל צגדים שמלפפין צהם הקטנים לגמרי וכו' מותר, וכן שאר צגדי קטנים צני צ' וג' שנים נוהגין להחיר, ע"כ. ומשמע מדצריו דהשווה דעת הרמ"א עם דעת הלצוש, דגם הרמ"א לא כ' להקל צכל הקטנים שלא הגיעו לחינוך, רק צצני צ' וג' שנים. וציאור דצרי הרמ"א לדעתו הוא, דאעפ"י דקטנים צני צ' וג' שנים אין מוציאין רעי תמיד, מ"מ מאחר שדרכם ללכלך צגדיהם תמיד, גם צדידהו נוהג האי החירא שמותר לכצם צגדיהם צכל אופן.

אמנם מדצרי הפרמ"ג (א"א ס"ק ל"ט) משמע דס"ל דעת הלצוש דקטנים עד צני ג' וד' שנים הם צכלל קטנים המלפפים, וא"כ לדעתו הלצוש חולק על דצרי הרמ"א, וע"ש שחמה עליו הפרמ"ג דאין לאסור צקטנים רק צצני שש ושצע מטעם חינוך.

אסרו, וע"כ כ' דעכ"פ יש לאסור מטעמא דע"י מניעת הכיזום יגרום עגמת נפש, וו"צ]. וכו' הפוסקים דנפק"מ צין הטעמים, צקטן שלא הגיע לחינוך, דלפי הטעם של עג"נ גם צדידהו איכא איסורא.

טעם שלישי באיסור ביבום לקטנים

והנה הדצרי פשוט, דהמג"א אציל צזה לטעמי' דס"ל לעיל דמה דאסור לכצם צגדי נכרים הוא רק משום מראית עין, משא"כ לדעת הגר"א והמטה יהודה שהצאנו לעיל, דס"ל דצגוף העסק צכיזום צאין ^{אוצר החכמה} היסח הדעת, ואין נפק"מ צצציל הוא מכצם הצגדים, א"כ לא צריכנא לכל הנך טעמי, דהא לא גרע צגדי קטנים מצגד ^{המחבר} צצצים, וו"צ. ועי' ציד אפרים (סעי' ה') שהוכיח צאמת מהך דינא דכיזום צגדי קטנים דאין האיסור על הכוצם כי אם על הנותן, וע"ש מה שהק' לפי זה.

ובדברי הלצוש מצואר דס"ל כדעת הגר"א, די' איסור צגוף הכיזום דז"ל, וכן אסור לכצם כסותן של קטנים, כדי שלא יסית דעתו מן האצל כדלעיל, ודוקא כסות של קטנים כגון צני ג' וד' שנים, אצל צגדי הקטנים המטנפים ע"מם ומוציאין רעי ומשחינים אותם, הנהו משרי שרי לכצם שאין צכיזום זה משום שמחה.

בירור בדעת המחבר ורמ"א

והנה דצרי המחצר סתומים צזה, ואין מצואר דצריו טעם האיסור, אמנם

ולפי דעתו היינו ציאר דצרי הרמ"א, וע"ז סיים הרמ"א דנהגו להקל בכל המקודם כ' הרמ"א דלדעת המחזר דלא חילק ומשמע דאסר בכל הקטנים, עכ"ז בקטנים המלפפים צודאי משרי שרי, לחינוך. וע"ע צפרמ"ג (ס"ק ל"ט), ול"ע צוונתו שס. ולדינא נחצאר צפנים.

סעי' י"ז

טעם ההיתר בבגדי קטנים המלפפים

הנה דצרי הלבוש מצואר דמה דשרו לכנס בגדי קטנים המלפפים אין ההיתר משום דצגדיהם מלוכלכים וא"א להם צלא כיצום, רק מעיקר הדין הוא דשרי, דאין כיצום כזה גורם היסח הדעת, וע"כ מעיקר הדין הוא דשרי.

רצ עם הכיצום, אצל הכא מה לנו אם מתעסק זמן רב או מועט, הלא צביצום צגדי קטנים לא שייך כל האיסור צכלל. ועכ"ל דס"ל דגם צביצום צגדי קטנים שייך היסח הדעת, ורק התירו משום דקטנים א"א להו צלא כיצום, וכ"כ צכף החיים (ס"ק קצ"ח). אמנם לפ"ז יוקשה לאידך גיסא, דא"כ מאי רצותי דחינוק, וגם הרמ"א ש"כ שיש להקל צשאר צגדי הקטנים, הא גם צגדולים דינא הכי דמותר לכנס צגדיהם אם מלוכלכים המה. ועכ"ל דהקולא צצגדי הקטנים שדרכם להשתין, היינו אף צאופן שאינו מלוכלך כל כך, מאחר שדרכם לכלך תמיד צגדיהם, התירו לכנס צגדיהם צכל אופן, דלא הצריכו לחפש ולדקדק צכל פעם אי הצגד מלוכלך הרצה או לא, ע"כ התירו הכיצום צכל אופן.

אמנם מדצרי המשנה צרורה דהציא טעם הלוש דאין צביצום הזה משום שמחה, וגם פסק כדצרי המג"א, מוכח דס"ל דאעפ"י דהיתר גמור הוא, עכ"ז לא יכנסו הרצה צפעס אחת.

ואפ' דהי' לו הוכחה לזה, דאם כל ההיתר הוא רק משום לכלוך, הא גם צגדול שרי כהאי גוונא כמו שהצאנו צפנים (סעי' י"א), וא"כ מאי הרצותא צצגדי קטנים יותר מגדולים, וע"כ כ' דצקטנים אין איסור כלל צביצום דאינו גורם לשמחה, ולפ"ז אפי' דשרי אפי' ציותר מכדי צורכו, וגם אפי' ציש לו די צגדים ואין לו צורך צביצום ג"כ שרי, דביצום כזה אינו גורם להיסח הדעת.

אמנם מדצרי המג"א (ס"ק ל"ט) דכ' דמ"מ לא יכנסו הרצה ציחד, ודימה זה למכנס צגדי קטנים צחיה"מ ע"ש, מצואר דלית לי' כדצרי הלוש, דאל"כ מה הדמיון לחיה"מ, הלא התם היינו טעמא שאין אנו רוצין שיתעסק זמן

סעי' י"ז

דין אבל שנגמרו השלשים מר"ח עד שבוע שחל בו ת"ב

אמנם הדגול מרצבה (על המג"א ס"ק י"ח),
כ' דקו' מעיקרא ליתא, דבשלמא
רחילה בחמין דגס תוך שלשים אינו אסור
מדינא רק ממנהגא כמבואר צו"ד סי'
שפ"א סעי' א' בהגה, וא"כ מאי חולמא
דהאי מנהגא מהאי מנהגא דאיסור רחילה
מר"ח ואילך, שנחיר לו אחר ר"ח עבור
מה שנהג איסור צימי אכלו, והי מינייהו
מפקת, ולכן זה וזה אסורים, אכל
בחספורה שכל שלשים אסור מדינא,
ומר"ח עד שבוע שחל ט"ז אינו אלא
מנהג, לכן מותר לגלח ואסור לרחוץ, וא"כ
ליכא שום פירכא מדצרי השכלי לקט,
ע"ש.

ואמנם לפ"ז כ' הדג"מ דלגצי כיצוס יש
ללדד לכאן ולכאן, וכוונתו לכאן,
דכיצוס ג"כ מעיקר הדין דתוך שלשים
מותר כיצוס, ורק שחוששין לדעת
הריצ"א, אמנם אפי' דזה חשיב יותר
ממנהג מאחר שיש מי שאוסר מדינא בזה,
ואנו חוששין לדעתו, וע"כ הוא עדיף
מהמנהג שלא לכנס מר"ח ואילך, ועכ"פ
דצרי הצ"ח אינו מבואר להדיא מה הדין
גצי כיצוס, ורק הטו"ז ס"ל בפשיטות
דה"ה כיצוס דינא הכי, אמנם ברחילה
בחמין צודאי א"א להקל אפי' בשעת
הדחק, רק באופנים המותרים ממילא,
ו"פ.

ב' הצ"ח, ונשאלתי באכל שאירע שלשים
שלו צי"ח בחמין, והשנתי דאין
להחמיר בחספורה, דאע"ג דבחכפורה
אכליו זה אחר זה מיקל בתער אכל לא
במספרים, מ"מ כאן שאינו אלא מנהג
בעלמא אין להחמיר כולי האי, אכל כה"ג
בשנת שחל להיות ט' באב בחוכה אסור
צין כציצוס צין בחספורה, ע"כ. ובמג"א
(ס"ק י"ח) הביא רק תחלת דצרי הצ"ח,
ע"ש. והטו"ז (ס"ק י"ד) הביא דעת הצ"ח
להקל צין כציצוס וצין בחספורה מר"ח עד
שבוע שחל בו, דס"ל דאעפ"י דצרי הצ"ח
מיירי בחספורה שאחר ר"ח, מ"מ ה"ה
כיצוס דהא גם כיצוס עד שבוע שחל בו
אין בו רק מנהג, וע"כ יש בו להקל באכל
אחר השלשים.

ובאליה רצה (ס"ק ל"ב) כ' להשיג על
דצרי הצ"ח, דהיולא מדצרי
הצ"ח דכל איסור שאינו רק ממנהגא יש
להחמיר באכל כהאי גונא, וא"כ ה"ה רחילה
בחמין שרי אפי' בשבוע שחל בו ת"ב, דהא
כל איסורו אינו רק ממנהגא, וא"כ הלא
מבואר בשכלי הלקט, דאפי' באכל שנודמן
שלשים שלו אחר ר"ח אסור לרחוץ בחמין,
ועכ"ח דאף מה שאסור ממנהגא יש
לאסור מר"ח ואילך, ע"ש שנשאר בחימה
על הצ"ח, ואחריו נמשכו כל הני הפוסקים
החולקים על הטו"ז והצ"ח.

נאמרו רק על מה דמזואר צטו"ז דגס
כשנגמרו השלישים יש להקל, ע"ז כ' דיש
לכדד לכאן ולכאן, וז"צ.

ובגוף קו' הא"ר, ע"ע צטו"ת זרע חמת
(ח"ג סי' נ"ח) שכ' ישוצ אחר צוה.

אמנם נראה צרור, דצאצל שנגמרו השצעה
מר"ח עד שצוע שחל צו ח"צ,
יודה הדג"מ דצודאי יש להחירו צכיצוס
צצורית, דהא צחוך השצעה מדינא הוא
דאסור צכיצוס, ומר"ח עד שצוע שחל צו
ח"צ, אינו אלא מנהגא, ודצרי הדג"מ

* * *

למחיר החכמה

02/17/2018

סימן ד

דיני לבישת בגדים מכובסים

סעי' ב'

אי מהני מה שמכינים את הבגדים לפני ר"ח בשבוע שחל בו ת"ב

כדי לחוש לדעת הריצ"א, וצוה הוא דכתב
דיש לסמוך צמה שלוש אוחו אדם אחר,
אצל צחוך השצעה לא מהני מה שלוש
אדם אחר.

ועל כן, מר"ח עד שצוע שחל צו שאינו
אסור מדינא רק ממנהגא, שפיר
איכא למימר דדינו כדין חוך שלישים, וכמו
דאז מהני לבישת אדם אחר, ה"ה דמהני
לבישת עצמו מקודם, ואפי' צחלי שעה או
צפחות מכך די.

ביאור דברי התוס' דגם תוך השבעה
מהני לבישת אחרים

והנה מקור דצרי הרמ"א הוא מדצרי
הסמ"ק דמיירי לאחר השצעה,
אמנם צחוס' (מו"ק כ"ד: סוד"ה ברכת אבלים)

אבל תוך שלישים בבגדים מכובסים

ב' הרמ"א ציו"ד (סי' שפ"ט סעי' א'), ואחר
ז' שרי [ללבוש צגד מכובס], והעולם
נהגו צו איסור, ונוהגין שאדם אחר לוצשם
תחלה ואח"כ לוצשם האצל, והמנהג עיקר
וכו', ואם לצשו אדם אחר רק שעה אחת
די צכך. וכ' הש"ך (סק"ד), כלומר זמן מה,
וא"ל שעה זמנית וכו', ע"ש. וכתבו
האחרונים דיש להקל צחלי שעה, ויש
שהקילו אפי' צרצע שעה, וצדעת קדושים
כ' דאפי' לרגע מהני, אמנם הפוסקים לא
נקטו כדצרי.

עב"פ מוכח מדצרי הרמ"א, דכל הנידון
הוא רק לאחר השצעה שמדינא
מוותר ללבוש מכובסים, ורק נהגו להחמיר

שמויע הרצה, ועכ"ז אין היתר רק כשלוזשו אדם אחר על יום או חצי יום דזוקא, ולא פחות מזה, וע"ש שסיים דאין לסמוך על היתר זה רק לצורך גדול.

ועב"פ מצואר מכל הנ"ל דצחוק השצעה אין שום היתר כלצישת אדם אחר, ואפי' לדעת הזרע אמת אין היתר רק צריצוי זיעה, כמצואר צהשאלה שם, וא"כ אפי' אם נניח דצאצילות ישנה קיל צמקלת מדיני אצילות, מ"מ קשה להקל כלצישת הצגדים על חצי שעה.

באיזה אופן מהני מה שלובש הבגדים לפני ר"ח על שבוע שחל בו ת"ב

ובשו"ת רצ פעלים (ח"ד סי' כ"ט), כ' צוה"ל, ועל שאלה הה', צנני אדם שמוכרחים להחליף הכתונת אחר ג' ימים מחמת הזיעה, הנה ודאי שגם אלו אין להתיר להם להחליף, אך יש להם תקנה שילצשו קודם שצת זו כתונת המכוצס צ' וג' שעות ויפשוטו אח"כ וכו', אך נריך שילצשו אותה מקודם צ' וג' שעות לפחות, כדי שתקבל מקלת זיעה מן הגוף ותתרכך מעט מקשוי הכצוס וכו'.

ודבריו א"ש לפ"ד הזרע אמת דכשמחליפו מפני זיעה הרצה, מותר אפי' צחוק השצעה ע"י שלוצשו אדם אחר מקודם על איזה שעות דוקא. ומשמע מדצריז דגם מפני זיעה לא התיר אלא אם כבר לצשו ג' ימים, דצשיעור הזה נחמלא צזיעה הרצה, אצל משום זיעה קלת

כ', 'ומיהו זה המנהג עתה, שמלצישין אותו לאדם אחר יום או חצי יום ואין זה קרוי צגד מכוצס לדידיה'. ודצרי התוס' מיירי צחוק השצעה כמו שהוכיחו צשו"ת לחמי תודה (סי' ל') וצשו"ת זרע אמת (ח"ב סי' קנ"ב), וצפשוטות הוי מנינן למימר דאין מחלוקת צין התוס' להסמ"ג, אלא דציוס או חצי יום מהני אפי' תוך השצעה, ואחר השצעה די אפי' צשעה קטנה.

אמנם דא עקא ששני הגדולים הנ"ל, ה"ה הלחמי תודה והזרע אמת, ס"ל דא"א להקל תוך השצעה אפי' ציוס או חצי יום, אלא שחלוקים דצצריהם וכמו שנצאר.

אוצר חכמים

דעת הלחמי תודה דמה דנקטו התוס' יום או חצי יום הוא לאו דוקא וצאמת די אפי' צשעה, ועכ"ז אין מחלוקת צין התוס' והסמ"ק, דהסמ"ק מיירי כשאינו מחליפו לצורך [משום לכלוך או שיש לו ערצוציא] אלא מחליפו רק לתענוג, וצוה כו"ע מודו דאין היתר להחליפו לתענוג תוך השצעה אפי' ע"י לצישת אדם אחר, ודצרי התוס' קאי כשמחליפו לצורך, ואז מותר כלצישת אדם אחר - אפי' לשעה - אפי' צחוק השצעה. אמנם מלשון הלחמי תודה הנ"ל משמע דאין היתר רק צמחליפו משום לכלוך או ערצוציא צראשו, אצל כשמחליפו משום ריצוי הזיעה, אפי' דצכלל תענוג הוא, ע"ש היטב.

ודעת הזרע אמת הוא דצצרי התוס' מיירי כשמחליפו לצורך וכגון

כ' שלצוש עוד איזה חלוקות שיהיה לו די על כל השצוע, ועכ"ח דלא הקיל רק להחליף פעם נוסף צאמנע השצוע, והיינו כמו שנתצאר דא"א להקל רק בזיעה הרצה. וע"ב לדינא אם כי הרצה נהגו להקל, מ"מ מלד הדין קשה להקל, וכל זה תלוי כפי החוס, וכפי ריבוי הזיעה, וכפי טבע האדם, אבל משום זיעה קלח ולהחליף משום תענוג לחוד, לכא' אין שום היחר.

22/07/2018

סעי' ה'

ברין בגדי זיעה

שאינו לצוש רק מפני הזיעה. הרי לנו שאעפ"י שהוא צגד של זיעה, עכ"ז לא התירו רק לכבוד שבת ולא צאמנע השצוע.

אמנם כמה פוסקי זמנינו נקטו להקל בזה, ועי' צשו"ת ויצרך דוד (סי' ע"ו) שרצה ליישב הראי' מהמג"א, דצאמנע צגדי זיעה הוי היתר בכל השצוע, ומה דלא התירו הרמ"א רק לכבוד שבת, היינו משום דצימיהם לא היו מחליפים צגדיהם כי אם פעם אחת בשצוע, משא"כ בזמנינו שמחליפין בכל יום, צודאי שרי.

אבל צדצרי הפרמ"ג (א"א ס"ק י"ד) מצואר דלא ס"ל הכי, דע"ש שטרח למלא טעם למה גצי הכתונת הקיל הרמ"א לכבוד שבת ואפ' דאפי' צכיצוס שרי כמצואר צמג"א שם, ואולם לגצי שאר צגדי

אין לנו ראי' מדצרי להקל אפי' צלצישת איזה שעות.

אוצר החכמה

אמנם צנן איש חי (דברים אות כ"א) שם כ' להקל גם צלצישת שעה אחת, וצ"ל דאצילות ישנה קיל מסתם אצילות, ועכ"ז נראה דלא הקיל כ"כ רק צמחליפו אחר כמה ימים, ואעפ"י שלא כ' צמפורש שם דאסור להחליף רק אחר כמה ימים, מ"מ כן משמע מדצרי, דהא נתן שם ענה צציוס שבת צצוקר ילצוש כתונת חדש, ולא

במה ראיות להחמיר גם בבגדי זיעה

ב' הטור צסי' זה, וכלי פשתן אין צהם משום גיהוץ וכו' לפי שהן קרובין לצשר ומתמלאין זיעה תמיד וכו'.

ומבואר מדצרי אלו דמיירי צצגדים הקרובים לצשר המקצלים זיעה תמיד, וכעין צגדים התחתונים שלנו, ועכ"ז לא התיר צתשעת הימים כי אם גיהוץ להניח, אבל ללוצשו אסור אפי' צכיצוס שלנו, וא"כ כ"ש לפי מה דפסק המחצר דלמנהגינו אין חילוק צין כיצוס שלנו לכיצוס שלהם, צצודאי יש להחמיר.

ובן משמע מסחימת צצרי המג"א (סק"ד), שעל מה שכ' הרמ"א דמותר להחליף אחת הכתונת לכבוד שבת, כ' המג"א דהמחמיר שלא להחליפו מנהג שטות הוא,

[מורי תשובה]

שבת החמיר הרמ"א שלא ללוזשו, וע"ש
שכ' ז' טעמים צוה. ואם נאמר כדבריו
דצגדי זיעה לא נאמר האיסור כלל, ומותר
להחליפו כדרך שמחליפו בכל שצוה, א"כ
אין כאן התחלת קו' כלל כמוזן, ועכ"ס
דפשיטא לי' להפרמ"ג דמשום סברת זיעה
לחוד א"א להחיר.

ביאור דעת המטה משה בדין זה

אמנם יש פוסקים שהעירו דמדברי המטה
משה (תשל"ו) אשר ממנו הם מקור
דברי המג"א משמע להיתר, ונעתיק לשונו
צוה: ומורי ז"ל [המהרש"ל] כתב בתשובות
(סי' כ"ז) הטעם מ"ש כחונת משאר צגדים,
דמשאר צגדים אין נראה כל כך לאצילות,
אבל כחונת אין עני שציראל שאין לו
כחונת לכן צצצת אס כן נראה. ועוד
שהכחונת אינו בכלל שינוי צגדים, כי הוא
משום זיעה בעלמא, ופעמים אפי' באמצע
השצוה לוצשין כחונת מכוצס היכא שנתמלא
זיעה צפרט צארננו, לכן אין זה קרוי שנוי
צגדים שאינו כל כך לכבוד שבת לכן מותר,
וכן אני רגיל להורות וכו', עכ"ל.

ומשמע דעתו דלכן מותר להחליפו צצצת,
דאינו נראה שמחליפו לכבוד שבת
מאחר שמשום זיעה לחוד מותר להחליפו
גם באמצע החול, וא"כ אעפ"י שהוא
מחליפו משום כבוד שבת, מ"מ אין זה
נראה, די"ל דמחליפו משום הזיעה, ולפ"ז
מוכח דמשום זיעה לחוד מותר להחליפו
אף באמצע השצוה.

אבל לאמיתו של דבר אינו מוכרח כלל
לצאר צד"ז דברי המהרש"ל והמטה
משה, וצפרט שכבר הוכחנו מדברי הטור
והרמב"ן להיפוך, גם יוקשה לפ"ז לשון
המטה משה צסיוס דבריו 'לכן אין זה
קרוי שנוי צגדים שאינו כל כך לכבוד שבת
לכן מותר', ואי נימא דצגד של זיעה
מותר להחליף מטעם זיעה לחוד, א"כ
מה זה שכ' שאינו כ"כ לכבוד שבת, הלא
מי שלצוש צכחונת שצוה שלימה צודאי
קיבל זיעה הרבה, ומותר לו לכתחילה
להחליפו.

אמנם יש לצאר דצריהם צפשיטות, דנראה
מלשונו דצחמת מן הדין הי' מותר
להחליף כל הצגדים לכבוד שבת, רק
דחקנתו הוא קלקלתו, דמאחר דלוצשו
לכבוד שבת, א"כ כשיראו צני אדם שצצת
עדיפא מאצילות ומשנה צגדיו, יצואו לזלזל
צהאצילות גם צחול. אך כל זה צצגדים
שאין הדרך להחליפן רק לכבוד שבת, צוה
הוא דאיכא האי חששא, אבל צצגדי זיעה,
יכול האדם לומר שהחלפת צגד זה - גם
צכל השנה - לאו משום כבוד שבת הוא,
רק דממילא הדרך להחליף פעם אחת
צצצוה משום שצשיעור הזה מתמלא עם
זיעה, וע"כ קצעוהו לשבת, וע"כ שפיר
מותר להחליפו גם צצצת חזון, דטעם
חומרא זו הוא רק כדי שלא יסצרו צני
אדם שצצת דוחה כל האצילות, ויצוא עי"ז
לזלזל צחומר האצילות, אבל צהחלפת
הכחונת דאינו מוכח דמחליפו משום כבוד

שבת, בזה לא גזרו שיצואו לזלזל בגוף האצילות. ונמצא מזה דעיקר ההיתר הוא משום כבוד שבת, וענין הזיעה הוא רק כדי להסיר הקלקול שאפי' לזמון מזה, ודו"ק היטב.

וע"כ לדינא מאחר שאין לנו ראי' צרורה מדברי המטה משה להיתר, גם דברי הטור וכמה אחרונים צרורים לאיסור, א"כ אין להקל בזה, רק אם מויע הרצה וכמו שנתבאר בפנים.

* * *

סימן ה

דיני לבישת בגדים חדשים

22/07/2018

סעי' ד'

בדין בגדים שגיהוצן ניכר

וצקעי' ג' כ' המחצר 'אסור ללבוש תוך שצעה, כלים חדשים לצועים וישנים יוצאים מתחת המכש'. והנה ראשית דברי המחצר האוסר בחדשים, י"ל דכוונתו לאסור בגדים חדשים אף אם לא גיהוצן עכשיו דמאחר בחדשים המה יש להם דין מגוהץ. אמנם סוף דברי המחצר קשים להולמן, דלמה הוצרך צינים שיהיו יוצאים מתחת המכש, הלא כ' צקעי' א' דכיצוס לחוד אסור תוך השצעה, וצכיצוס לא צעין יוצא מתחת המכש, ורק תוך השלשים דמותר צמכוס מדינא, ורק צמגוהץ אסור, התם הוא דצעין שיהיו יוצאים מתחת המכש.

ועב"ח ז"ל צדעת המחצר דמיירי בצגדים כאלו, שדרכם ללבושם על איזה ימים, ואח"כ להחליפם באחרת, ואמנם

בירור דברי הרמ"א בדין לבישת בגדי שבת בשבת חזון

עי' צפנים שהצאנו דברי המג"א צטעס איסור לבישת בגדי שבת בשבת חזון, דיש לו דין מגוהץ דגיהוצו ניכר.

והנה יש בזה צ' חידושים א' דאעפ"י דצגדו אינו מכוסם שה"ה לוצשו צכל שבת, עכ"ז אם מגהצו אפי' לא כיצוס מקודם, יש לו דין מגוהץ. ב' דאעפ"י דלא גהצו עכשיו מחדש, מ"מ מאחר שגיהוצו ניכר, יש לו דין מגוהץ ואסור.

והנה על חידוש הא', לכא' יש להציא ראי' מדברי המחצר (יר"ד סי' שפ"ט סעי' ג'). דהנה מצוהר שם צקעי' א', דאצל תוך השצעה אסור צלבישת מכוסקים ע"ש,

אדם אחר ללוצשו הוא צענמו, דהא על זה סמכין צמה שלוצשין את הצגדים לפני ר"ח כמו שהארכנו לעיל.

וצ"ל דהש"ך מיירי בצגדים שאין גיהוץ עומד על הצגד זמן רב, ובלציסת האחר נחלש הגיהוץ קצת, וע"כ שפיר מהני לציסת אדם אחר, משא"כ בצגדי שבת האלו שגיהוץ ניכר, ואין הלציסה גורע מהגיהוץ, שפיר אסר הרמ"א ללוצשו בשבת, וכן הוא לדינא בחול ג"כ כמו שהצאנו בפנים.

ואולי י"ל עוד סברא אחרת לחלק בזה אפי' בצגד שגיהוץ ניכר, דמאחר דסדר הצגדים העליונים, שלוצשו על ימים אחדים, ואח"כ מחליפו באחרת על איזה ימים, וחוזר חלילה, והיינו דאחר איזה ימים שוב אינו מרגיש הזיעה שנבלע תוך הצגד, וע"כ שפיר אמרינן דלא מהני מה שלוצשו בשבת הקודם, דהא אינו מרגיש שום חילוק בצגדו צמה שלוצשו בשבת הקודם. משא"כ התם דעכשיו לוצשו האדם האחר, וכשלוצשו מרגיש בצגד שאיש אחר לוצשו מקודם, ע"כ אעפ"י שגיהוץ ניכר, מ"מ אין לו כ"כ שמחה צוה, מאחר שמרגיש בלציסת האחר, ודו"ק.

אינו מכבס את צגדו צינחיס, וכדרך הרעק"ל שלנו, וע"כ חידש לנו המחבר דאעפ"י דלא כיבס מחדש את צגדו, מ"מ אם הוא יולא מתחת המכבס, יש לו דין מגוהץ ואסור, וע"ע צ"י שהציא דברי הרמב"ן שממנו מקור דבריו צשינוי לשון [ועי' יד אפרים כאן (טו"ז סק"ה) צסוף הדיבור מה שהגיה בדברי הרמב"ן], ומ"מ בדברי המחבר מסתבר לומר כדברינו. וא"כ מצוה דדברי המחבר דגיהוץ מהני על הצגדים האלו אף אם אינם מכובסים.

ונמצא ^{22/07/2018nm} מזה דחידוש הא' מדינא הוא דיש לו דין מגוהץ, אמנם חידוש הב' מצוה דדברי היד אפרים דחומרא הוא לומר דגם צוה דגיהוץ ניכר יש לו דין מגוהץ, וע"כ הקיל צוה בשבת ראשונה ע"ש.

ישוב דברי הש"ך, שלא יפתרו לדברי הרמ"א

והנה האחרונים העירו צהאי ענינא, ממש"כ הש"ך ציו"ד (סי' שפ"ט סק"ג) דלציסת אדם אחר מהני אפי' צמגוהלין צאצן חלקה ע"ש, וא"כ למה יאסר לציסת צגדי שבת, חיפ"ל דהא לצשו צענמו בשבת הקדום, ויהי דינו כמי שלוצשו אדם אחר. ואין לחלק צין לוצשו

סעי' ח'

אם בעל הברית מותר להשהות על עצמו את הבגדי שבת כל היום

והנה לגבי צר"מ צת"צ כ' המ"א (סי' תקנ"ט ס"ק י') צסס המהרי"ל, דאחר המילה פושטין הצגדים, והי' מקום לומר

עי' צפנים שהצאנו פסקו של הא"א (בוטשאטש) דמותר להשהות צגדי שבת אחר הצרית, וכן צמוצאי שבת, ע"ש.

הימים, שפיר יש לחוש למראית עין, ויהי' אסור להניחו עליו אחר הצרית.

אמנם היטב אשר חילק בזה צעמח"ס אוצר התשובות, דהנוצ"י לא קאמר כן רק לפי מה שהי' נהוג בימיו בצגדי שצת היו שוין לצגדי חול רק שהיו נאים ומכובדים ביותר [ועי' בערוך השלחן סי' תקנ"א סעי' י"א], וממילא אם יראוהו לובש צגדים מכובדים, יחשדוהו שאינו נוהג מנהגי אצילות צת"ב, אצל בימיו שלובשים צעקיש"ע וסטריימ"ל לכבוד הצרית, בודאי לא יחשדוהו שאינו נוהג מנהגי אצילות ושלכן הלציש עצמו בצגדי שצת, כי זולת צר"מ וחתונה לא נמלא מי שילביש את עצמו בצגדי שצת בחול, ולכן אם יראו אותו בצגדי שצת בודאי ידעו שהי' לו צר"מ ביום זה, ואם כי צת"ב בעצמו אין להקל מטעם זה כמוצן, מ"מ צתשעת הימים שפיר יש להקל ולפסוק כדעת הא"א הנ"ל.

דה"ה צתשעת הימים, אמנם לפ"מ שכ' צשיירי כנה"ג דכ"מ דהחמיר המהרי"ל לפשוט הצגדי שצת הוא רק לפי מנהגו שאחר המילה היו אומרים איוב וירמיה, ולכן אינו מן הנכון לקרות איוב וירמיה בצגדי שצת, אצל לפי המנהג שמלין אחר חלות או עד שעת מנחה אין קפידא אם נשאר בצגדי שצת או מפשיטם ע"ש, וא"כ כ"ש צתשעת הימים דינא להקל.

אמנם יש להעיר קצת לפמ"ש כ' צנוצי"ת (יו"ד סי' רי"ג) בטעם הדבר שצריך לפשוט הצגדי שצת אחר הצר"מ, אעפ"י דלכא"ו הלא כל היום הוא כעין יו"ט. ומיישצ דינא לחוש מפני מראית העין, שהאנשים הרואים אותו לא ידעו שהוא צעל צרית, וע"כ לא התירו רק צעת הצרית דאז ליכא משום מראית עין, וא"כ יש לחלק בין מוצ"ש חזון דלא שייך מראית עין, דכו"ע ידעי דלצב צגדים אלו משום שצת, משא"כ אחר צרית מילה צתשעת

* * *

סימן ו

דיני תיקון וקניית בגדים חדשים

סעי' א'

ביאור דברי הפוסקים בטעם האיסור של תיקון בגדים

ט"ז להיות צחוכה, דגרסינן בירושלמי פרק מקום שנהגו, נשי דנהיגי דלא למשחי

ב' הטור, כ' רצינו שצ"ט, דה"ה נמי כלים חדשים אסור לתקן צצת שחל

שױב איכא למילף מינה לענינינו, אעפ"י
 דלא שייך הך טעמא דהתם הכא, מסבירא
 זו דשמחה הוא לו. [ורק הצ"ח הוסיף,
 דאחר שמלאנו סמך דדברי הירושלמי שױב
 יש לו כל החומר כעין כיצוס וגיהוץ, וע"ז
 י"ל דשאר הפוסקים חולקים עליו, וס"ל
 דעכ"ז יש להקל בהם יותר מכיצוס
 וגיהוץ].

ובן מוכח דעת המג"א (ס"ק כ"ה), שכ'
 שם לצאר דברי הרמ"א שהקיל לתת
 לאומן נכרי אחר ר"ח ע"מ לתקנו על
 אחר ר"ח, וכ' המג"א דאעפ"י דכיצוס
 אסור, היינו לפי שזכר בגמרא לאיסור,
 משא"כ בגדים חדשים, והטעם לפי שעדיין
 אינו שלו ולא נקרא שמו עליו.

ולבאו' דבריו אינן מוציאים, דמאחר שכ'
 דאיסור זה לא נזכר בגמרא, א"כ
 מוצן שפיר החילוק שצין כיצוס לתיקון
 בגדים חדשים. וציאר המחלה"ש, דאעפ"י
 דאיסורו לא נזכר בפירוש בגמרא, מ"מ
 הן בכלל איסור גיהוץ. אמנם עדיין ז"ע,
 דא"כ למה הזכיר כלל הא דאיסור זה לא
 נזכר בגמרא, מאחר דס"ל דמסבירא אסור.

אמנם הדבר פשוט, דס"ל להמג"א, דאי
 הי' איסור זה מצויר בגמרא א"א
 להקל מסבירא זו דלא נקרא שמו עליו,
 דאין צוה די להסיר האיסור שיש צוה, ורק
 בצירוף זה שאיסור זה לא נזכר בגמרא,
 ע"כ אעפ"י שעדיין יש לאוסרו מסבירא,
 ע"ז מהני סבירא זו דלא נקרא שמו עליו.

עמרא מגו דעייל אצ מנהגא, ופירש רצינו
 נסים מלשון או צשתי או צערב, וכיון
 שהשתי אסור, כ"ש תיקון בגדים חדשים,
 וראוי להחמיר בזה מר"ח, דהיינו נמי בכלל
 מיעוט שמחה, ע"כ.

והב"י הציא שם מה שנתנו צירושלמי
 טעם למנהג הזה, מפני שצו
 פסקה אצן השתיה מהטעם כי השחות
 יהרסון. וע"כ נהגו הנשים שלא לערוך
 חוטי השתי.

וביאור דברי הרש"ט צפשוט הוא,
 דצעריכת חוטי השתי יש שמחה
 צעשייתו, וצתיקון בגדים חדשים השמחה
 יתירה מזה, וא"כ מדנהגו איסור צעריכת
 חוטי שתי, כ"ש די' לאסור תיקון בגדים
 חדשים.

אמנם צדרכי משה העיר ע"ז, דמנ"ל
 ללמוד תיקון בגדים חדשים מדינא
 דשתי, דילמא דוקא שתי אסור מטעם אצן
 שתייה, אצל שאר תיקונים שרי. וכוונתו
 דכשמחוקן צגד חדש ומחצר את הצדים
 להיות אחד, לא שייך צי' שתי וערב, ורק
 צאריגת הצגד צוה הוא דשייך שתי וערב.

וצ"ל ע"ד שכ' הצ"ח, דס"ל להרש"ט
 דצאמת יש סבירא לאסור את תיקון
 הצגדים דלא גרע מכיצוס וגיהוץ, רק א"א
 לנו לחדש איסור מעלמינו מה שלא מצויר
 צש"ס, אמנם מאחר דכבר מצויר
 צירושלמי מנהג לאיסור צעריכת חוטי שתי,
 אעפ"י דטעמא אחרתא אית ציה, מ"מ

וע"ע צביאור הגר"א דס"ל ג"כ דאיסור
תיקון צגדים חדשים מדינא הוא,
כדין כיצוס וגיהון, וע"ש שציאר דצרי
המרדכי שהוצא צצ"י ג"כ דכוונתו לאסרו
מדין כיצוס וגיהון, ורק הוסיף טעם שני
מהירושלמי, וס"ל דאיסור זה מדינא הוא

וא"א להקל צו יותר מאיסור כיצוס וגיהון,
וע"כ החמיר גם צמה שהציא הרמ"א
שנהגו צו להקל כמבואר צפנים, וצדעת
שאר הפוסקים ז"ל שהוא כמו שציאר
המג"א דמ"מ מאחר שאין איסורו נזכר
צגמרא, יש להקל צו יותר.

סעי' י"ב

^{אוצר החכמה}

בירור הלבנה בדין קנייה בסעי' ל באלו הימים

עי' צפנים שכתצנו דמן הדין מותר לקנות
צסעי"ל, וכאן נצאר הדברים.

שצביצוס לא מצינו שיש היתר לכצס ע"י
עכו"ס אף אם עכשיו הוא צוול יותר,
כמו"כ צקניית צגדים אין היתר צזה. ואין
לדמותו למו"מ, דלא אסרו לישא וליתן,
רק גזרו למעט צמשא ומתן, וע"כ שרי
צי' דצר האצד.

מו"מ אם יש ראי' להיתר ממה דהתירו
דבר האבר באיסור מו"מ של שמחה
לבאו' יש ראי' להיתר, ממה דמבואר
צסעי' צ', דמר"ס עד התענית
ממעטין צמשא ומתן, וכ' המג"א (סק"ז)
דרק מו"מ של שמחה אסור ע"ש, וכ'
הפרמ"ג שס דירי"ד הוי דצר האצד ושרי
צכל ענין אם מולא שס צוול יותר, ע"ש.
ולכאו' לפ"ז ה"ה צעניינו, דכמו דהא
דממעטין צמו"מ הוא מטעם שמחה,
ואעפ"כ התירו משוס דצר האצד, ה"ה
צקניית צגדים יותר משוס דצר האצד.

איברא דלפ"מ דקי"ל דאיסור תיקון
צגדים אינו חמור כמו כיצוס
ודלא כהגר"א, וצפרט דלהמחצר ליכא
איסור קנייה צאלו הימים, ורק הרמ"א
החמיר צזה, א"כ לא מסתצר להחמיר צזה
אפי' צדצר האצד, ואפי' אם נחמיר
כהגר"א, מ"מ הא כ' הצה"ל דאין
להחמיר כדצרי הגר"א רק צשצוע שחל צו
ת"צ, וא"כ מר"ס עד שצוע שחל צו צודאי
יש היתר.

אמנם צס' טל צרכה החמיר צזה, וכ'
דאין לדמות קניית צגדים לדין
ממעטין צמו"מ, דיסוד איסור קניית
צגדים הוא משוס תיקון צגדים שהוא
שמחה גדולה כמש"כ ציד אפרים,
ולהגר"א דומה ממש לכיצוס, וכמו

ראי' להיתר מדברי הרמב"ן בהל'
אבילות

אמנם הגאצ"ד דפה שליט"א הציא ראי'
צרורה דגס לדעת הגר"א אין

שרי, ואף דלח החיר הרמז"ן כי אם ע"י
אחרים, מ"מ כשא"ל ע"י אחרים שרי גם
ע"י עצמו כמש"כ הרמז"ן שם.

ויל"ע לפ"ד הפוסקים דלח דצרי
הירושלמי צמנהג הנשים שלא
לערוך חוטי שתי, לא הוי אסרינן תיקון
וקניית בגדים, דלפ"ז אפי' דצחל דלח
שייך צו אצן שתי, ליכא איסור צתיקון
וקניית בגדים מלד איסור שמחה, רק מלד
גוף המלאכה כמבואר ציו"ד סי' ש"פ,
וא"כ אפי' שאין לנו ראי' מהתם להכא.

אמנם כבר נחצאר דלדצרי הפוסקים הנ"ל
דהכא כל האיסור משום אצן
שתי, צלח"ה מסתבר די' להקל צזה,
מאחר דהאיסור צזה אינו מדינא].

ואף כי צשו"ע שם לא הוצא דצרי
הרמז"ן, היינו משום דדעת המחבר
דעת הרא"ש שהקיל עוד יותר מדצרי
הרמז"ן, ע"ש צצרי סופרים צאורך.

איברא דצצרי הרמז"ן מבואר שלא הקיל
רק צצרי שממילא היה קונה
אותו אפי' לא הי' מוצא אותו צול, וגם
צורר לו שלא ימלאנו צמן אחר צאותו
המחיר, וע"כ שפיר חשיב לצרי האצד,
ע"כ כחצנו צפנים, דכל ההיתר הוא רק
צאופן הנ"ל.

לאסור צזה, והוא ממש"כ הטור (יד"ד סי'
ש"פ), וז"ל אצל לענין לקנות מן השיירות
כדי שיקנה צול צזה חילק הרמז"ן, אם
אין צריך מהצרי אלא להשתכר צו אסור
ליקח אע"פ שהריוח ניכר שלוקח צול
מהשיירא, אצל אם צריך לעצדים ולשפחות
צהמה כסות וכלים לצרכו ודעתו ודאי
ליקח אותם וצודמן לו עתה מי שמוכר
צול והצרי ידוע שלא יצדמן לו אח"כ כמו
שיירא זו, צרי האצד הוא וכהפסד גמור
הוא וכו' ע"ש.

הרי לנו דהחיר הרמז"ן אפי' צחל לקנות
לצורך עצמו צרי האצד, ואעפ"י דלח
מצינו היתר צחל צכיצום אם הוא עכשיו
צול, ועכ"ח צריך לחלק צין איסור כיצום
לאיסור קנייה אפי' לדעת הגר"א, והחילוק
פשוט, דמלאכת כיצום הוא מלאכה
שממילא עושה מזמן לזמן, ולמה נחיר לו
לכצם עכשיו צול, דהלח צפעס הצא
כשיצטרך לכצם יכצם צגדיו אף אם יעלה
לו ציוקר, משא"כ צקניית צגדים שלא שייך
לקנותו כי אם פעם אחד, החירו לו
לקנותו משום צרי האצד. וא"כ יש לנו
ק"ו, דמה צחל דאסור צקנייה כל עיקר,
ולאו דוקא קניית צגדים, והיינו דאף
צקניית צרי שאין צו משום שמחה ג"כ
אסור משום מלאכה, עכ"ז צצרי האצד
שרי לו לקנותו, א"כ כ"ש צעניינינו דודאי

סימן ז

דיני אכילת בשר ושתיית יין

סעי' י"ד

בדין בעלי שמחה באכילת בשר ויין כל היום

התוספתא

ביאור דעת הדברי מלביאל

עי' צפנים שהצאנו דעת המקור חיים
^{אוצר החכמה} ד"ר מי' להקל בזה, וכאן נעורר מה
 שיש לדון בזה. וז"ל הדברי מלביאל (ח"ג סי'
 כ"ז), וע"ד צרית מילה אחר ר"ח מג"א
 ושולחין להמוהל לציתו בשר ויין מסעודת
 המילה, אם מותר לאכול, הנה המג"א
 צסי' תקנ"א סקל"ה כתב סתם שמי
 ששולחים לציתו אסור לאכול וכו', אצל
 נראה פשוט דזה קאי רק על הקרואים
 לסעודה, אצל המוהל וסנדק מותרים
 לאכול כששולחים לציתם, דהא כתב המג"א
 צסי' תקס"ח סק"י לענין הא דס"ז שם
 שמוותרים לאכול בציתם אף משלהם אף
 קודם סעודת המילה מפני שיו"ט שלהם
 הוא, וז"ל.

והיות שחילא דילי' הוא מדברי המג"א,
 ע"כ נעתיק דבריו, דמיירי התם
 בתענית זה"כ שכ' הרמ"א שאם אירע
 צרית מילה מנזה לאכול וא"ל התרה, וכ'
 המג"א דמיהו קודם הסעודה אסור לאכול
 ולשתות בציתו, מיהו הצעלי צרית מותרים
 לאכול מיד דיו"ט שלהם הוא. ודבריו
 מנזארים דסתם בני אדם מוטל עליהם
 החוב להתענות, ורק כשהולכים לסעודת

מנזה הותר להם לאכול, ומאחר שכבר
 הותר להם לצטל תעניתם, פשוט שמוותרים
 לאכול כל היום, והצעלי צרית שהיו"ט
 שלהם הוא, ע"כ אין עליהם חובת תענית
 כלל, ומוותרים באכילה אפי' לפני המילה.
 ולפ"ז שפיר הסמיך הדברי מלביאל דה"ה
 צעניינו, אע"פ דזה צרור דאחר
 הסעודה אסורים כל המסודים בצשר ויין,
 ולא אמרינן דדינינן להו כדינא דסי'
 תקס"ח דאחר הסעודה מותרים כולם
 באכילה, אין זה קו' דדוקא התם דכבר
 נתצטל תעניתם, אין שום סיבה לאסורם
 באכילה אחר הסעודה. משא"כ בתשעת
 הימים, שיש איסור בשר ויין בכל רגע,
 ורק משום סעודת מנזה התירו, ע"כ
 שפיר אסורים בצשר ויין אחר הסעודה,
 משא"כ הצעלי שמחה שחידש המג"א
 דמאחר דיו"ט שלהם הוא אין עליהם
 חובת תענית כלל, א"כ ה"ה דאין עליהם
 איסור בשר ויין כלל, דהלל יו"ט שלהם
 הוא, וע"כ מותרים בצשר ויין כל היום.

דעת האלי' רבה משמע דאין היתר יותר
 בבעלי שמחה

אמנם לכאוי' יש להעיר על הדברי
 מלביאל, מדברי האלי' רבה (ס"ק

מצעלי השמחה אשר יום זה הוא היו"ט שלהם, ומותרים בצער ויין לכתחילה, מליחנו לתינוק שאינו צעל שמחה כלל.

וצ"ל לדעת הא"ר, אין להציא ראי' מדינא דהמג"א דסי' תקס"ח, דאפי' דדין צער ויין צאצלות המקדש חמור יותר, וגם יש סצרא דרק לגבי תענית שייך לומר דמאחר דיו"ט שלהם הוא, ע"כ אין להם להתענות, משא"כ הכא דמותרים צאצלה, ורק בצער ויין גזרו, אפי' דגם לצעלי שמחה אין להחיר מחמת סצרא זו דיו"ט שלהם הוא, ורק בצעודת המלוכה ^{אוצר החכמה} עזמה הוא דהחירו, ועכ"פ לפ"ז צ"ע לדינא אי יש להקיל כדעת הדצרי מלכאל וההתעוררות תשובה.

כ"ג) ואל"י זוטא (ס"ק י"ב) והוצא צצאר היטב (סק"ל), שכ' 'וכן כוס צ"ה אחר המילה נוהגין ליתן לתינוק'. והנה צין אם נעמיד את דצריו כפי אשר כתבו קצת מפורשים דצ"ה ר"ת צרכת המזון, וס"ל דאפי' צכוס של צרכת המזון שלאחר סעודת מלוכה אסור לגדולים לשותותו, ודלא כדעת הפרמ"ג (א"א ס"ק ל"ב), וצין אם נאמר דצ"ה ר"ת צרכת המילה, ור"ל דצצרכת המילה אסור לגדול לשותותו [ועי' צשו"ת אגלי צצס סי' נ"ו מה שהאריך בזה], מ"מ יוקשה לפי דעת הדצרי מלכאל וההתעוררות תשובה, דלמה הצריכו ליתנו לתינוק, ואנן קי"ל לדינא דגם תינוק שלא הגיע לחינוך צצילות אסור בצער ויין, הלא טוב לנו ליתנו לאחד

* * *

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 76

דברי אגדה

לימי בין המצרים

שנאמרו ע"י הרה"ג ר' שמעיה לעזר שליט"א
דומ"ץ וראה"כ דקהל יטב לב דסאטמאר

אה"ח 22/07/2018

תשפ"ח

יו"ל ע"י תלמידיו ושומעי לקחו

תמוז תשע"ב, לונדון יצ"ו

מפתח המאמרים

מאמר א:

בגודל מעלת ימי בין המצרים ושבבת חזון

מאמר ב:

משנכנסם אב ממעטין בשמחה

מאמר ג:

בענין כפרת העוונות ע"י צער הגלות

מאמר ד:

בגודל מעלת ציפוי לגאולה

22/07/2018

מאת

מאמר ה:

בענין בנין ביהמ"ק העתיד והתקרבות הגאולה

דברי אגדה לימי בין המצרים

אגדה 22/07/2017

מאמר א

בגודל מעלת ימי בין המצרים ושבת חזון

כ"א ימים ולילות שבבין המצרים הם נגד מ"ב מסעות

כ' בספה"ק עבודת ישראל (פ' מסעי) והנה פרשה הזאת נקרא תמיד בין המצרים שהם נחשבים כ"א יום, וכ"א יום וכ"א לילות הם מ"ב, כנגד מ"ב מסעות שצריך לעבור בין המצרים כמה מסעות לתקן הכל ולעבוד את ה', הגם שהזמן גרמא להיות עצב ונאנח על חורבן בית ה', עכ"ז יש לחזק א"ע ולטהר לבבו ולעבוד ה' בתורה ותפלה בשמחה, בפרט בשעת אמירת שירות ותשבחות, ע"ש באורך.

בבין המצרים אפשר לתקן כל הנסיונות של כל ימי חייו

והנה כ' בשפתי צדיק בשם החי' הרי"ם, שכל איש מישראל עובר אלו המסעות במשך ימי חייו. ולפ"ז י"ל שבימי בין המצרים אפשר לתקן כל הנסיונות של כל ימי חייו.

ימי בין המצרים הם נגד ימים הנוראים

כ' באמרי פנחס (אות שנ"ח) שב"ב ימים של קטנות שמי"ז בתמוז עד אחר תשעה באב הם נגד כ"ב ימי הגדלות שמראש השנה עד שמחת תורה, וביאר הוא ז"ל אף ששם כ"ב ימים חוץ ש"ת, זהו משום ספיקא דיומא, וגם כאן יש דוגמתו עשירי באב, לכך שם בראש השנה הוא יום הזכרון ובי"ז בתמוז סגולה לכתוב קמיע לזכרון וכו'.

וב' שם עוד, רכמו שכאן מתחיל ימי השכחה מיום י"ז בתמוז שם ההיפוך ראש השנה יום הזכרון, כאן ט' ימים אסור לאכול בשר ולשתות יין ושמחה, ושם זמן שמחתינו. וביום הט' כאן אסור בדברי תורה ושם שמחת התורה. ואמר שיש

עוד כמה דברים זה לעומת זה, על כן צריך לילך בהדרגה בקטנות בימים ההם כדי שיוכל לבוא לגדלות בימים הנוראים וכו', ע"ש.

תה"פ 22/07/2018

ובמאור ושמש (פרשת פנחס ד"ה וביום השביעי) כ' שמי"ז בתמוז עד תשעה באב הוא כ"א יום, כנגד כ"א יום שמר"ה עד הושענא רבה, אלא אלו הם בהעלם ואלו הם באתגליא. ובאוהב ישראל (פ' פנחס) כ' דאלו הכ"א יום הם נגד ^{אוצר החכמה} כל המועדים שמספר ימיהם עולה כ"א.

ושורש הדברים כבר כ' במהרש"א (בכורות דף ח':) ע"ש שהאריך, ותו"ד הוא שכמו שהכ"א יום שמר"ה עד הושענא רבה, תולדות ליבון עון וכפרה עליהם, כן גם ימי כ"א יום פורעניות מי"ז בתמוז עד ט' באב היו תולדות ליבון עוונות כי הצרות והיסורין מכפרין במ"ש הגלות מכפר.

ימי בין המצרים הם הכנה לימים הנוראים

ובאמרי פנחס (אות שפ"ה) כ' בענין הזה באו"א, שתשעה באב הוא הקדמה לימים נוראים, שבכל דבר צריך להיות פושט צורה ולובש צורה, כמו בחטה שאדם זורע בארץ אינה נעשית ממנה שכולת עד שגורקבת, ואם היתה נוקבת לגמרי גם כן אי אפשר להיות ממנה דבר, רק יש מדה ושיעור עד כמה תרקב עד שישאר בה צורה בהעלם גדול בחכמת השי"ת, אז מתחיל להתחדש בה צורה חדשה ליעשות שיכולת. וכן בימי המצרים שולט בהם השכחה, לכן בי"ז בתמוז דוקא כותבין קמיע לזכרון, ובתשעה באב יושבין על הארץ להשוות עצמינו עם הארץ, ואח"כ הולכין אל הקברות להתחבר אל המתים שמתחת לארץ, ואח"כ מתחיל להתלבש צורה חדשה על ימי ראש השנה ויום הכיפורים, על כן במקום שיהיה האדם בראש השנה ויום כפור צריך להיות באותו מקום בתשעה באב הקודם.

שבת חזון גדול יותר מכל שבתות השנה

כ' באוהב ישראל (לשבת חזון) די"ל אשר שבת חזון הוא יותר גדול במעלה מכל שבתות השנה, ע"ד שנשאלתי פעם לבאר המדרש דאיתא שם לא היה יום מועד לישראל כיום שנחרב בהמ"ק, והוא פלא, אמנם בשום שכל והערת לב, י"ל בזה ע"ד מאחז"ל חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך, והמשכיל יבין ע"ש.

ע"י הפירוד שיש בינינו לאבינו שבשבמים בת"ב נולד משיח

וב' הבני יששכר (מאמר ג' אות א') שמעתי בשם הרב הקדוש מוריני הרב ר' פנחס מקארעץ וצוק"ל, על הא דאמרו רז"ל בט' באב נולד בן דוד, הטעם להיות נשמת משיח בן דוד היא נשמה היותר גבוה וכוללת, ואם כן צריכין ללדת זאת הנשמה זוג היותר עליון, והנה נוכל להתבונן בענין אהבה גשמית בעולם הזה כענין אהבת חברים ואיש עם אשתו, בהיותם ביחד לא תוכר כל כך האהבה, מה שאין כן כשרוצים להיפרד ולהרחיק נדוד לזמן רב, אז יתפעלו הנפשות באהבה יתירה אהבה עזה מגודל הגעגועים, ועל כן חייב אדם לפקוד וכו' בשעה שיוצא^{אוצר החכמה} לדרך. ואם כן תתבונן לפי זה דבשעת הפירוד אז הוא הזוג באהבה יתירה ביותר, ומקרי זוג היותר עליון ונולד מזה הנשמה היותר עליונה, על כן להיות בעוה"ר הפירוד בין הדבקים נעשה בתשעה באב, מיקרי בעוה"ר יום יציאה לדרך, נולד מזה הזוג משיח, הנשמה היותר עליונה וכוללת, עכדה"ק.

שבתות שבגלות גדולים יותר מהשבתות שבזמן הכיהמ"ק

וענין הזה ששבתות בשבועות האלו הם יותר גדולים מכל השנה צובנים היטב עפ"ד התפארת שלמה (בחוקות), עה"פ אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה תשבות וגו', וז"ל: הנה מבואר בכתבי האר"י ז"ל כי גם בזמן הזה אע"פ שבהמ"ק הוא חרוב ואין עבודה ואין קרבן, מ"מ בשבת הנה נעשים כל היחודים ממילא בהעלאת העולמות כמו קודם פגם אדה"ר, נמצא כי בשבת קודש אין חסר כלום אשר אנחנו בגלות, אך הכל יפה בעתו.

וזה שנאמר 'את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו', ר"ל כאשר שבתותי תשמרו יחשב לכם כמו שמקדשי תיראו בבנינו, כי היחודים נעשו עתה בשבת כמו מאז, 'ועוד נעלה השבת בהגלות יותר, אחרי כי כל ימי השבוע אין היחוד כתיקונו, לכן בשבת הוא ביתר שאת מבזמן שבהמ"ק הי' קיים, והוא בשלימות האהבה יותר', וע"ז אנו אומרים שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתינו והראנו ה' אלקינו בנחמת ציון, פי' ע"י שמקבל השבת בשמחה נכונה, אזי יחשב לנו כאילו ראינו ציון בבנינו, ובזמן הגלות, השבתות יותר טובים מבזמן שהי' בהמ"ק על מכוננו.

והנה זה הפי' הכתובים בהבטחה זו, 'אז' בהגלות, 'תרצה הארץ' העליונה, 'את שבתותיה' הם השבתים. 'כל ימי השמה תשבות'. פי' כל ימי השמה הם

זמן הגלות, תשבות יהיה להם שבתות טובים, 'אשר לא שבתה בשבתכם עליה' כי בזמן בהמ"ק לא היו שבתים טובים כאלה.

[אוצר החכמה]

והאריך בזה עוד בפ' כי תצא, ופי' בזה מאמה"כ 'רב לך שבת בעמק הבכא' רק לך שבת גם בעמק הבכא הוא בזמן הגלות כוחו של שבת הוא רב מאוד, וז"ש מתנה טובה יש לי בבית גנוי ושבת שמה, ר"ל גם בבית גנוי שבהמ"ק נגנו יש לנו כח השבת כמו בזמן שהי' הבית על מכוננו, וזה שאמרו שבת קביעא וקיימא ע"ש.

[חנח"ט 22/07/2018]

ומעתה אם גדלה מעלת השבת בימי הגלות, מאחר שבימי החול אנו מרוחקין ממנו יתברך, א"כ ק"ו בשבתות שבימי בין המצרים, שבימי החול ההתרחקות יותר משאר ימות השנה, ע"כ בבוא יום השבת, אשר אין חסר כלום, וכאילו ביהמ"ק הי' קיים, ע"כ בחינתו גדלה משאר שבתות השנה.

שבת חזון בחינת רעוא דרעוין

ב' בשפתי צדיק (פ' דברים אות א') וכן עתה ט' באב שנקבע ר"ל בכי' לדורות יום אפל שבכל השנה, כדאי' בזה"ק וישלח (קצ"ה) שם"ה ימים נגר שם"ה גידין, ט' באב הוא נגר גיד הנשה, וקדושת השבת קודש מהפך החשכות לאור גדול, על ידי זה נקל לאדם לעלות גם ממאפיל שפעל לעצמו במעשים גרועים, שכן שמעתי מפ"ק זקני ז"ל בשם רבו מלובלין ז"ל ששבת קודש זה עת רצון גדול, דכמו שבזמן מנחה דשבת קודש מפני שהוא עת דין השבת קודש מהפך הדין לרחמים לכך רעוא דרעוא, כן כל השבת קודש הזה על ידי שהזמן עת דין כל השבת קודש בחינת רעוא דרעוא עכל"ק.

וב' עוד (לשבת חזון) שמעתי מפ"ק זקני ז"ל בשם הרבי מלובלין ז"ל, ששבת קודש זה כולו עת רצון כמו שלש סעודות, והטעם מפני כי מנחה זמן דין ושבת קודש מהפכו לרחמים לכך רעוא דרעוא, כן כל השבת קודש הזה, מהפכו השבת קודש לרחמים, על כן ניקל לאיש פחות שיתקן ויגיע לשורשו בקדושה, כי אי' בספרים קדושים שכל טעם החורבן מפני שכשהמלך בפלטרין שלו יש רכבות שומרים והרבה היכלות טרם יוכל מי לזכות להקביל פניו, מה שאין כן כשהוא בנסיעתו בדרך כשמוצא בית נקי מתאכסן בו, על כן צריך אדם לשיב אל לבו ויתבונן שח"ו בזה יש לו חלק בחורבן, כדי שבגולה יוכל בקל להתקרב בתשובה ופיוס. ובפרט שבת זה מוכן יותר לתקן חסרוננו ולזכות לשלימות. דכתיב

מה ידידות משכנותיך, ובמדרש שוחר טוב על פסוק זה, בית המקדש נקרא ידיד, מי שבנאו נקרא ידיד, בחלקו של ידיד, י"ל שכוונתו שגם ענין המשכון על עוונותינו הוא מטעם ידידתו, שראה ברוך הוא שנוכל יותר להתקרב בגלות לכך חרב המקדש שנקרא משכן, שעל ידי זה נכספה וגם כלתה נפשי כשעברו ב' אלפים שנה ואין לנו מקדש וכל עבודות הקדושים, על כל פנים מתעורר תשובה רבה עד מתי נשב בחושך זה, עד כלות הנפש לעבוד בבית המקדש, תשוקה זו הי' מכוון עיכוב הבנין, כי מה שבלב פנימי מגיע לפני בוחן כליות ולב לברו, ^{אוצר החכמה} וכו' ע"ש.

שבתות שבבין המצרים נגד שלש רגלים

ב' בשער יששכר (בין המצרים אות י"א), מקובל בידינו בשם הקדוש הרבי מלובלין זי"ע (אשר כל דבריו ברוה"ק) כי אלו הג' שבתות בין המצרים הם כנגד ג' רגלים פסח שבועות וסוכות עכתד"ה. והאריך שם וכו' דשבת חזון הוא כנגד סוכות ולכן מבואר בהפטרה לשבת חזון "ונותרה בת ציון כסוכ"ה" שזהו בשארית גלותנו אשר נותר לנו חיות ושמחה מהסוכ"ה עד אשר נזכה לסוכ"ת דוד הנופלת להקימה ב"ב ע"ש.

לידת משיח נשפע משבת חזון

ב' בפרי צדיק (דברים אות י"ג), דלכן נקרא שבת זה שבת חזון, לפי שבת"ב נולד משיח, ובימות המשיח כתיב והי' אחרי כן אשפוך את רוחי וגו' ונבאו בניכם וגו' בחוריהם חזיונות יראו, והנה כבר אמרנו שבכל שבת נכלל כל הקדושות בתוך ימי המעשה שאחריו, וכמו שאומרים וקדשתו מכל הזמנים, דשבת כולל כל קדושת הזמנים, וכמ"ש בווה"ק כל ברכאן וכו' ביומא שביעאה תליין, דשבת כולל כל הברכות וכל הקדושות שהם אחד כמו שנא' ויברך ויקדש, וכל מה שיש בתוך ימי המעשה ברכה וקדושה, מקבל מיום השבת שקודם לו, וכן השבת הזה שחל ת"ב בימי המעשה שאח"כ, הנה זה שהי' אז יום חורבן בית אלקינו אינו נכלל בשבת הקודם, דשבת הוא רק כללא דכל ברכאן וקדישין, אבל מה שיום ת"ב הוא יום הולדת נפשו ורוחו של משיח זה כלול בשבת זה שקודם ת"ב שממנו מקבל יום זה הקדושה זו וכאמור, ולכן נקרא שבת זה שבת חזון שבו ראוי שיולד משיח ויקויים אשפוך את רוחי על כל בשר וגו' בחוריהם חזיונות יראו.

מאמר ב

משנכנס אב ממעטין בשמחה

טעם התחלת האבילות בר"ח מפני שבו מת אהרן הכהן

(א) כ' בספה"ק מעשה רוקח (לחודש אב), במס' תענית משנכנס אב ממעטין בשמחה, אר"י משמ' דרב כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אב מרבין בשמחה וכו'. ויש לדקדק דהלשון כשם משמע שמדמי אותם להדדי, והרי הם בהיפך זה מזה.

ונראה ליישב באופן זה, דרב מדייק הכי, דתנא דמתניתין קאמר משנכנס אב ממעטין בשמחה, וקשה מנ"ל לאקדומי פורענותא, דילמא דוקא ט' באב חייב להתאבל, או לכל היותר מז' באב, שאז נכנסו העכו"ם בהיכל, ומנ"ל להקדים משנכנס אב, אע"כ אית לי' לתנא איזה לימוד, ולכך קאמר כשם שמוכח מלימוד זה שמשנכנס אב ממעטין, כך מוכח מלימוד זה גופא דמשנכנס אדר מרבין בשמחה, דליכא מידי דלא רמזי באורייתא, והיינו דעינינו רואות בכל מיתות הצדיקים הכתוב בתורה לא כתב בשום א' מהן באיזה חודש או באיזה יום מת, רק באהרן הכהן נאמר ויעל אהרן וכו' בחדש החמישי בא' לחודש, וידוע דגדולה או שקולה מיתת צדיקים כשריפת ביהמ"ק [כדאי' במס' ר"ה דף י"ח ע"ב], לכך כתבה לנו התורה זה היום להורות דמיד שנכנס אב יש למעט בשמחה דמיד ריע מזלא דישאל שמת בו אהרן. וידוע דמשה ואהרן שקולים הם, וא"כ קשה למה לא כתבה התורה מיתת משה ג"כ באיזה יום הי', כדי לידע ג"כ למעט שמחה באותו יום דאנן ילפינן דמרע"ה מת בו' באדר מכח קראי דיהושע, והעם עלו מן הירדן בעשור לחודש הראשון כדאיתא בקידושין (דף ל"ח ע"א), ולמה לא כתבה התורה בפ' אותו היום, אלא דהתורה העלימה בכיוון אותו יום, דבא להורות דמשנכנס אדר מרבין בשמחה, ולכך לא כתבה התורה בפ' אותו היום כדי שלא למעט בשמחה.

ובזה מבואר כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה מכח דהתורה כתבה בפ' יום מיתת אהרן בר"ח אב, מזה מוכח דכך משנכנס אדר מרבין בשמחה מדלא כתבה התורה בפ' יום מיתת מרע"ה וק"ל, עכ"ד הנפלאים.

והנה דבה"ק צריכים ביאור, דכי בשביל מיתת אהרן הכהן ע"ה שמת כבר מלפני ג' אלפים שנה נתחייב להתאבל בכל שנה ושנה, ולצער עצמינו מלהחליף הבגדים ולמעט כמו"מ ולמנוע עצמינו מאכילת בשר, ודבר זה לא מצינו בשום הסתלקות צדיק אחר, והלא דבר הוא. גם יש לדקדק במה נשתנה חודש אדר אשר בו מת משה רבינו ע"ה, אשר לא הוצרכנו להתאבל עליו בחודש זה, והלא שניהם שקולים היו.

אהרן הכהן הכנים השפייע מדת השלום על בני

וי"ל בזה דהנה מדתו של אהרן הכהן ע"ה היה מדת השלום, כמו שאמרו חז"ל במס' אבות הוי מתלמידיו של אהרן הכהן אוהב שלום ורודף שלום, ופוק חזי מה דאי' במס' כלה (כלה רבתי פ"ג), שמונים אלף בחורים קרואים בשם אהרן יצאו אחרי מטתו, מאלו שרצו להתגרש, וע"י שאהרן השכין שלום ביניהם חזרו, ע"ש.

ואי' באבות דר' נתן (פרק י"ב) 'וכן שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה, הלך אהרן וישב אצל אחד מהם ואמר לו, בני ראה חברך מהו אומר, מטרף את לבו וקורע את בגדיו, ואומר אוי לי, האיך אשא את עיני ואראה את חברי, בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו, הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו, והולך אהרן ויושב אצל האחר ואומר לו, בני ראה חברך מהו אומר, מטרף את לבו וכו', וכשנפגשו זה בזה גפפו ונשקו זה לזה.

והקשה האהבת ישראל דלכאו' נראה שתחבולתו זו היתה יסודה בשקר, שהרי כשאמר אהרן לראשון שחבירו מטרף את לבו וקורע את בגדיו עדיין לא היה בן, כי עד עתה לא דיבר עמו אהרן ולא עוררו להשלים עם חבירו, ועדיין שונא היה לו כמתמול שלשום. ותי" דאמנם לא בן הי' הדבר, רק שכשבא אהרן אצל הראשון ואמר לו שחבירו מצטער וכו', אזי באמת היה כך, ותיכף כשפנה אהרן אל הראשון נכנסו הרהורי תשובה בלב חבירו, ונמצא שמעולם לא שיקר ולא שינה מן האמת, הרי לנו בזה עד כמה גדלה מדת השלום של אהרן הכהן, שרק בדיבור אל האחד הכנים בזה בלב האחר הרהורי תשובה אמיתית.

ביום מיתת אהרן נסתלק מדת השלום

וע"כ ביום שמת בו אהרן נסתלק מדת השלום מבין ישראל והוי כאילו מת מדה זו, וידוע אמרם ז"ל שבעון זה נחרבה ביתינו, ונמצא מזה כי שורש

החורבן הי' ממיתת אהרן אשר עי"ז נסתלק מדת השלום מבינינו, וע"כ שפיר יאות להתאבל מיום שמת בו אהרן, ואין הכוונה כי אנו מתאבלין על מיתת הצדיק הקדוש הזה, רק אנו מתאבלין על מדת השלום שנסתלק מבינינו ועי"ז נחרבה ביתינו נשרפה היכלנו.

ומעתה א"ש החילוק שישנו בין מיתת אהרן למיתת מרע"ה, כי באמת על מיתת אהרן עצמו לא היינו מתאבלים בכל שנה, ורק אנו מתאבלין על חורבן בית המקדש אשר נחרבה במדת השלום, ומדה זו נלקח מאתנו בשלימותה בר"ח אב, משא"כ בחודש אדר דלא שייך כל זה, אין אנו צריכין להתאבל.

מאמר ג

בענין כפרת העוונות ע"י צער הגלות

בחורבן ביהמ"ק נתקיים התכלית ע"כ נאמר בו והיה

אי' במדרש תנחומא (פ' שמיני), ר"ש אמר כ"מ שנאמר ויהי אינו אלא צרה, והיה אינו אלא שמחה, השיבו חכמים ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור, א"ל אף היא אינה של שמחה לפי שלא זכה העולם להשתמש באותו האור וכו', השיבוהו עוד והיה כאשר נלכדה ירושלים, א"ל אף היא אינה של צרה שאותו היום נטלו ישראל אפופסין על עוונותיהם שנאמר תם עונך בת ציון לא יוסיף עוד להגלותך, ע"כ.

ובדברי יחזקאל (ברשטיין) בהקדמתו, כ' לדקדק דלכאורה דברי המדרש פליאים המה, דאם עיקר בריאת האור שהיה אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו, אינו של שמחה, מחמת שנגזו אחר כמה דורות, והרי זה לא היה בהכרח מצד עיקר הבריאה, אלא מחמת שקלקלו במעשיהם, והדבר היה תלוי בבחירתם, ואעפ"כ כ"כ קשה הדבר לפני המקום מה שמנע מרשעים אורם, עד שגם עיקר הבריאה קודם הגניזה אינה של שמחה, וא"כ איך אפ' שבחורבן ירושלים יהי' שמחה מחמת שנמחלו ע"י עוונות בית ישראל, אם היה מעורב בה כמה צרות ויגון ואנחה, והלא השמחה ההוא מתבטל במיעוט דמיעוטא תוך הים הגדול של הצרות שהיו שם, ונמשכות עד היום הזה.

אמנם ביאור הדברים הוא, דלא יתכן להיות שמח בדבר רק אם נתקיים התכלית אשר בו, וע"כ כיון שאור שברא הקב"ה הי' התכלית שיהי' כל אחד

רואה מסוף העולם ועד סופו ואור זה לא נתקיים, ע"כ יש בזה צער שעדיין לא נתקיים תכליתו, משא"כ חורבן בית אלקינן שתכלית החורבן הי' לכפר על עוונותיהן של ישראל ונתקיים התכלית ע"כ שפיר נאמר בו לשון והי', דשמחה איכא בגוה שנתקיים התכלית מהחורבן.

בשעת החורבן עשו ישראל תשובה רק כבר נגזרה גזירה

ובדרך זה כ' הפרי צדיק (דברים אות י"ג), ליישב קו' הריטב"א על מה דאי' במס' יומא (דף נ"ד:) בשעה שנכנסו או"ה להיכל ראו הכרובים שמעורין זה בזה, הא אמרינן במס' ב"ב (צ"ט.) דבזמן שאין עושין רצונו של מקום פניהם לבית, ואז בשעת החורבן לא היו אז עושין רצונו של מקום ולמה היו אז מעורין זה בזה.

אך הענין הוא דאי' בירושלמי ומדרש (איכה פ"א ע') שבט' באב תיכף אחר החורבן נולד משיח, וכן הי' בהתחלת בריאתו של עולם, דכתיב והארץ היתה תהו ובהו שגדרש על ד' מלכויות וכתוב בתריה ורוח אלקים מרחפת על פני המים, וגדרש זה רוחו של מלך המשיח, ע"פ המים בזכות התשובה שנמשל למים שנא' שפכי מים לבך, וכן הי' כאן קודם שנחרב הבית היו באמת אין עושין רצונו של מקום שלא עלה על דעתם שיחרב הבית, אבל אך כשראו שנכנסו אויבים להיכל תיכף הרהרו כל ישראל תשובה, רק שכבר נגזרה גזירה וכמו שהוכיחם ירמיה למה לא עשו תשובה עד שלא נגזרה גזירה שאז לא היה נחרב, ואז תיכף נעשו ישראל בכלל עושין רצונו של מקום ומוזה נולד תיכף משיח, ואם היו מתקנים הכל הי' ראוי להיות תיכף תיקון האמיתי ע"י משיח שנולד, ומשום זה תיכף החזירו הכרובים פניהם איש אל אחיו, ולכן כשנכנסו האו"ה מצאו הכרובים מעורים זה בזה. וכן נולד באמת אז רוחו של משיח, דכמו שנולד בעוה"ז נפש שיהי' ראוי להיות משיח אם נזכה לכך, כן נולד נפש ורוח של משיח שנולד ע"י זיווג ויחוד זעיר ונוקבי' שע"ז מרמזין הב' כרובים, וכן בכל שנה בת"ב נולד משיח, שבכל דור יש נפש אחד שראוי להיות משיח אם יהי' הדור זכאי ע"ש באורך.

ובדרך זה פי' החת"ם (פ' מסעי) את הפסוק, היוחל ארץ ביום אחד וגו' כי חלה גם ילדה ציון את בניה, דיום א' היינו ט' באב, שהמתאבל בו זוכה ורואה בנחמה, נמצא חלה וגם ילדה, החבלים והצירים של אבילות והלידות של נחמה הם בפעם א', והיינו חלה וגם ילדה.

ע"י צער האבילות שיש לנו נתכפר כל עוונותינו

ובספה"ק ייטב פנים (במאמרים לחודש זה) הוסיף בהאי ענינא בשם אביו הרה"ק ר' אלעזר גיסן זי"ע לפרש דברי חז"ל, כל דור שלא נבנה בהמ"ק בימיו כאלו נחרב בימיו, דאותו הדור שהיו בעת החורבן, גודל הצער שהי' להם מפני החורבן כיפר על כל עוונותיהם, וע"כ כל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו, ויש להם ג"כ הצער הזה ממה שעדיין לא נבנה הבית, הרי זה כאילו הי' בעת החורבן, וגם עוונותיו מתכפרים.

ונמצא מזה כי ע"י האבילות שהאדם מתאבל על החורבן זה בעצמו הוא הבנין, לפי שע"י שמתאבל על חורבן בית ה' מתכפרים עוונותיו, וזה הוא עיקר הגאולה שיתכפרו עוונות בית ישראל.

טעם ללידת משיח בת"ב אחר חצות

קטן

22/07/2018

ויש להוסיף דהיינו טעמא דמבואר בספה"ק דבכל שנה אחר חצות היום נולד משיח, וזה הוא ע"י התשובה שעושין ישראל בעת הקינות, שמזה שבוכין על חורבן ביהמ"ק, ומה להם לבכות על דבר שכבר נעשה מלפני אלפים שנה, ועכ"ח שבכיתם על מה שעדיין לא נבנה ביהמ"ק, והוא מפני חטאינו הרבים, וע"י תשובתם זוכין ללידת בן דוד, ובכל שנה ושנה נעשה התשובה גדול ביותר מפני שמצטרפין אליו כל התשובות מהשנים שעברו על כל ישראל, וע"כ בכל שנה נתוסף הציפוי שעכשיו כבר נזכה לביאת הגואל ב"ב.

ובדברינו אלה יתבאר דברי הגמ' במס' מכות (דף כ"ד.) וכבר הי' ר' גמליאל ור' אלעזר בן עזריה ור' יהושע ור' עקיבא מהלכין בדרך, ושמעו קול המונה של רומי מפלטה ברחוק מאה ועשרים מיל והתחילו בוכין, ור' עקיבא משחק וכו', אמר להן לכך אני מצחק ומה לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה.

ולדברינו היינו דקאמר להו, דכיון שיש לכם צער הגדול הזה ממה שיש לעוברי רצונו כל הטובות שבעולם, זה בעצמו הוא הכפרה וא"כ בטוח אני שישלח הקב"ה כל טוב לבית ישראל כיון שכבר נתכפר עוונותיהם.

[ודברי הגמ' במכות איידי דאתי לידן נימא בה מילתא ע"ד הפשט, דהנה בגמ' שם אי', שוב פעם אחת היו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ור"ע מצחק, וכו' אלא תלה הכתוב

נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה וכו', עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה, בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת וכו'. ולכאן הדבר תמוה וכי הי' צריך לו לר"ע ראי' שתתקיים נבואתו של זכרי' הלא מצוה להאמין בדברי הנביא.

אמנם הפי' בזה הוא, דבודאי ידע ר"ע שיבוא אותו היום שתתקיים בו נבואתו של זכריה, אמנם הי' מסופק דאפשר שיש זמן מסויים שעד אותו זמן א"א שיהי' הגאולה, ועל זה הי' מתיירא. אמנם מכיון שתלה הכתוב נבואת זכרי' בנבואת אורי', ונבואת אורי' נתקיים, א"כ בודאי שגם נבואת זכרי' יכול להתקיים בכל יום ויום, וכמו שדרשו חז"ל עה"כ היום אם בקולו תשמעו].

ת"ב הי' ראוי להיות יום ששון ושמחה

ובענין הזה שע"י חורבן ביהמ"ק תמה עווננו, כ' החת"ס בדרשותיו (ח"ב דף שכ"ו). דברים נפלאים, וז"ל: ולולי ^{22/07/2018 10:00} דמסתפינא הוה אמינא דיום ט"ב גופי' יום ששון ושמחה הוא, כי אחר שהי' שנאה כבושה ט' מאות שנה, והיינו כל אותו זמן בדאגה מה יהי' בסופנו, וביום ט' באב נטלו אפיפוסים ותם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך, ותיל"ת נשארנו אם מעט מהרבה, מ"מ לא יוסיף להגלותך, וראוי להיות יום ששון ושמחה, אך האבילות והבכי בכל שנה על חרבן חדש בעוה"ר, כי אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו והרי כל שנה נחרב ביהמ"ק מחדש, נמצא ראוי לשמוח ולהודות על החורבן העבר וכו' וראוי להודות לה' ביום ההוא, ומשו"ה אקרי מועד, אלא שיען שעוונותינו האריכו קצנו ומוסיפין יגון על און, ההספד החדש רוחה השמחה הישנה, ומשו"ה צריכין לצום לשוב ולכפר על החטא הבכי וההספד ביום שהי' ראוי להיות מועד ושמחה כמשחז"ל במי שמתענה בשבת, ע"ש.

תשעה באב הוא זמן ריצוי לבני ישראל

וב' בשם משמואל (דברים דף כ"ה) בשם האבני נור זצ"ל לבאר ענין הצומות, על פי מה שהגיד הקדוש הרבי מלובלין זצלה"ה בפסוק (נחום א) לא תקום פעמים צרה, כי כל הנסים שנעשו לישראל נעשה רושם באותו זמן, ובכל שנה כשמגיע הזמן הזה מתעורר הנס בצד מה, כענין פסח ושאר המועדים שמתעוררים האורות שהיו אז בשעת הנס, אך הצרות ר"ל לא נשאר מהן רושם בזמן, וזהו לא תקום פעמים צרה, שמן הצרה אינו נשאר רושם בזמן לפעם אחרת עכ"ד.

אך לפ"ז צריך להבין מהו ענין הצומות שבכל שנה בזמן הזה, וי"ל דהנה אז באותן הצרות נטלו ישראל הפוכי על כל עוונותיהם והצרות היו להם לכפרת עון עד שנעשו נרצים לאביהם שבשמים, וע"כ אמרו ז"ל (יומא נ"ד:) כשנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, אף שבזמן שאין עושין רצונו של מקום הפכו פניהם זה מזה (ב"ב צ"ט.). מ"מ אז היו מעורין מחמת שנעשין אז רצויין, וריצוי זה נשארה ממנו רשימה לדורות בכל שנה בזמן הזה, אבל ידוע שלכל דבר ולאורות הבאים מן השמים צריכין למטה מעשה שיהי' כלי להכיל, וכמו הנשמה שמן העליונים אי אפשר לה להיות למטה בלתי גוף שנושא אותה, ע"כ תיקנו ז"ל הצומות שיהיו כלים להכיל את הריצוי והאורות, מעין אז שהצרות היו כלים לריצוי, עד כאן דבריו הקדושים ודפח"ת.

בכל ת"ב יורד אש מן השמים השורף אש התאווה שבלב

ובאו"א יתכן ליישב קושיית האבני נזר הנ"ל. ונקדים מש"כ החת"ס בדרשותיו (דף ש"ו:). לבאר דברי המדרש (פתיחתא למ"ר איכה), ממרום שלח אש בעצמותי, אלו זכיתם הייתם קורים 'אש תמיד תוקד', עכשיו אתם קורים 'ממרום שלח אש. ותו"ד דהנה יש אש רוחני ואש גשמי, ואש הרוחני אינה מכלה דברים גשמיים, כ"א רוחני, והיינו אש התאווה וכדומה, וההיפך באש של הדיוט, ומזה הטעם בעצמו הי' על המזבח אש שלמעלה ומצוה להביא מן ההדיוט ג"כ, כי אש ההדיוט שרף איברי עולה הגשמיים, אמנם להעלות בלהב השמימה רוחנית הבהמה והקדושה שבה, לזה צריך אש שלמעלה. והיה כזה ממש בשריפת בית אלקינו, שהי' מזבח גדול למראה, הביאו אש ההדיוט תשרוף עצים ואבנים, וממרום שלח אש, בו תושרף אש תאוית רוחנית של בני ישראל, והי' זה טוב לנו מאלף עולות, אך בעו"ה באשר לא הוכחנו בכל התוכחות ולא נתנו לב לשמוע, על מה תכו עוד תוסיפו סרה, עד שאפי' אש שלמעלה לא אכלה אש תאויתנו.

ועל זה יפה אמרו חז"ל, אלו זכינו בשעת חורבן בהמ"ק ולקחנו מוסר, אזי היינו קורים על אש החורבן 'אש תמיד תוקד על המזבח, כי הי' ממש כאש המזבח, ובזה הי' מתחדש לנו לב טהור לעבוד השי"ת בכל כחנו, אך יען כי לא זכינו בעו"ה והוספנו סרה, ע"כ אנו קורים 'ממרום שלח אש בעצמותי, עכת"ד הנפלאים.

ולפי דבריו נתוסף לנו טעם על חובת האבילות, חוץ ממה שיש להתאבל על גוף חורבן בית מקדשינו, עוד בו שיש להתאבל על מה שלא זכינו לכך שהאש שירד מן השמים ישרוף את אש התאווה אשר בקרבינו.

ומעתה י"ל כי אש הרוחני הזה, אשר הוריד הקב"ה ביום המר ההוא, לטהר בו לבות בני ישראל מכל שמץ וחלודה, האש הזאת היא נצחית, ובכל שנה ושנה אם האדם מכין את עצמו לטהר את לבו, ונותן לב לשמוע, אזי יכול לזכות בכח האש ההוא לשרוף תאות לבו, ולשבור גאון לבו, להיות נכנע לפני הבורא יתברך.

אחר ת"ב ההרגשה כמו אחר יוהכ"פ

וב' באמרי פנחס (אות ת"ד) דאחר תשעה באב אין יכולין לישון הרבה וכשעומדין בבוקר נעשה כבריה חרשה, כי שמעתי מפי הרב ז"ל שתשעה באב מכפר עוונות מחמת שנעשים נשברים ונדכאים מאוד על כן אחריו קצת הרגשה כמו אחרי יום כפור ועומדין בהשכמה.

ע"י ההסתדר דייקא מתקנים הכל

וב' עוד בפרי צדיק (מטות אות י') וז"ל, והענין הוא כי כ"ב ימים שכבין המצרים הם נגד כ"ב אותיות התורה שעברו ישראל אז, כדאי' במדרש איכה שהקינות שהם מא' ועד ת' על רמז זה, וי"ז בתמוז הוא נגד אות א' שבו ביום נשתברו הלוחות המתחילים באות א' אנכי, ות"ב הוא נגד ת' על שם תם עוניך בת ציון ששפך חמתו על עצים ואבנים, וזה לשון "בין המצרים", כמיצר מכאן ומכאן, שאין להסתדר התפשטות לא קודם המיצר וגם לא אחר ת"ב, שכבר נתקן ונשלם הכל דייקא בימים הללו בתוך ההסתדר, כמו שראינו שדייקא אחר חורבן הבית התחיל התפשטות והתרבות תושבע"פ ע"י התנאים והאמוראים שעמדו אחר זה דוקא, וכמו שאמר במדרש (תנחומא ר"פ נח) שעיקר התגלות תושבע"פ הוא דייקא ע"י צער ויסורים, ועליהם נאמר העם ההולכים בחושך ראו אור גדול, ע"ש.

ע"י צער האבילות נבנה ביהמ"ק

ב' החת"ם בדרשותיו (ח"ב דף של"ט:), מה דכתיב בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס, דלכאו' יש לדקדק הו"ל יבנה ירושלים ה' כמו נדחי ישראל יכנס או הו"ל נדחי ישראל מכנס, עוד קשה לשון שבורי לב הו"ל לבות נשברות.

אמנם הענין הוא כי פירש"י במס' ר"ה (דף ל'), לעת"ל יבוא בהמ"ק מלמעלה משוכלל ובנוי, והנה מי הוא הבונה אותו ובמה יהי' נבנה, אמנם כתיב בישעיה (ס"ב) המזכירים את ה' אל דמי לכם ואל תתנו דמי לו עד יכונן ועד

ישים ירושלים תהלה בארץ, הבכיה והצער של אבילי ציון המתאבלים על חורבנו היינו בנינו, ובכל שנה בעת הזאת כשמתקבצים לבכות על חורבנו היינו יכונו וישים ירושלים תהלה בארץ, וכשיוגמר זה הבנין ירד למטה הבית בנוי ומשוכלל, והנה אנו מונין לבנינו, שלמה בנאו ז' שנים והורדום ששה שנים, ואנחנו עוסקים ובונים זה אלף ושבע מאות וע"ב שנים, וזה שאנו מונים בנינו לחורבנו כמה שני החורבן כך הם ימי הבנין, כי ההספד והבכי על החורבן הוא עצמות הבנין, והיינו בונה ירושלים ה', בונה והולך ובונה, ע"י שנדחי ישראל, הנדחים שבישראל מתכנסים והם הם השבורי לב שע"י לב א' הגדול הדורש מעורר ומשבר אותם ע"י אנחה המשברת הגוף והנדחים המתכנסים לשמוע קול הקורא אל ה' הם בעצמם השבורים ע"י הלב שלהם הוא המוכיח וכו', והשבר הזה הוא בעצמו הרפואה והבנין.

מאמר ד

בגודל מעלת ציפוי לגאולה

ע"י הקיווי אל הגאולה נזכה להגאולה

א' במדרש שוחר טוב על תהלים (מ) קוה קויתי ה' ויט אלי וישמע שועתי, זה שאה"כ 'ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו וישמענו', אין ביד ישראל אלא שיקוו שיגאלם הקב"ה, בשכר קוה קויתי ה', דכ' טוב ה' לקויו וכו', שמא תאמר 'עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו', 'קוה אל ה' חזק ויאמן לבך', ע"ש באורך.

ומבואר בדברי המדרש כי בשכר הקיווי נזכה אל הגאולה, ע"כ בימים האלו שמתעורר כל איש ואיש על שריפת בית אלקינו וכל אחד מקוה מתי נזכה לראות בבנינו, וע"כ מאחר שנתעורר הקיווי בלב כל אחד מישראל, נגרם עי"ז שנוכה לראותו בפועל בבנינו.

ע"י הקיווי אל הגאולה נולד משיח בת"כ אחר חצות

ועפ"ז יש לומר עוד בטעם הדבר שבת"כ אחר חצות נולד משיחנו כמבואר בספה"ק, כי ע"י שביום הזה נתעורר הקיווי בלב כל אחד מישראל אל

הגאולה השלימה, ע"כ הקיוי הזה פועל שתתחיל לצמוח הגאולה, ואילו ה' כל אחד עומד בהתעוררות הוא, אזי כבר ה' בא, אלא שבעוה"ר אחר עבור הזמן נשתכח הדבר מלבינו, וע"כ עדיין לא נגאלנו.

ע"י נדבת הלב זוכין לבנין בהמ"ק

22/07/2018

ועד"ז ב' השפת אמת (תרומה תר"ם), עה"פ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וגו' וכן תעשו, ופירש"י לדורות, דהפי' כפשוטו שבכל עת שיהי' לבני ישראל נדבת הלב, בזה יכולין להתרומם ולבנות מקדש ה', כאשר ה' אח"כ בבנין בהמ"ק שהתנדבו בשמחה בזמן דהע"ה, וכמו כן בבית שני בנדבות השרים בעזרא, וכמו כן יש לקוות להשי"ת בגאולה העתידה כשיהיה תשוקה בלבנות בני ישראל אליו יתברך בנדבת הלב, וז"ש וכן תעשו לדורות.

צריך שיהיה בכל אחד עכ"פ ספק שמא יבוא משיח היום

וב' החפץ חיים במאמר לחיזוק האמונה וז"ל "הלא מפורש כתוב בדברי הנביא מלאכי, כי פתאום יבוא אל היכלו, האדון אשר אתם מבקשים (שקאי על משיח בן דוד) ומלאך הברית, אשר אתם חפצים בו (שקאי על אליהו הנביא) הנה בא, אמר ד'. ומצינו בחז"ל שאמרו שאליהו הנביא בארבע פריחות פורח בכל העולם כולו, ולפ"ז הלא צריך היה להיות אצל כל אחד ואחד עכ"פ ספק על כל יום שמא יבא בו ומצינו שכזה נפסק ג"כ להלכה בגמרא, שהאומר הריני נויר ביום שכן דוד בא אסור לשתות יין בכל הימים שמא יבוא באותו יום (חוץ מערבי שבתות שטרודים העם בצרכי שבת ולא יוכלו אז לקבל פניו) וא"כ הלא מספיקא היה צריך כל אדם להיות מוכן תמיד בתורה ובתשובה כדי שיוכל לקבל פני משיח צדקנו כשיבוא" ע"ש שהאריך בזה.

ובנקודות הכסף (יו"ד סי' ק"ב) ב', מצאתי כתוב בגליון או"ה של אבי זקוני מהרמ"א על הא דכתב האו"ה חתיכה שנאסרה מחמת תיקו, לא אמרינן שיש לו מתירין כשיבא אליהו, דלא נקרא דבר שיש לו מתירין, לפי שאז איגלאי מילתא שלא נאסרה מעולם וכו', וכתב רמ"א עליו בגליון ולא אמרינן שתתקלקל דאליהו יכול לבוא בכל שעה עכ"ל. וחזינן מזה שגדולי ישראל חיו בזה, שבכל שעה צריכים להיות מוכן שאפ' שעכשיו כבר יבוא אליהו.

מאמר ה

בענין בנין ביהמ"ק העתיד והתקרבות הגאולה

כל אחד מישראל ע"י שמתקן את עצמו בונה חלקו בבית המקדש
 ב' בארץ צבי (פ' אחרי) בשם האבני נזר, שביאר מה שהגיד היהודי הק' מפרשיסחא
 וצ"ל שכבר שמע שופר של משיח, וביאר בהקדם מה דאי' בזה"ק דיש ג'
 קיצין, אחד בשנת ת"ח, ב' בשנת ת"ר, ג' בתרס"ו, ועדיין בן דוד אל בא, ואמר
 שהגאולה צריכה להיות בד' עולמות, אצילות, בריאה, יצירה, עשייה, ובג' קצין
 הנ"ל היתה הגאולה בג' עולמות, אב"י, ואנו אין שומעין מחמת שאנו בעולם
 העשייה עכ"ד*.

ויתכן לבאר דברי היהודי הק' באו"א קצת, עפ"מ ש"כ הבני יששכר במאמריו לחודש
 אב (מאמר ד' אות י"ב) וז"ל, ג"ל כשילמוד האדם איזה לימוד ואינו מבין,
 יהרהר בתשובה ויתמרמר על הגלות ויתפלל על הגאולה, על ידי זה תתעורר דעתו
 להתבונן מה שלא ידע וכו', והנה תתבונן, הדעת שבכל איש הישראלי המתבונן
 בתורה הוא ניצוץ משה, כמו שאמרו רז"ל משה שפיר קאמרת, ובאשר האדם אינו
 מבין איזה דעת בתורה, הנה הוא מגדל הגלות של בחינת משה אשר בתוכו,
 ממילא כאשר מתפלל על הגאולה כשמעורר בחינת גאולה, הנה מתעורר בחינת
 גאולה גם לניצוץ דאתתרך רוחיה וכו', וישוב האדם להתבונן בתורה.

והנה תשכיל ותדע מה שאמרו רז"ל כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו
 וכו', ומהראוי לעיין הלא רבים וכן שלמים יסודי עולם הלכו למנוחות ולא
 נבנה בית המקדש בימיהם. אבל באמת הוא, הצדיקים בכל זמן בונים בימיהם חלק
 מבית המקדש כל אחד חלקו השייך לנשמתו, וכל מי שאינו נבנה בית המקדש
 בימיו כאילו וכו', על כן כאשר האדם אינו מבין בדעתו איזה ענין בלימוד תורתו,

שמישה יבוא דרך כל ש"י עולמות, והנה צדיק
 שאומר על איזה זמן שמישה יבוא בשנה
 פלונית, הוא אדוק בעולמות העליונים, ובעולם
 הזה שהוא אדוק בה האמת הוא שמישה יבוא
 לשם בשנה שאמר הצדיק, והצדיק רואה זאת,
 על כן אומר שמישה יבא בשנה זו.

ע' בס' שיה זקנים ח"ד, שהרה"ק ר' סיני
 מזמיגראד וצ"ל סיפר מה ששמע מאביו
 הרה"ק מגארליץ זי"ע ששמע מאביו, במעם
 הדבר שרואין לפעמים שצדיקים אומרים
 שבשנה זו יבוא משיח, ולבסוף אינו בא, מה
 טעם הדבר, אלא שיש באיזה ספר קבלה

הוא מפני כי חלק בית המקדש שלו עדיין לא נבנה בימיו מגדל חטא, הנה ישוב אל ה' על עוונותיו ויתפלל על הגאולה, ותתחזק דעתו ויראה פלאות מה שלא ידע עד עתה וכו', עכלה"ק [וע"ע בפרי צדיק פ' מטות (אות ט') בעין זה].

הרי לנו מזה כי מי שתיקן חלקו השייך לנשמתו, נשלם בזה חלק הגאולה השייכת לו, וע"כ היהודי הק' באשר כבר תיקן חלקו בביהמ"ק ע"כ כבר שמע השופר של משיח שנצמח ע"י שפעל חלק הגאולה שלו.

כל אחד מישראל צריך לתקן קומת משיח השייך לנשמתו

ובספח"ק מאור עינים (פנחס) הביא בשם הבעשטה"ק, שצריך כל אחד מישראל לתקן ולהבין חלק קומת משיח השייך לנשמתו, כנודע שאד"ם הוא ר"ת אדם דוד משיח, שקומתו של אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה, שהיו כלולין בקומת אדם הראשון כל הנשמות של ישראל, ואח"כ ע"י החטא נתמעטה קומתו, וכמו כן יהיה משיח קומה שלימה מכל נשמות ישראל כלולה מס' רבוא, כמו שהיה קודם החטא של אדם הראשון, ע"כ צריך כל אחד מישראל להבין חלק בחי' משיח השייך לחלק נשמתו, עד שיתוקן ותכונן כל הקומה ויהיה יחוד כללי בתמידות ב"ב, עכלה"ק.

ע"י שכל אחד מגלה חלקו בתורה אין צריכין להתגלגל ומתקרב הגאולה

ובחינה אחרת כ' רביה"ק בדברי יואל (פ' ויקהל), ע"ש שכ' לבאר מה שאומרים שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך. בהקדם מש"כ האריה"ק, כי כל תלמיד בדורות העתידים, קיבל חלק התורה שלו השייך לשורש נשמתו בהר סיני, ואותו חלק התורה אי אפשר שיתגלה על ידי אחר כי אם על ידו, וא"כ יש לשאול במי שלא גילה חלק התורה שבו, איך יתגלה חלק התורה הזה, הא אי אפשר שתתגלה על ידי אחרים. ועכ"ח לומר שיתגלגל בעוה"ז פעם שנית, עד אשר יגלה חלק הזה שצריך להתגלות על ידו. ונמצא שמי שאינו מגלה חלק התורה אשר צריך להתגלות על ידו מעכב את הגאולה, כי ידוע מש"כ האריה"ק על מאמר חז"ל 'ובעונותינו שרבו יצאו מה שיצאו', שמכיון שהנשמות שבאים לזה העולם הם אותן הנשמות שכבר היו בעולם, רק שבאים בחזרה לתקן מעשיהם, נמצא שאינן באין נשמות חדשות וזה מעכב הגאולה, כי א"א שיבוא רק אחר שיוולדו כל הנשמות.

וזאת הוא בקשתינו 'ותן חלקנו בתורתך' שנוכל לגלות את חלק התורה שיש בנו, ועיי"ז לא נצטרך להתגלגל, וממילא יתקרב גאולתינו ויבנה בית המקדש במהרה בימינו, עכת"ד.

ע"י מצוות ומעש"ט בונים את הביהמ"ק

איברא דגם בגוף עסק התורה והמצוות בונים בפועל את הבית השלישי, כידוע מש"כ האלשיך הק' עה"פ (ישעיה ס"ב ו') על חומותיך ירושלים הפקרתי שמרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו וגו', וז"ל: כי בנין הבית העתיד ב"ב, יבא מהשמים בנין של אש, וזה נעשה מרוחניות התורה ומעש"ט שעושים ישראל מעת שנחרב בית המקדש, וכמו בנין גשמי שנעשה מאסיפת אבנים שמישין אבן אל אבן עד שנגמר, ויש מקומות שדי באבנים קטנים כגון באמצע הכותל, ויש מקומות שצריך אבנים גדולות כמו בפינות הבית ויסודותיו, כך הוא בנין הרוחני חומת אש, כי המצות מאנשים פחותי ערך אשר אינם כ"כ חשובים, הם כענין אבנים קטנים, והמצות מאנשים צדיקים הרמים, הם כענין אבנים גדולות, ומכולם נגמר הבנין, וכל ישראל יש להם חלק בו, ומי שאין לו חלק בו לא יראנו.

ואמנם קשה שבכל דור יש צדיקים הרבה אשר ממעשיהם הטובים כבר נגמר הבית ביתר שאת ויתר עוז, ומה זה ככה עיכובא שעדיין לא נבנה בה"מ. והתירוץ לזה כי א' בונה וכמה סותרים, כי כל האיש העושה עבירה מפיל קצת מחומת בית המקדש, ואם עושה ח"ו עבירה גדולה, יצויר שמפיל ח"ו כותל שלם אשר עמלו בוניו בו. ולזה צוה ה' הוכיח תוכיח עד הכאה וקללה ולהתקוטט בחוטאים, ואם אמר יאמר הלה מאי איכפת לך במעשי, דברי שטות דיבר, כי אם יבנה איש בית לעצמו, ובא אחד ומפיל וסותר חומתו אשר עמל בו, הלא ישבר ידיו ורגליו, ואין עושה לו משפט על ככה, ולזה התרעמה קדושת ירושלים פן ישכחנה ח"ו, כי מעט בונים והרבה סותרים ומי יודע עד מתי קץ הפלאות, לזה מינה ה' שומרי החומות בלי יגורו לסותרה, והם המוכיחים את עם ה' המונעים את עוברי עבירה בלי יפילו חומת בהמ"ק, ע"ש.

מכל לבינה ולבינה של הבהמ"ק יתנוצץ ויאיר אור המצוה שמכוחו נבנה

ובבחינה זו כ' בורע קודש (כי תצא), בנוסח הברכה 'ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם', שבונה ירושלים ה', ובמה בונה אותה, בימינו, ע"י הימים

שלנו, שבכל יום כשאדם עובד אותו ית' הכל לפי מעשיו, בונה את ירושלים וביהמ"ק, יש בונה ביום אחד שורה שלימה, ויש מניח למשל לבינה אחת, כן בונה האדם מישראל שעובד ה' בכל יום עד שיהי' נבנה בשלימות ב"ב.

ובן שמעתי מהרב הקדוש מוה' אלימלך זצ"ל, שכשעשה עליית נשמה ראה שנושאים את כלי הביהמ"ק, ואמרו לו שהם אותם כלים שהוציא הוא מהגלות. ופ"א אמר שנפלה בית טומאה אחד בצורה גדולה מאוד, ובכל יום ויום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות בנאים לבנות החומה, אבל יש לי שומר טוב, שכשהרב מוה' יעקב יצחק מלאנצוהט מתפלל תפלת י"ח מתפלת מנחה מפיל כל מה שבונים, והבנתי דבריו הקדושים, שמפיל זה ע"י שע"י תפלתו בונה חומות ירושלים וביהמ"ק, ולפי ערך שבונה חומות ירושלים, לפי ערך זה מפיל בהבית הזה של טומאה, כי כשזה קם זה נופל וכו'.

ומצינו שארז"ל שלעתיד יהי' יורד משמים ביהמ"ק בנין בנוי בשלימות, ולהבין למה זה יהי' יורד בנוי, ולא ישלח ית' מלאכים לעוה"ז לבנות כאן, רק הדבר שכביכול בונה ירושלים בבחי' הזאת בהסתר מאוד משום מלאך ושרף, רק עין לא ראתה אלקים זולתיך, ודבר זה א"א לאמרו רק שמצינו בכתוב 'בונה ירושלים ה' נוכל לשער שכביכול הוא בונה בהסתר מאוד מאוד כנ"ל עין לא ראתה, וא"א לשער גודל מעלת קדושת ירושלים וביהמ"ק שלעתיד שיהי' בלי שיעור וערך, ומכל שורה ושורה של הבנין ומכל לבינה ולבינה יתנוצץ ויאיר אור המצוה שנבנה עי"ז, ויתנוצץ ויאיר בכ"א אותיות אנכי ה' אלקיך ויהי' מתנוצץ מהם אמונת אלקי עולם ית"ש וכו' ע"ש.